

DRVO

tehnika nameštaj

broj 71 ■ godina XVIII ■ jul 2021. ■ cena 300 dinara ■ godišnja pretplata 1980 dinara ■ za inostranstvo 50 evra

**Drvoprerađivači traže
zabranu izvoza trupaca
i transparentnu
raspodelu sirovine**

FOREST
www.forestexclusive.com

SHOWROOM

Milutina Milankovića 11b
GTC GREEN HEART
11070 Novi Beograd
+381 11 42 40 923
info@jaf.rs
www.jaf.rs

Furnir
Univer
Deking
Šperploče
MDF/HDF
Rezana građa
Kompakt ploče

DRVO JE NAŠ SVET

MicroTri

Vaš partner i dobavljač masivne bukve.

MicroTri d.o.o.; Karađorđeva 65; 11000 Beograd; Srbija
Tel +381 11 2621 689; Fax +381 11 2632 297; Email: timber@microtri.rs
www.microtri.rs

KLEIBERIT®

ADHESIVES • COATINGS

Nova generacija PUR lepkova za kantovanje
24 časa bez čišćenja mašine

Nova generacija potpuno ekoloških i trajno elastičnih
lepkova za polaganje parketa na bazi MS polimera

Montažni lepkovi u građevini

PVAC disperzije za lepljenje masiva
D2, D3, D4 klase vodootpornosti

PREKO 70 GODINA U DRVNOJ INDUSTRIJI

www.kleiberit.com

DRVOTEHNIKA

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević d.o.o.

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22, lokal 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84, 311 06 39

mob: +381 63 289 611

www.drvotehnika.com

e-mail: office@drvotehnika.com

Godišnja pretplata 1.980 dinara

Pretplata za inostranstvo 50 evra

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Vladislav Jokić, XILIA, Beograd
- Bogdan Kavazović, TIK stolarija, Sr. Mitrovica
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Dr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronik, Niš
- Zvonko Petković, red. prof. Akademija SPC
- Dragan Petronijević, MOCA, Jablanica
- Tomislav Rabrenović, DRVOPROMET, Ivanjica
- Gradimir Simijonović, TOPLICA DRVO, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Mr Borisav Todorović, BMSK, Beograd
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Redakcija

- Mr Dragojlo Blagojević, direktor, glavni i odgovorni urednik
- Zoran Perović, tehnički urednik
- Nemanja Jokić, saradnik
- Mirjana Cenić, saradnik, Grdelica

Stručni konsultant

- Prof. dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet
- Dipl. ing. Dobrivoje Gavović, Beograd
- Snežana Marjanović d.i.a. AMBIENTE, Čačak

Uplate za pretplatu, marketinške i druge usluge izvršiti na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd

Devizni račun:

IBAN: RS35160005010001291720

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost za sadržaj reklamnih poruka, niti za informacije u autorskim tekstovima

Priprema, štampa i distribucija
EKOpress Blagojević d.o.o.

Registarski broj APR: NV000356
CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

Ovde, kao i svuda na svetu, oči
lako vide ono čega je duša prepuna.
A, opet, naš čovek je takav da bolje
neguje i više voli svoju priču o
stvarnosti nego stvarnost o kojoj priča.

Ivo Andrić

Migracije i nova slika sveta

Dragojlo Blagojević

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku u Srbiji je 48,9% porodice sa decom; 28,3% su parovi bez dece; 2,3% čine vanbračni parovi bez dece; 3,2% su vanbračni parovi sa decom; 13,7% su samohrane majke i 3,6% samohrani očevi.

Samo jedno dete u Srbiji ima 51,8% porodica, 40,1% porodica ima dvoje dece, 6,7% troje i 1,4% četvoro i više dece. U našoj zemlji prosečan broj dece u porodici je 1,52 objavljeno je na portalu Biznis.rs.

Pre 40 godina, tačnije 1980. u Srbiji je prosečan broj dece u porodici iznosio 2,37 a 2019. prosek nataliteta, ili prosečan broj dece u porodicama Srbije je iznosio svega 1,52 i za 44% je manji nego pre četiri decenije. Značajno je da prosečan broj dece varira po regijama i etničkim zajednicama naše zemlje.

Dakle, prosečan broj dece 2019. godine u porodicama Srbije je iznosio 1,52; Francuske 1,86; Engleske 1,65; Grčke 1,34; Nemačke 1,54; Italije 1,27; Španije 1,23; Hrvatske 1,47... U celoj EU prosek nataliteta je iznosio 1,53 a većina zemalja EU ima negativan prirodni priraštaj autohtonog stanovništva.

Istorijska istraživanja su pokazala da se ovakve cifre teško mogu ispraviti, pa će za nekoliko desetina godina Evropa kakvu sada znamo prestati da postoji.

Da bi jedna nacija opstala, mora imati prosek nataliteta od 2,11 dece po porodici, potvrdile su ozbiljne demografske studije. Sa manjim prosekom od toga, nacija postepeno nestaje. Istorijski gledano nijedna nacija nije opstala sa prosekom nataliteta manjim od 1,9 a prosek od 1,3 nije moguće ispraviti, tvrde stručnjaci. Za plansko popravljanje takvog stanja bilo bi potrebno 80 do 100 godina.

Stručnjaci kažu da ne postoji ekonomski model koji može održati društvo duže od jednog, eventualno dva veka sa prosečnim natalitetom nižim od 1,9. Drugim rečima, ako dva bračna para imaju po jedno dete, onda je duplo manji broj dece nego roditelja, a ako njihova deca imaju samo jedno dete, onda je broj unučadi naspram deda i baba 1 : 4. Ukoliko tendencije ostanu iste, lako je nagovestiti kako, iz generacije u generaciju, ova progresija raste, a broj stanovnika opada...

Ali i pored drastičnog pada prosečnog broja dece u porodici, dakle pored pada nataliteta, broj stanovnika u Evropi se ne smanjuje, a primarni razlog su islamske imigracije koje, u poslednje tri decenije, čine 90% od ukupnih imigracija u Evropu, podatak je sa nekoliko portala.

Savremena kretanja u oblasti migracija često imaju specifičan i agresivan karakter. Veliki broj analitičara iznosi slične tvrdnje, a neki političari su još početkom ovog veka tvrdili da će islam pobediti u Evropi bez rata i oružja...

Već danas četiri od pet stanovnika Francuske su autohtoni, a sa prosekom od 1,86 dece po porodici autohtono stanovništvo potiskuju doseljenici sa prosekom od 8,11 dece po porodici, tvrde istraživači. U Velikoj Britaniji gde postoji više od hiljadu džamija u poslednjih 30 godina broj muslimana se povećao sa 80 hiljada na 2,5 miliona, a u Holandiji i Belgiji samo 50% od svih novorođenih beba imaju autohtono poreklo... O pojavama i tendencijama ove vrste, navodno, postoji saopštenje Vlade Nemačke, koje nismo pronašli, po kome pad u nemačkoj populaciji ne može više biti zaustavljen, a njegovo opadanje više se ne može povratiti...

Migracija je u ljudskom društvu oduvek bilo. Danas su one primarno uslovljene imperijalističkim intervencijama, ratovima i teškim životom stanovnika u nekim delovima sveta, posebno u zemljama Afrike i Azije. Promena odnosa prema tim delovima sveta, uspostavljanje stabilnijeg i perspektivnijeg života bi smanjila migraciona kretanja koja su sve učestalija i masovnija, a njihovom značajnijem uticaju na izmene svetskog poretka i mi smo svedoci. Svet i kultura na njemu će za nekoliko desetina godina biti sasvim drugačije nego danas i biće dobro ukoliko se te promene budu dešavale uz manje sukoba... ■

Predlog kriterijuma i indik

PIŠE: prof. dr Zdravko Popović

*U ovom, TREĆEM i poslednjem delu nastavka serije tekstova **Predlog kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma u Republici Srbiji** sa razlogom podsećamo na UVOD i CILJ ovog projekta koji smo objavili u PRVOM DELU ove, veoma značajne serije...*

UVOD – Raspodela drvne sirovine iz državnih šuma veoma je kompleksno pitanje jer obuhvata niz socio-ekonomskih aspekata. Cilj naše države, sadržan i u nekim od postojećih kriterijuma raspodele u javnim preduzećima, je povećanje proizvodnje i izvoza proizvoda sa visokom dodatom vrednošću. Ovo je predviđeno i Strategijom razvoja šumarstva Republike Srbije, gde se u delu koji se odnosi na drvnu industriju planira "stimulacija izvoza proizvoda sa većom dodatom vrednošću, destimulacija izvoza sirovine i stimulacija izvoza finalnih proizvoda". Takođe, u Strategiji drvne i industrije nameštaja sa Akcionim planom, koje je donelo Ministarstvo privrede 2017. godine definisana su tri opšta cilja, od kojih je prvi „Uspostavljanje efikasnijeg modela snabdevanja drvnom sirovinom preduzeća u drvnoj i industriji nameštaja uz poštovanje principa održivosti resursa“.

Uprava za šume, koja je zadužena za realizaciju ovog cilja, tokom 2019. formirala je Radnu grupu, a u septembru 2019. godine raspisala i Konkurs za realizaciju istraživačko-razvojnog projekta: „**Predlog kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma u Republici Srbiji**“.

Realizaciju ovog projekta je dobio Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu. Njegovi rezultati bi trebali poslužiti Radnoj grupi kao polazna osnova za donošenje obavezujućeg akta kojim će se uvesti novi model snabdevanja drvnom sirovinom iz državnih šuma.

CILJ PROJEKTA – Glavni cilj istraživanja vidljiv je iz samog naziva projekta, a odnosi se na formiranje i predlaganje jasnih i sveobuhvatnih kriterijuma i indikatora za raspodelu drvne sirovine iz državnih šuma RS koji bi trebalo da uzmu u obzir sve specifičnosti domaćeg tržišta, a koji bi se, nakon usvajanja, lako mogli implementirati i uspostaviti u praksi. Takođe, uvođenjem afirmativnih kriterijuma za drvoprerađivače koji imaju viši stepen obrade i koji ostvaruju veću dodatnu vrednost, uvećalo bi se učešće finalnih proizvoda u celokupnoj produkciji drvne industrije i industrije nameštaja, i na taj način ostvario već pomenuti opšti interes o maksimalnom vrednosnom iskorišćenju drveta kao jednog od ključnih nacionalnih resursa.

Definisanje i implementiranje ovih kriterijuma imalo bi za cilj i povećanje transparentnosti prodaje šumskih drvnih sortimenata, razvoj i izgradnju mehanizama za tržišno određivanje cena drveta, suzbijanje nezakonitih aktivnosti u sektoru šumarstva i prerade drveta, valorizaciju ekonomskih vrednosti šuma i povećanje ugleda šumarstva i prerade drveta u zemlji i inostranstvu.

1 Predlog procedure za raspodelu sirovine

U slučaju da se predloženi sistem raspodele usvoji, potrebno je propisati i kompletnu proceduru za njegovu realizaciju. Procedura bi mogla da započne raspisivanjem javnog poziva za raspodelu raspoložive sirovine, a preporučuje se da to bude u javnim glasilima, ali i na sajtu svakog od preduzeća. U okviru javnog poziva, javna preduzeća za gazdovanje šumama, nacionalni parkovi i ostali prodavci drveta iz državnih šuma treba da navedu ukupnu raspoloživu godišnju količinu tehničkog drveta po vrstama drveta koju namera vaju prodati sklapanjem godišnjih ugovora u narednoj godini putem sukcesivne isporuke ili na neki drugi način. Ove količine treba da budu usklađene sa godišnjim operativnim planovima za narednu godinu. U okviru javnog poziva, čije trajanje treba da bude najmanje dve sedmice, treba da se priloži unificirani prazan zahtev u elektronskoj formi koji će se razlikovati samo po zaglavlju u koje će se stavljati logoi i generalije JP ili NP. Ostale opšte uslove poziva treba da propiše UŠ i/ili JP.

Na takav javni poziv mogu da se jave:

- a) Domaći drvoprerađivači koji su već konkurisali i oni koji po prvi put konkurišu pod uslovom da i jedni i drugi poseduju sopstvene kapacitete za primarnu preradu drveta (pilanu ili pogon za izradu ljuštenog furnira), ili imaju ugovore o višegodišnjem zakupu takvih pogona;
- b) Proizvođači ploča, briketa, peleta, drvenog uglja i slično, preduzeća ili preduzetnici registrovani za korišćenje šuma, kao i trgovci ogrevnim drvom.
- v) Ostala pravna lica, samo za višak sirovine koju im dodeljuje javno preduzeće po internim kriterijumima;

Kao osnov za svrstavanje u određenu grupu, preduzeća treba da pri konkurisanju popune **ZAHTEV** i uz njega prilože potrebna dokumenta tj. dokaze. ZAHTEV se podnosi za svaku vrstu drveta posebno, za tehničko drvo, a za prostorno drvo samo jedan. Takođe, ukoliko preduzeće ima veći broj proizvodnih pogona za primarnu preradu drveta na različitim mestima, za svaki pogon podnosi poseban zahtev. Isti zahtev se ne može podnositi na adrese različitih JP ili NP.

Smatramo da ZAHTEV ne treba da bude previše komplikovan, ali mora da bude dovoljno informativan i da obuhvati sve neophodne podatke potrebne za bodovanje i rangiranje preduzeća, tj. da jasno obuhvati sve kriterijume koje smo predložili u ovom sistemu. Odnosno, potpisan i overen ZAHTEV mislimo da treba da bude ključni pravni dokument na osnovu koga će se obavljati rangiranje i podela sirovine. Zbog toga on sadrži odrednicu vezanu za krivičnu i materijalnu odgovornost onoga ko ga podnosi i potpisuje.

Držeći se ovoga, predlažemo da se ZAHTEV sastoji od dve stranice (može se štampati obostrano), jedne koja se u potpunosti odnosi na kriterijum stepena finalizacije i druge koja je jednim delom povezana sa ovim kriterijumom a drugim delom sa ostalim kriterijumima.

Dakle, preduzeća koja konkurišu za tehničku oblovinu treba da u jednom delu ZAHTEVA zaokruže onu grupu kojoj pripadaju prema nivou finalizacije, kao i da označe tehnološke celine ili tehnološke operacije koje poseduju ili izvode u svojim pogonima unutar te grupe.

katora za raspodelu drveta iz državnih šuma Srbije

Ovaj tekst je objavljen
uz saglasnost
Uprave za šume

ZAHTEV treba da sadrži i drugi deo (kod štampanja on može da bude prva stranica) koji upotpunjava prethodno pomenuti ali obuhvata i podatke koji su vezani za sve druge kriterijume.

U ZAHTEVU se moraju nalaziti svi neophodni podaci za laku raspodelu sirovine. Osim generalija o preduzeću (Ime, PIB,

Lokacija, Vlasnik – ovlašćeno lice i sl.), potrebno je navesti broj radnika (ukupni i u primarnoj preradi – u proizvodnji), prosečnu neto zaradu, učešće izvoza, broj godina saradnje, da li je novi ili stari kupac i slično.

U ZAHTEV se upisuju i prosečni normativi za proizvode, odnosno prosečna količina proizvoda izražena u komadima, m^2 ili m^3 po m^3 trupaca iz kojih se izrađuju. Znači, ovde se prikazuju osnovni podaci o programu proizvodnje preduzeća za prvih 9 meseci tekuće godine. Ta količina se uvećava za 25% i upoređuje se sa traženom količinom sirovine za celu narednu godinu. Da bi se sprečila zloupotreba ovih podataka, normative treba proveravati i putem tabele procentualnog iskorišćenja sirovine za različite vrste drveta i različite vrste proizvoda, koja je priložena UŠ.

Mogući (predloženi) izgled formulara ZAHTEVA za tehničku oblovinu i za prostorno drvo (koji je detaljan i sveobuhvatan) prikazan je u originalnom tekstu „Predloga kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma Republike Srbije” koji je Upravi za šume, nakon završenog projekta predao Šumarski fakultet. Iz tehničkih razloga i obimnosti taj formular nije štampan u ovom izdanju.

Nakon isteka roka javnog poziva i predaje svih ZAHTEVA, i priloga (dokaza) koji idu uz njih, KOMISIJA, koju formira JP i NP, vrši bodovanje i rangiranje preduzeća, kao i izračunavanje dodeljene količine sirovine. Sugestija je da jedan član Komisije bude predstavnik (inženjer) prerade drveta koga će angažovati po Ugovoru o delu JP/NP, ili će ga delegirati UŠ, ili će ga delegirati udruženje drvoprerađivača PKS.

Spiskovi prijavljenih preduzeća sa traženim količinama i tehničkog i ogrevnog drveta treba da budu javno objavljeni na sajtovima JP/NP.

Rang liste sa osvojenim brojem bodova i dodeljenim količinama drveta takođe treba da budu javno objavljene na veb stranicama JP/NP i arhivirane u javnu arhivu.

2 Formiranje rang liste i raspodela drveta iz državnih šuma

Po završenom bodovanju preduzeća, sirovina se raspoređuje u skladu sa zahtevanom količinom i osvojenim brojem bodova. **FORMULA** po kojoj se izračunava dodeljena količina je takođe prikazan u originalnom tekstu „Predloga kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma Republike Srbije” a mi je iz tehničkih razloga ovde nećemo štampati, ali ćemo reći da količina trupaca koju dobija preduzeće [m^3] zavisi od sledećih elemenata:

- ukupno raspoložive količine trupaca [m^3];
- broja bodova koje je sakupilo preduzeće u sistemu raspodele;
- količina trupaca koju je preduzeće tražilo [m^3];
- sume proizvoda broja bodova i traženih količina svakog preduzeća koje je konkurisalo.

Koliko će koje preduzeće u prikazanom sistemu raspodele dobiti sirovine zavisi prvenstveno od toga u kojoj meri ukupni zahtevi za sirovinom premašuju ponudu iste. Naravno, ako su zahtevi niži od ponude, sistem se ne mora ni primenjivati, svako preduzeće dobiće ono što je tražilo.

U nameri da se sistem testira, kao i da se analiziraju mogući scenariji po kojima će se vršiti raspodela, izrađen je kompjuterski model za raspodelu sirovine. Ubačeni su potrebni realni podaci o zahtevanim količinama i broju bodova, sa ravnomernim učešćem velikih i malih zahteva, kao i različitom raspodelom bodova u realnom opsegu od oko 35 do 95. Pri tome, treba naglasiti da prikazana formula deli sirovinu proporcionalno dobijenim bodovima, a u skladu sa podnetim (i indikatorima potvrđenim) zahtevima. Proračun se mora uraditi u više iteracija i zbog toga se preporučuje da to radi računar. Naime, u slučaju manje razlike između zahtevane i raspoložive sirovine (npr. 10%), jedan broj najbolje plasiranih preduzeća po navedenoj formuli dobija veće količine sirovine nego što je tražilo. Program im izjednačava dobijenu količinu sa zahtevanom, a ukupan višak koji tada nastaje, u drugoj iteraciji raspoređuje na preostala preduzeća, po istom principu. Ako i tada neko od preostalih bolje plasiranih dobije više od zahtevane količine, radi se naredna iteracija, dok se sva sirovina ne rasporedi kupcima.

Simulacije pokazuju da će u slučaju razlika između zahtevanih i raspoloživih količina trupaca, od oko 10%, veliki broj preduzeća dobiti svu traženu količinu, a niko ne bi dobio manje od 50%. Naravno, kako se razlika između navedenih količina povećava, tako je sve manji broj onih koji dobijaju sve, a veći broj onih koji ne dobijaju ni pola. Treba svakako naglasiti da po ovoj formuli ne postoji slučaj da neko preduzeće ne dobije ništa od tražene količine, odnosno da se nađe ispod „crte“ i ispadne iz raspodele.

3 Kontrola procedure

Predlog je da se, pre svega unutar Uprave za šume, formira inspektorat za kontrolu sprovođenja celokupne procedure raspodele sirovine iz državnih šuma Republike Srbije. Njega bi činili inspektori sa vrlo širokim ovlašćenjima koji bi imali pravo da proveravaju svu dokumentaciju i činjenice i kod prodavaca i kod kupaca ove sirovine. Deo ovih inspektora treba da ima ekonomsko obrazovanje, a deo šumarsko i drvoprerađivačko, nivoa VII¹

Takođe, preduzeća koja konkurišu za državnu sirovinu bi prilikom konkurisanja morala da prilože i Izjavu kojom unapred dozvoljavaju inspekciji JP/NP, u bilo koje vreme, proveru tačnosti priloženih dokumenata i načina korišćenja odobrene količine sirovine.

4 Zaključak

Opšti zaključak je da je bilo krajnje vreme da se uradi ovakav projekat, odnosno da je država već odavno trebala urediti ovo područje. Naime, koga god smo posetili i sa kime god smo razgovarali, bilo da se radi o prodavcima ili kupcima, delio je isto mišljenje, a ono je sadržano u tome da se ovo područje treba mnogo jasnije definisati i preciznije urediti. Samo je jedan izuzetak od ovoga stava, a njega čini naše najveće javno preduzeće šumarstva, JP *Srbijašume*, čiji menadžment smatra da se to ne treba činiti.

Tokom rada na ovom projektu smo se susreli i razgovarali sa različitim ljudima, ispričali su nam različite priče, a većina njih je obično bila povezana i sa njihovim različitim interesima. Imali smo prilike da iskusimo i vrlo negativne, ali i vrlo pozitivne primere delovanja i rada u praksi. Bili smo u skoro svim krajevima Srbije, susreli smo se i sa predstavnicima malih i velikih preduzeća, čuli smo i objektivne i previše subjektivne opservacije stanja. Mnogi od njih su nam dali vrlo korisne sugestije, a mnogi to nisu učinili, jer se nisu uspeali odvojiti od preterano parcijalnog i uskog posmatranja situacije.

Uverili smo se u potpunosti da je ovo problematika koja je vrlo složena i da je nije nimalo lako urediti na zadovoljstvo svih.

Ipak, ubeđeni smo da će zvanično donošenje opštih i za sve važećih mera i kriterijuma o raspodeli sirovine iz državnih šuma Republike Srbije, što na osnovu ove studije treba da uradi Radna grupa UŠ, a formalno da usvoji Vlada RS, samo po sebi delovati antikorupcijski i antimonopolski. Ukoliko se uz ovo obezbedi i visok stepen transparentnosti u sprovođenju tih mera, rezultati će biti značajno bolji.

Ozbiljni poslovni ljudi i ozbiljna preduzeća, kojima je drvo osnovni repromaterijal, ne žele ništa drugo nego da za svoj novac dobiju sirovinu, u količini, kvalitetu i po ceni koju su dogovorili i platili. Budući da to danas često nije tako, nadamo se da će rezultati ovog projekta pomoći da se u što kraćem vremenu donese propis sa obavezujućim i opštevažećim kriterijumima i indikatorima za raspodelu sirovine iz državnih (a nadamo se i iz privatnih) šuma, i da će taj propis uspostaviti red u današnje prilično haotično stanje na tržištu domaće drvne sirovine. Ukoliko se to brzo ne učini i ne sprovede, nismo sigurni da će se kontrola nad tim tokovima više uopšte moći povratiti od strane države. Smatramo, naime, da će privatni interesi nadvladati društvene i državne, i da će šuma, kao naš prirodni i nacionalni resurs od posebnog značaja, u tom slučaju najviše trpeti.

Uz donošenje propisa o donošenju kriterijuma i indikatora za raspodelu sirovine, UŠ treba da ubrza aktivnosti i na poslovima oko informacionog sistema vezanog za ovu oblast, kao i na donošenju propisa oko minimalnih tehničkih uslova koje treba da ispune pogoni za primarnu preradu drveta. ■

moving ideas

Zašto je dobro što znamo svaki vaš radni korak?

Zato što želimo da vas podržimo uslugama koje su tačno prilagođene vašim procesima. Od planiranja do montaže. Od digitalnih alata do podrške na licu mesta. Uvek sa ciljem povećanja vaše efikasnosti i kvaliteta. Jer to je ono što podrazumevamo pod dobrim partnerstvom. Olakšajte svoj rad pomoću naših usluga.

blum.com/movingideas

 blum[®]

NAŠ INTERVJU – prof. dr Milan Medarević: Odrastao sam podno Lunjevače i šuma mi je bila prirodno okruženje

Složenost prirode šume je takva da

Časopis *DRVO-tehnika* nastavlja seriju razgovora sa onima koji su decenijama nesebično, odano i uporno radili na Šumarskom fakultetu u Beogradu obeležili rad ove visokoškolske ustanove i ostali u sećanju kolegama i velikom broju studenata, danas inženjera koji rade širom naše zemlje i regiona.

Ovoga puta naš sagovornik je uvaženi **profesor dr Milan Medarević**, čovek koji se u svom naučnom i nastavnom radu uporno i dosledno držao principa šumarske struke.

Uz zahvalnost što ste odvojili vreme za razgovor, molim Vas, gospodine profesore, da nam za početak kažete otkud Vi u šumarstvu, da li je u pitanju porodična tradicija, neka posebna orijentacija ili možda slučajnost?

– Ja sam rodom iz Drvara koji je bio siguran ambijent za zaposlenje već po završetku srednje škole. Drvar je zauzimao značajno mesto u razvoju šumarstva i drvne industrije u BiH, kao i u Kraljevini Jugoslaviji...

– U Drvaru je počelo intenzivno korišćenje šuma u BiH po dolasku Austro-ugarske. Na konsultativnoj skupštini 15. 08.1900. godine osniva se preduzeće *Bosanska šumska industrija a.d. Otto Steinbeis Dobrljin Drvar* (prema B. Begoviću, 1982). Delovanje novoosnovanog akcionarskog društva se proširilo na celu BiH. Osnovni sadržaj sklopljenog ugovora odnosio se na dugoročnu eksploataciju šuma zapadne Bosne. Ubrzo zatim podiže se pilana i celuloza u Drvaru, gradi se železnička pruga uskog koloseka Klekovača-Potoci-Rezanovača. Uređajni elaborat je urađen 1900. godine. Šume su bile prašumskog karaktera. Bruto sečivi prinos je iznosio 460.000 m³ godišnje od čega je 230.000 m³ za pilansku preradu. Interesantno je da je očekivani neto prinos razvrstavan na korisno i ogrevno drvo. Prvi radnici su bili stranci iz karpatskih zemalja i Austrougarske, manjim brojem iz Slovenije i Hrvatske. Inže-

Kao mlad inženjer, na početku terenskog radnog angažovanja, shvatio sam da poslovi na uređivanju šuma postepeno prelaze u mehaničko odrađivanje potpomognuto nezavidnim položajem i odnosom šumarske struke prema toj vrsti posla. I danas se „uređivanje šuma“ ili planiranje gazdovanja šumama od većine zaposlenih u struci isključivo posmatra kao trošak iako je plan i planiranje jedna od četiri pretpostavke održivog upravljanja šumama.

Prirodno, šuma je za šumarske stručnjake učionica na otvorenom i što više učite sve je više nepoznanica u odnosu na složenost kompleksa i procesa u njemu definisanog kao biogeocenoza, a time i podstrek za dalje edukovanje i saznanja, jer složenost prirode šume je takva da smo dosad samo po njoj zagrevali...

Moj fokus je bio na ekologiji (tipologiji) šuma, višefunkcionalnom korišćenju šuma, održivom gazdovanju, integralnom i integrisanom planiranju, a u poslednje vreme adaptivnom i prirodi bliskom gazdovanju – kaže prof. dr Milan Medarević.

njerski stručni kadar je uglavnom bio iz ovih zemalja. Ubrzo zatim im se pridružuju domaći radnici uz znatno manja primanja. Već početkom 20. veka jača radnički pokret, a interesantan je podatak o gradnji tri tenis terena u to vreme u Drvaru. Preduzeće je po završetku Drugog svetskog rata bilo okosnica „ŠIPADA“, koji proizvodnju širi na proizvodnju vrlo kvalitetne stolarije. U ovim šumama su između dva rata radno boravili eminentni šumarski stručnjaci poput akademika Žarka Miletića i dr Tregubova.

– U „ŠIPADU“ i nešto kasnije fabrici celuloze i papira, posle Drugog svetskog rata se zapošljava većina radno sposobnog stanovništva u Drvaru. Tu su započinjali radni vek neki od poznatih šumarskih stručnjaka, spome-

nućemo prof. Stevicu Stefanovića, inž. Dimitrija Buru, inž. Vujadina Grubora, inž. Bogdana Rodića i mnoge druge. Osniva se Šumarska tehnička škola koja je pored redovnog četvorogodišnjeg školovanja, organizovala razne kurseve i vršila dokvalifikacije kadrova u šumarstvu. Škola je imala vrlo kvalitetne ljudske resurse i pored šumarskih inženjera iz Drvara na čelu sa direktorom škole, profesorom Nikolom Bosnićem, rekao bih našim drugim roditeljem, u njoj su radni vek započeli mladi šumarski inženjeri koji su došli sa Univerziteta u Beogradu (inž. Dragiša Gavrilović, kasnije profesor Entomologije na Šumarskom fakultetu u Sarajevu, inž. Petar Đorđević, inž. Predrag Čalović, inž. Rade Tepavac sa Šumarskog fakulteta u Sarajevu, inž. Mi-

samo dosad po njoj samo zagrebali

Naš sagovornik prof. dr Milan Medarević

Ian Đihov, inž. Staka Gvozdenović, inž. Verica Nikolin i drugi). Oni su sa sobom doneli nove navile i univerzitetske udžbenike njihovih profesora, tako da smo kasnije na Fakultetu samo ponavljali gradivo. Školu u Drvaru su završili, između ostalih, kasnije poznatih šumarskih stručnjaka, inž. Milan Rodić i prof. Ljubomir Letić.

– Moj otac je radio kao zanatlija (remenar) u pilani „ŠIPAD“. Ja sam, u slobodno vreme, odrastao sa dedom i babom podno Lunjevače i šuma mi je bila prirodno okruženje... Kako je „ŠIPAD“ bio siguran kolektiv za buduće zaposlenje, a voleo sam šumu, jer sam prateći dedu prisustvovao odabiru stabala i cepanju duge, često viđao tetreba, srnu i slušao priče o vuku i medvedu na Luljevači i Klekovači, Šumarska tehnič-

ka škola je bila nezaobilazna u mom budućem obrazovanju. Uostalom poznao sam dosta šumarskih tehničara koji su lepo živeli u šumi i od šume... Nažalost od škole je, posle bombardovanja u poslednjem ratu, ostala samo ruševina.

– Kako sam sazrevao sve više me je obuzimala misao o daljem školovanju, a Beograd je bio dobar izbor. U to vreme na Fakultetu je bilo toliko drvarčana da smo mogli otvoriti departman i kod kuće, i to na sva četiri sadašnja odseka. Oni su po povratku u Drvar činili stručnu okosnicu razvoja korišćenja šuma i nisu prekidali komunikaciju sa matičnim fakultetima na kojima su završili studije. Moja generacija je imala sreću jer je na Fakultetu zatekla stare iskusne profesore

predane struci, često nemačke ili francuske đake sa izuzetnim originalnim iskustvima, te sam ih ponekad u dokolici i zvao originali (danas često nije tako i volio bih da me život demantuje). Za vreme studija trudio sam se da ih što pre privedem kraju zbog nezavidne finansijske situacije, samo je otac radio, a nas dvoje smo školovani. Bila je to tada tipična priča radničkog proleterijata. Tako sam prvi diplomirao u generaciji 1970/71 godine, a nakon diplomiranja, volontirao sam kod prof. Dušana Jovića na poslovima obrade i unošenja podataka sa stacionarnih oglednih površina – seća se profesor Medarević.

Kako je došlo do orijentacije da se bavite naučno-nastavnim radom?

– Po završetku studija doneo sam odluku da ostanem u Srbiji, u Beogradu i u tom smeru sam se radno orijentisao. Kratko, do vojske, uz podršku profesora sa Uređivanja šuma, bio sam angažovan u tadašnjem Birou za uređivanje šuma Republike Srbije (sada delu JP „Srbijašume“ za planiranje i projektovanje) na istoimenim poslovima na terenu. Po odsluženju vojnog roka vraćam se u Beograd i uspevam da se u redovnoj proceduri zaposlim u navedenom birou. To mi je, u odnosu na želju za učenjem i primenom teorijskog znanja u praksi, u potpunosti odgovaralo. Prirodno, šuma je za šumarske stručnjake učionica na otvorenom i što više učite sve je više nepoznanica u odnosu na složenost kompleksa i procesa u njemu definisanog kao biogeocenoza, a time i podstrek za dalje edukovanje i saznanja.

– Pri tom sam imao sreću da mi neformalni mentor bude inž. Pavle Čuković, koji je sa mnom nesebično delio svoje radno iskustvo. Ipak posle dve tri godine rada shvatio sam da terensko radno angažovanje postepeno prelazi u mehaničko odrađivanje potpomognuto nezavidnim položajem i odnosom šumarske struke prema toj vrsti

posla. I danas se „uređivanje šuma“ ili planiranje gazdovanja šumama od većine zaposlenih u struci isključivo posmatra kao trošak iako je plan i planiranje jedna od četiri pretpostavke održivog upravljanja šumama.

– Kako su neki radni problemi stručnog karaktera iziskivali dodatno učenje jednostavno sam zaključio da je rešenje u upisu posleddiplomskih studija na Katedri uređivanja šuma. Tako sam i učinio. Međutim, skoro celogodišnji period vremena mladi inženjeri, među njima i ja, smo provodili na terenu prikupljajući podatke na sastojinskoj inventuri šuma tako da je malo vremena ostajalo za učenje i ono je u početku bilo nušićevski, jedna školska za dve godine. S druge strane izraženo (ne)razumevanje u okviru kolektiva, posebno ljudi koji su donosili odluke, koje je bilo na liniji „nama treba radnik, a ne magistar“, bilo je posebno inspirativno. Sve me je to teralo u razmišljanje šta dalje, a dilema je relativno brzo rešena konkursum za popunu upražnjenog radnog mesta na predmetu Uređivanje šuma, odlaskom prof. D. Milojkovića u penziju, čiju sam javnu podršku imao. Već u novembru 1989. bio sam zaposlen na Šumarskom fakultetu, Univerziteta u Beogradu. I tad sam počeo intenzivnije da se bavim naučno istraživačkim radom težeći pri tom na praktičnoj primenljivosti dobijenih rezultata. Fokus je bio na ekologiji (tipologiji) šuma, višefunkcionalnom korišćenju šuma, održivom gazdovanju, integralnom i integrisanom planiranju, a u poslednje vreme adaptivnom i prirodnom bliskom gazdovanju – kaže prof. dr Milan Medarević.

Čega se posebno sećate iz tog perioda?

– Kad je u pitanju period studiranja to su pre svega autoriteti u profesorskom kadru školovani negde u inostranstvu i puni životnog iskustva koje su na nas prenosili.

– Posle diplomiranja to su terenski radovi na uređivanju šuma u širem smislu i upoznavanje sa složenom prirodom šume. U sećanju mi je ostala rečenica inž. Čukovića „Nemaju dve šume (sastojine) iste“. Imao sam sreću da sam pod rukovodstvom prof. Dušana Jovića, i angažovanje prof. Branišlava Jovanovića, prof. Staniše Bankovića i drugih, odmah bio uključen u tipološka istraživanja sremskih lužnjakovih šuma, potom šuma Fruške

gore, šuma Goča i Vrnjačke Banje. Kasnije smo poslove na planiranju gazdovanja šumama proširili na NP „Đerdap“, NP „Kopaonik“, NP „Taru“ u pojedinim smo zatvorili i četiri uređajna perioda.

– Uoporedo s tim aktivnostima bili smo skoro sve vreme u kontinuitetu angažovani na projektima zajednice nauke, koji su se realizovali u šumama kojima gazduju JP „Srbijašume“ i JP „Vojvodinašume“.

– Dvaput sam u jagmio studijski boravak u inostranstvu, što je izuzetno iskustvo, a mladim ljudima koji počinju sa učenjem i tada, a i danas nešto što je nezaobilazno.

– Od 1983. godine pa sve do danas sam član radne grupe za izradu prostornih planova Srbije, a i više desetina planova na regionalnom, opštinskom nivou i u zaštićenim objektima prirode.

– Na kraju bih izdvojio angažovanje na prvoj nacionalnoj inventuri šuma (NI) Srbije 2004. do 2008. godine, uz donaciju norveške vlade i u saradnji sa Norveškom šumarskom grupom.

– Ipak najradije se sećam rada sa 40 generacija studenata od kojih je svaka imala neku posebnu karakteristiku po kojoj se izdvajala od prethodnih. Rad sa mladim studentima akademcima je privilegija onih koji su se dograbili tog posla jer kod njih je svako iskustvo i upoznavanje sa pojedinim naučnim oblastima novo. Jednom prilikom, i odavno, kad sam ovaj stav ushićeno izneo pred jednim poznanikom spustio me je na zemlju konstatacijom „mora i to neko“. Ukoliko volite svoj posao lako ih je bilo ubediti u istinitost saznanja koja im prenosite. Skoro mi se žalio jedan student da danas ima profesora koji neće da im prenesu lično znanje, ostao sam bez reči.

– Takođe je značajno iskustvo vezano za prodekansku i dekansku funkciju koju sam obavljao u periodu 2009. do 2015. godine, kroz koje sam bliže upoznao ljudski karakter i slojevitost kolektiva po dubini. Ono što je ipak rezultat u tom vremenu je rekonstruisan i proširen studentski centar na Goču uz finansijsku pomoć El Banke.

– Uveden novi koncept obrazovanja pod nazivom „Bolonja“ najradije bih zaboravio. Kad bih se sad pitao, ono što bi promenio to je uvećanje boravka studenata u šumi, u pogonu, u rasadniku, na terenu. Učionica na otvorenom je najbolje očigledno učilo.

– Danas je centralni problem zapošljavanje mladih ljudi. Politika i politi-

zacija se uvukla u sve pore našeg života, i dobijanje posla u sadašnjim okolnostima prati intenzivna „trgovina položajem“. To više nije specijalnost na partijskom nego na državnom nivou. Kad smo videli zadnji konkurs za mesto šumarskog inženjera-pripravnika. Ja se toga ne sećam – sa tugom kaže profesor Medarević

Mislite li da biste danas radili nešto drugačije?

– Iako sam napred izneo uglavnom pozitivna iskustva u radnom i životnom veku, često sam išao *putem kojim se teže ide*. Ipak, po onoj narodnoj ko zna zašto je to dobro tako je i ispalo. Svako iskustvo je dragoceno makar i negativno i, kod imalo pameti, uči nas kako treba ili ne treba. Kad bih rekao da bi drugačije onda to ne bih bio ja.

– Moji saradnici su me, vrednujući valjda moje dosadašnje radno angažovanje, predložili za nagradu za životno delo, koja mi je dodeljena povodom 100 godina fakulteta.

Uz iskrene čestitke za zaslužen priznanje, pitam Vas gospodine profesore, kako cenite nivo razvoja srpskog šumarstva u odnosu na druge evropske zemlje?

– Kontaktirajući kolege iz šumarske struke u različitim pozicijama može se zaključiti da je znanje naših inženjera na evropskom nivou, to je njihova ocena. Ponekad je kod pojedinaca u nas bio prisutan i ličan potcenjujući stav. To nikako nisam mogao prihvatiti, pa sve se uči. Ono što valja istaći je brzina tehnološkog napretka na globalnom nivou i otuda potreba za celoživotnim učenjem. Kad smo 2003. godine kupili jednu elektronsku prečnicu, čuvali smo je kao suvo zlato. Na kraju, posle dve godine, kad smo je izneli na videlo već je bila zastarela. Razvoj elektronike i informatike je uneo nepojmljiv progres u razvoj alata i u šumarstvu i ne sme se opustiti i ispustiti ni tren u učenju. A složenost prirode šume je takva da smo dosad samo po njoj zagrebal...

– Nažalost samo šumarstvo kao bitan sektor i struka, jer šume čine oko 30 % teritorije naše države i bitan su činioc kvaliteta životne sredine (zbog višestrukih ekoloških usluga i učinaka), nije bilo u dovoljnoj meri uvažavano, a nije ni danas. Problem u poslednjih 30 godina, ratni i poratni period, je teška

Da li se u našem društvu uviđa koliki je značaj šume i šumarstva, posebno kako na to gleda vlast i koliko i kako je organizacija šumarstva u funkciji šume i održivog razvoja?

– Značaj šuma je odavno realno istican, a kako je poznavanje složenosti šume i njenih karakteristika napredovalo, neke su priznate kao vrednosti i širio se spektar koristi koje su danas obuhvaćene jednim imenom „ekološki učinci“. Ovo je bilo sadržano i u prvim zakonima o šumama ističući opštekorisne funkcije šuma. Posebno su izdvajana erozivna područja u kojima je šuma imala ključnu zaštitnu ulogu. Danas su te funkcije sastavni deo definicije održivog upravljanja šumama, pored imperativa održivosti, ranije trajnosti. S obzirom na starost pojma trajnosti u šumarstvu moglo bi se sa prilično pouzdanosti reći da je termin i nastao u šumarskoj struci, ako ne pre ono u 18. veku. Svest o širem značaju šume je po prvi put značajnije priznata pošumljavanjem Deliblatskog peska početkom 19. veka. Pančić je sredinom 19. veka pisao o presahlim izvorima o odsustvu pojava u Ibarskoj klisuri. Pošumljavanjem sedamdesetih godina prošlog veka je ovaj ambijent dobija novi izgled i nov sadržaj flore i faune.

Lično sam uviđajući tada značaj funkcija šuma u urbanim sredinama obradio temu vrednovanja prirodne opremljenosti šume za rekreaciju za koju sam dobio Oktobarsku nagradu grada Beograda, 1983. godine. Potom sam u okviru doktorata proširio temu na dotad priznate funkcije šuma...

– Danas smo svedoci svakodnevnog povećanja površine zaštićenih šuma u formalnom smislu, koje pružaju različite koristi. Tu prednjače NP koji su izdvojeni u posebna preduzeća, a većim delom površine šuma, u različitim režimima zaštite, gazduju JP *Srbijašume* i *Vojvodinašume*. Od ukupne površine državnih šuma u Srbiji samo 65% su prioritarno proizvodnog karaktera.

– Prethodno je realizovano uz podršku resornih zakona i stiče se utisak da je to dovoljno. Međutim, praksa nas često demantuje i država bi u skladu sa stečenim pravom na uživanje prirodne vrednosti morala priznati i prihvatiti i obaveze (finansijske) koje iz toga proističu. Naime i ekološ-

ki učinci danas se vrednuju i završavaju na ekonomskim pretpostavkama i ukoliko to ne prihvatimo kao fakat ne treba se upuštati u zaštitu i očuvanje bilo čega, konkretno šume. Uvek se održivost u višefunkcionalnom aspektu šuma završava sa tri univerzalna indikatora; zakonska pokrivenost, finansiranje i institucije. Pri tom su poseban problem privatne šume, a svedoci smo trenutno debate o sečama obnavljanja šuma na Fruškoj gori, što je ključni odnos države prema ovom problemu – objašnjava profesor Medrević.

Da li je zakonska regulativa dovoljan okvir za održiv razvoj i gazdovanje šumama?

– U svakom slučaju od zakona se polazi. I naš sektorski zakon počinje definicijom održivog upravljanja šumama. Suština je u tom da onaj koji ga je usvojio treba doslovce da ga primenjuje. Dobra ocena u tom smislu je ocena DRI o Planu pošumljavanja Srbije 2020. godine, kojoj nemam što dodati. Jasno se ukazuje na to šta je bila obaveza struke u širem kontekstu, a ne samo pošumljavanje.

Uz zahvalnost za razgovor, molimo Vas, gospodine profesore, da kažete kakav je odnos šumara i drvoprerađivača, a kakav bi trebalo da bude?

– Kada sam počeo da radim na Šumarskom fakultetu, često sam ujutro na hodniku sretao profesora Božidara Perovića (sa tada Odseka za prerađivanje drveta), koji mi je na prvom susretu sugerisao značaj saradnje drvne industrije i šumarstva. Ko misli drugačije taj ne razume struku. U tom je imao punu podršku našeg profesora Živojina Milina. Ne samo u šumarstvu nego i inače ponekad je najlakše proizvesti problem, prodati i stvoriti dodatnu vrednost... To su potpuno komplementarne struke. A zalagao sam se za mišljenje ne samo ove dve nego i struke zbog kojih su osnovana i druga dva smera na Šumarskom fakultetu (Odsek za hortikulturu i pejzažnu arhitekturu i Odsek za ekološki inženjering). Pa svedoci smo, bar lokalno, arčenja proizvodnog šumskog i poljoprivrednog zemljišta za gradnju bilo kog sadržaja, često bez ozbiljne ocene efekata u integralnom smislu – rekao je na kraju našeg razgovora profesor dr Milan Medarević. ■

politička i ekonomska situacija i šuma od polifunkcionalnog realnog sistema je ispunjavala funkciju likvidnosti a ostale su spominjane kao potencijal. I kod ove poslednje, drvo je ponekad prodavano u bescenje.

PIŠE: dipl. ing. Slobodan Delić

Korišćenje potencijala i genofonda šuma Srbije

Šumsko seme i sadni materijal

Šumsko seme i sadni materijal bi, zbog izuzetne biološke vrednosti, kao i vrednosti na tržištu, mogli biti strateški proizvod šumarstva Srbije. Organizovano i tehnološki savremeno dorađeno seme je profitabilno, a kapaciteti semenskih objekata u Srbiji su dovoljni za domaće, ali i za strano tržište. Da smo u znatnom zaostatku govori činjenica da nema berze semena, kao i članstva u međunarodnim institucijama i berzama.

Najstariji rasadnik u Evropi osnovan je početkom 18. veka, a krajem istog veka osnovana su velika semenska preduzeća za obradu semena. Premda su razni autori upozorili na varijabilnost unutar vrste i značaj provenijencije, duh naučnih saznanja sporo je prodirao u oblast semenarstva i rasadničke proizvodnje. Sa razvojem šumarske genetike i njene primene u oplemenjivanju šumskih i hortikulturnih vrsta poslednjih 70 godina, šumsko seme i sadni materijal dobijaju znatno na kvalitetu.

Racionalno korišćenje postojećeg genofonda u cilju obnavljanja šumske vegetacije i rekonstrukcije, pretpostavlja sveobuhvatna i dugoročna multidisciplinarna istraživanja. Ova istraživanja treba da pruže odgovor o autohtonoj potencijalnoj vegetaciji, proizvodnom potencijalu staništa, unutarvrstnoj varijabilnosti, učestalosti, obilnosti plodonošenja šumskog drveća i drugo.

Razvoj i istraživanje šumarske genetike, oplemenjivanja kulture tkiva, semenarstva i rasadničke proizvodnje potrebno je da reši sledeće: očuvanje i obogaćivanje genofonda, selekciju klonova i sorti u odnosu na biotske i abiotske faktore, proizvodnju selekcionisanog i normalnog šumskog semena i sadnog materijala savremenim tehnološkim procesom koji je zasnovan na biološkom, tehnološkom i profitabilnom aspektu valorizacije.

Genofond i oplemenjivanje

Osnovni pravci razvoja i istraživanja genetske varijabilnosti treba da budu šumske vrste autohtone vegetacije (sa posebnim tretmanom endemsko-reliktnih vrsta), autohtone vrste adaptirane na naše uslove (određivanje njihove uloge i funkcije) i varijabilnosti pod uticajem aerozagađenja. Posebna obaveza i dužnost šumarske nauke u Srbiji je očuvanje (konzervacija) genofonda u živim arhivima: semenskim objektima, provinijeničnim testovima, matičnjacima, semenu, polenu i banci semena.

Oplemenjivanje šumskih i hortikulturnih vrsta treba da doprinese: povećanju produktivnosti i poboljšanju tehničkih svojstava drvne mase, unapređenju životne sredine, otpornosti na bolesti, štetočine, ekstremne uslove i aerozagađenja.

/Revija "ŠUME" broj 13/

Semenarstvo

S obzirom na fundamentalni značaj semenarstva u reprodukciji šuma prvi projekat u ovoj oblasti bio je „Unapređenje proizvodnje šumskog semena u Srbiji”. Na osnovu njega godišnja potreba semena je 36 tona lišćara i 1,5 tona četinarskog se-

mena. Uz pretpostavku da je izvršena revizija semenskih objekata, prvo i osnovno je da se izvrši **obuka BERAČA semena**, teoretska i praktična. Na kraju obuke bi se izvršila provera znanja pismeno i praktično na stablima koja imaju najmanje 20 m za penjanje izabranom opremom lestvama ili Baumwelo. Na osnovu pokazanog znanja koji su uspešno položili zadatke izdaje se Uverenje da su osposobljeni za branje šišarica i plodova.

Tako bi trebalo biti, tako se radilo samo pre četvrt veka i tako rade uspešna šumarska preduzeća. Danas, nažalost, nije tako.

U većini slučajeva danas se vrši branje u objektima poznatog porekla sa oborenih stabala. U samo pojedinim slučajevima angažuju se „samoproklamovani berači” bez odgovarajućih dokumenata, a takav rizik je nedopustiv u državnim i privatnim šumama. Takav vid nezakonitih radnji odobrava Generalna direkcija javnih preduzeća, direktori šumskih gazdinstva ili šefovi šumskih uprava ili svi prećutno sa organizacijama i ustanovama koje su odgovorne za pitanja šumarstva.

Danas u Semenskom centru u Požegi ima **20 kg smrčke poznatog porekla** i treba da se istruši oko **1.000 kg šišarica crnog bora isto poznatog porekla**. Zar da se sa ovom najnižom kategorijom vrši kontejnerska proizvodnja sadnica, ako se zna da se setva u kontejnerima vrši sa semenom koje je 100% čisto i 98% klijavosti. Takvo seme je obavezno pilirano radi mehanizovane setve i propisanog tehnološkog procesa. Kakvo se seme koristi u klasičnoj i kontejnerskoj proizvodnji kad se seme proizvodi u Semenskom centru koji ima mogućnosti za proizvodnju semena po kriterijumima EU? Postavlja se pitanje: Da li je seme bilo kvalitetnije i sa daleko više vrsta lišćara i četinara kad se dorada odvijala u trušnici „Kremna”?

Veliki nedostatak potrebno kvalitetnog semena jedino se može obezbediti radikalnim promenama u organizaciji, kadrovskom osposobljavanju na svim nivoima i ustanovama koje se bave šumarstvom kao granom privređivanja.

Zašto se ne vrši „**Genetska melioracija u registrovanim semenskim objektima**”?

U okruženju je ovo zakonska kategorija koja propisuje kako i kojom metodom se vrši ovaj posao i u kojim periodima. Neprovođenjem genetske melioracije i mera zaštite semenski objekat se degradira i nakon nekog vremena ne ispunjava propisane norme za korišćenje proizvodnje kvalitetnog semena, što znači da se povećava udeo nekvalitetnog semena za proizvodnju sadnog materijala. S takvim sadnim materijalom je nestručno i nije preporučljivo podizati nove šume.

Sada, kako se zna, svako ŠG organizuje za sebe sakupljanje semena jer nema uslova za branje, samo procenjuje obilnost i isplativost sakupljanja semena, zrelost semena, kvalitet semena, sadržaj vlage i način pravilnog uskladištenja.

Obuka berača semena u Deliblatskoj peščari krajem prošlog veka

Semenski centar je multifunkcionalna jedinica koja je predviđena da radi tokom čitave godine: trušenje šišarica, sušenje organskog i plantažnog lekovitog bilja, sušenja voćnih plodova, sušenje gljiva pa čak i parketa, laboratorijske usluge analize kvaliteta semena raznih šumskih i poljoprivrednih vrsta. Semenski centar mora da radi najmanje 200 dana u godini radi isplativosti investicije koja je iznosila cca 1,300.000 evra.

Kod podizanja Semenskog centra u Požegi napravljene su sledeće greške:

- Nije kompletirana laboratorija za sve analize kvaliteta semena koje su neophodne za promet semena i izvoz semena,
- Ne vrši se kompletna termoterapija semena koja je ključni moment za duže uskladištenje semena hrastova i bukve i uspešno i kontinuirano pošumljavanje.
- Nedostatak Maceratora za doradu voćnih plodova čije seme je izuzetno traženo u voćarstvu/podloge za kalemljenje, namenskoj proizvodnji sadnog materijala za lovišta u izvozu.
- Izostanak X raj uređaja za rendgen svake semenke, za utvrđivanje kvaliteta semena i za unapređenje razvoja i kvaliteta semena koje potiče iz bogatog genofonda šuma Srbije.
- Kompletiranje IDSL postupka u savremenoj proizvodnji semena.
- Stručni kadrovi su sa skromnim znanjem i iskustvom za rad u Semenskom centru i organizaciji sakupljanja šišarica i plodova, što je prvenstveno propust sa nivoa rukovodstva javnog preduzeća.
- Nedostatak usisivača za krupnozrne vrste plodova

U Srbiji se niko ne bavi proizvodnjom hortikulturnog semena. Za to ne postoje strogi zakonski propisi za njegovu proizvodnju, zadovoljene domaćeg tržišta i izvoza uz ispunjenje uslova EU.

Još jedan vid je proizvodnja ukrasnih šišarica i plodova koji se mogu izvoziti u neograničenim količinama. Za tu svrhu mogu se sakupljanja vršiti i van semenskih objekata sa oborenih

Svi cvetovi budućnosti nalaze se u semenu sadašnjosti.

stabala, ali samo da nisu zaražena fitopatološkim oboljenjima i oštećena raznim insektima.

Posebno se nameće pitanje zaštite i brendiranja porekla i proizvodnje semena i sadnica *Picea omorika*, *Pinus peuce*, *Quercus petraea delascampi* i drugih. Seme i sadni material omorike je do 50% skuplje iz autohtonog staništa nego iz veštački podignutih kultura i sastojina.

Rezultat neprimenjivanja programa „Unapređenje proizvodnje semena u Srbiji” urađenog u Sektor za razvoj JP „Srbijašume” 1995. godine i Studije Šumarskog fakulteta u Beogradu, Katedra za semenarstvo, rasadničarstvo i pošumljavanje „Reorganizacija proizvodnje semena u JP „Srbijašumama”, 2010. godine je haotično stanje u čitavoj oblasti, a samim tim i izostanak pre svega pravilnog sakupljanja semena, jer se sakuplja seme najniže kategorije i posebno nedostatak kvalitetnog semena za proizvodnju sadnog materijala za domaće tržište i izvoz.

Šumsko seme je strateški proizvod šumarstva Srbije izuzetne biološke vrednosti, kao i vrednosti na tržištu. Što je najvažnije organizovano i tehnološki savremeno dorađeno seme je PROFITABILNO, a kapaciteti semenskih objekata u Srbiji su još dovoljni za domaće i strano tržište. Da smo u znatnom zaostatku govori činjenica da nema berze semena, kao i članstva u međunarodnim institucijama i berzama.

Polazna tačka u semenarstvu je uređenje semenskih objekata i organizacija sakupljanja dovoljnih količina za rasadničku proizvodnju, pa tek onda podizanje i registracija semenskih plantaža koje će početi da plodonose za 20-80 godina.

Zaključna razmatranja

Da bi se semenarstvo dovelo na odgovarajući nivo i realizovalo zacrtane planove potrebno je:

1. Izvršiti kadrovske promene i dopune, postaviti kadrove koji imaju rezultate u datoj oblasti i po mogućnosti mlađi kadar. Promene treba izvršiti na svim nivoima od Uprave za šume, Institutima, JP „Srbijašume”, ŠG, Semenskom centru.
2. Što hitnije izvršiti obuku berača šišarica i plodova za narednu sezonu.
3. Kompletirati Semenski centar i predvideti obuku kadra i radnika u Semenskom centru.
4. Napraviti plan rada Centra tokom cele godine uključujući i dodatne aktivnosti oko lekovitog bilja, organskog i plantažnog, voćarica i gljiva.
5. Proizvodnja semena visokog kvaliteta koji će biti piliran, proizveden namenski za kontejnersku proizvodnju šumskog i hortikulturnog sadnog materijala.
6. Zaštititi prirodno nalazište naših endemskih vrsta, prvenstveno Pančičeve omorike poznate u svetu kao Serbian spruce ili *Serbische fichte*.
7. Osposobiti se za proizvodnju ukrasnih šišarica i plodova
8. Osnovati Berzu šumskog i hortikulturnog semena
9. Napraviti, ako do sada nije pripremljen, dugoročni plan podizanja generativnih semenskih plantaža ekonomski važnih šumskih vrsta.

Semenarstvo zaslužuje da bude poseban organizacioni deo na nivou JP *Srbijašume*, što će detaljnije biti obrazloženo na kraju drugog dela (Rasadnička proizvodnja) u našem sledećem nastavku. Osvrt na ovu problematiku je podstrek za veće i stručnije angažovanje svih kadrova i ustanova koje se bave i regulišu ovu materiju, a kao rezultat je planski i kvalitetna proizvodnja semena za internu upotrebu, domaće tržište i izvoz. ■

PIŠE: dipl. ing. Rajko Sredanović

Drvoprerađivači traže

Dok smanjuju proizvodnju i otpuštaju radnike drvoprerađivači očekuju da će konačno raspodela trupaca biti transparentna i da će Vlada Srbije zabraniti izvoz trupaca hrasta, jasena, bukve, topole, kao što su to učinile zemlje u okruženju...

Već dugi niz godina drvoprerađivači zahtevaju transparentnu raspodelu trupaca po jasnim, zajednički usvojenim kriterijumima, kao i potrebu da se uvede zabrana izvoza trupaca. Nered na tržištu drveta, netransparentna raspodela i izvoz trupaca iz Srbije traju dugo, a taj problem su u nekoliko navrata bezuspešno pokušavali rešiti predstavnici udruženja drvoprerađivača, Klastera drvoprerađivača u saradnji sa Odeljenjem za šumarstvo, prerađu drveta, industriju nameštaja i papira pri PKS. Do trupca se danas dolazi otežano, često uz korupciju i daleko veće cene koje nude različiti trgovci. Veliko je pitanje kako nakupci dolaze do trupaca i otkud toliki nered na tržištu drveta, a najveći deo odgovora se nalazi u javnim preduzećima šumarstva...

Zabrana izvoza trupaca treba da bude prioritet u narednom periodu, ukoliko to već nije kasno. Sve dosadašnje inicijative, skupovi, sastanci sa predstavnicima PKS po okruzima, Ivanjica, Kraljevo, Loznica su završeni bez epiloga. Praktično je nepoznato ko u Vladi Srbije ima ingerencije da se pozabavi problemom transparentne raspodele i izvozom trupaca, da analizira podatke i da predloži rešenje.

Upravo zbog toga Klaster drvoprerađivača kao dugo-

godišnji nosilac aktivnosti u vezi međunarodne saradnje, sprovođenja projekata iz drvne industrije, kao i velikog broja obavljenih kurseva i edukacija u oblasti drvoprerađivača (naslednik Agencije za drvo) je preuzeo na sebe tu ulogu zbog velikog broja drvoprerađivača koji su već na izmaku snage. Ukoliko se ne pronađe hitno rešenje mnogi od njih će nakon višegodišnjeg rada biti prinuđeni da obustave proizvodnju, a to će dovesti do većih otpuštanja zaposlenih.

Planirano je istraživanje i anketiranje koje će biti izvršeno na terenu, kao i prikupljanjem podatka od Savezne uprave carina, RZS i PKS. Većina podataka je statistički već zabeležena, i ovde nije cilj diskriminacija preduzeća koja se bave izvozom trupaca, nego rešenje za daleko veći broj preduzetnika koji se bave polufinalnom preradom, a naročito proizvođača nameštaja i finalnih proizvoda čiji proizvodi imaju višestruko uvećanu vrednost. Republika Srbija sigurno ima interes da to sprovede, ali su do sada svi prebacivali odgovornost sa sebe. Ko su ljudi i institucije koji to mogu sprovesti, i na koji način formulisati predlog da dođe do Vlade ili Skupštine gde bi mogla biti donešena konačna odluka? Imamo situaciju da nam govore da je to nemoguće zbog toga

Trupci utovareni u kontejner za izvoz

sto je potpisan sporazum o pristupanju EU, a onda imamo slučaj u regionu da Republika Hrvatska kao članica EU donosi odluku o zabrani izvoza trupaca i sirove rezane građe 2020. godine. To je samo znak da njihova udruženja i proizvođači imaju daleko bolji i jedinstven pristup za rešenje tog problema, da su dobro organizovani i da preko Vlade i Hrvatskih šuma, mogu ostvariti uticaja na cene, raspodelu sirovine i druge probleme

vezane za raspodelu trupaca. Verovatno je to povezano sa daleko većim učešćem njihove drvne industrije u BDP, a onda i Vlada ima drugačiji pristup i motiv za podršku što, izgleda, kod nas nije slučaj.

Odavno su u Srbiji ugašene fabrike za proizvodnju sečenog furnira od hrasta, jasena, bukve, oraha. Dakle, količine furnirskih trupaca moraju biti izvezene zbog svoje velike vrednosti i nemogućnosti da proizvođač

urgentnu zabranu izvoza trupaca i transparentnu raspodelu sirovine

napravi bilo kakvu pozitivnu kalkulaciju preradom istih u neki drugi proizvod. Javna preduzeća *Vojvodinašume* i *Srbijašume* u nešto manjem obimu proizvode izvesnu količinu furnirskih trupaca. Lično sam učestvovao u pregovorima sa potencijalnim investitorom i Razvojnog agencijom Srbije koja pokušava pronaći partnera koji bi došao na ove prostore da otvori fabriku za proizvodnju furnira i na taj način furnirske trupce upotrebimo na adekvatan način, ujedno smanjimo odliv deviznih sredstava koja se troše za uvoz tog proizvoda.

Nažalost veliki broj firmi u primarnoj preradi drveta ima ozbiljne troškove koje ovde ne možemo nazvati pravim imenom, vrlo često se pominje korupcija kao uslov za dobijanje sirovine (veće količine i kvaliteta trupaca itd), ali je to posao nadležnih službi koje su

uvek pod nečijom kontrolom i do sada nisu obavljale svoj posao na adekvatan način niti imale konkretne rezultate.

Kada se govori o izvozu trupaca obavezno treba obuhvatiti i vlasnike privatnih šuma koji u poslednjih 10 godina u velikoj količini izvoze trupce nižih klasa.

Po poslednjim podacima SUC 2017/2018. godine je izvezeno cca 50.000 m³ hrasta, 55.000 jasena i 35.000 m³ bukve. Ovi podaci su izneti na Saboru drvoprerađivača 2018. u Nišu... Očekujemo obrađene podatke iz SUC kako bi dobili što preciznije podatke o izvozu trupaca za 2019. i 2020. godinu.

Prema podacima PKS „Izvoz oblovine u 2020. godini karakteriše povećanje izvoza hrasta, topole i bukve. Izvoz hrastove oblovine iznosio je 8,6 miliona dolara i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 78,4%.

Izvoz topole je iznosio 478 hiljada dolara u 2020. godini i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 54,4%, dok je izvoz bukve iznosio 259 hiljada dolara i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 267%. Izvoz oblovine od četinarskog drveta manji je 2020. godine od izvoza ostvarenog prethodne godine za 23,7%.

Uvoz hrastove oblovine u 2020. godini iznosio je 2,1 milion dolara i sedam puta je veći od uvoza prethodne godine, tačnije povećan je za 716%. Uvoz topole u ovom periodu je iznosio 1,9 miliona dolara i smanjen je u odnosu na prethodnu godinu za 24,3%, dok je uvoz bukve oblovine bio zanemarljiv. Uvoz oblovine od četinarskog drveta manji je 2020. godine od uvoza ostvarenog prethodne godine za 15%.”

Iz gore pomenute činjenice da je 2020. godine

izvoz trupaca hrasta imao vrednost 8,6 miliona dolara, pa ako tu količinu podelimo sa prosečnom cenom hrastovog trupca 200 USD/m³ dolazimo do podatka da je 2020. godine iz Srbije izvezeno cca 43.000 m³ hrastovih trupaca. Kako bi smo bili sigurni u ovaj podatak koji je vrednosno egzaktna tražili smo od Uprave carina da nam dostavi podatke po zemljama izvoza za četiri tarifa broja, hrast, jasen, bukva i topolu. Nadamo se da ćemo do izlaska sledećeg broja imati sve podatke.

Klaster drvoprerađivača planira da oformi stručni tim sastavljen od reprezentativnih predstavnika drvne industrije kako bi se ova inicijativa konačno usmerila ka pronalaženju adekvatnih rešenja po svim pitanjima transparentne raspodele vredne domaće sirovine, njene zaštite i zabrane izvoza trupaca. ■

Zabrinutost zbog najavljene zabrane izvoza trupaca iz Rusije od 2022.

Rusija je prošle 2020. godine izvezla 15 miliona m³ trupaca, što je činilo gotovo 12% svetske trgovine oblog drveta, a prema novom izveštaju *Wood Resources International* veliki deo ove trgovine mogao bi se zaustaviti sledeće godine kada bi trebao stupiti na snagu novi zakon koji je predložio ruski predsednik Putin. Planira se zabraniti izvoz trupaca mekog drveta i visokovrednih trupaca tvrdog drveta od 1. januara 2022. Ruska vlada takođe razmatra dodatne propise koji bi trebali doprineti smanjenju izvoza sveže rezane građe četinjača, a ruski analitičari ističu kako bi se i ona mogla primenjivati od sledeće godine, iako u nekoj labavijoj verziji u odnosu na trupce za koje se očekuje usvajanje zakonskih odredbi već u drugom tromesečju ove godine.

Ove najave izazivaju zabrinutost mnogih kupaca na globalnom tržištu, dok se najveći uticaj zabrane očekuje u Kini, koja je u poslednjoj deceniji daleko najveći kupac trupaca iz Sibira, odnosno iz ruske regije Daleki istok. Očekuje se kako će Kina već u ovoj godini znatnije pojačati tržišne napo-

re kako bi nabavila puno više trupaca iz drugih regija sveta, poput Okeanije (Novi Zeland), ili iz Evrope kao iz Severne Amerike, navodi se u izveštaju *Wood Resources International*.

Znatno povećan izvoz trupaca hrasta, jasena, topole i bukve

Šumarstvo, prerada drveta i industrija nameštaja su privredne delatnosti povezane u lanac stvaranja dodate vrednosti i kao takvi su pravi primer kružne ekonomije kao strateške odrednice politika EU.

Saradnja šumarstva i drvne industrije predstavlja ključni odnos na šumi bazirane ekonomije, a u toj saradnji uvek ima prostora za poboljšanja koje se na našem tržištu ne osećaju.

Često ističemo da su drvna industrija i proizvodnja nameštaja među retkim privrednim granama koje su u Srbiji, godinama beležile pozitivne rezultate i permanentan rast. Poslovni rezultati i još veće mogućnosti drvnog sektora inicirale su odluku Vlade Republike Srbije da se drvna industrija i industrija nameštaja uvrste u jednu od četiri prioritetne industrijske grane od značaja za dalji razvoj naše zemlje. Vlada je inicirala izradu nove strategije razvoja drvne industrije i industrije nameštaja Srbije za period 2018. do 2022. godine. Takođe **Strategijom razvoja šumarstva Republike Srbije**, u delu koji se odnosi na drvnu industriju planira se „stimulacija izvoza proizvoda sa većom dodatnom vrednosti, destimulacija izvoza sirovine i stimulacija izvoza finalnih proizvoda“, a u **Strategiji drvne industrije i industrije nameštaja sa Akcionim planom**, koje je donelo Ministarstvo privrede 2017. godine definisana su tri opšta cilja, od kojih je prvi „**Uspostavljanje efikasnijeg modela snabdevanja drvnom sirovinom preduzeća u drvnoj i industriji nameštaja uz poštovanje principa održivosti resursa**“, za šta je zadužena Uprava za šume, koja je raspisala konkurs za realizaciju istraživačko-razvojnog projekta: „**Predlog kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma u Republici Srbiji**“, a dobivši posao na konkursu, realizovao ga je Šumarski fakultet i u oktobru prošle godine završen projekt je predat Upravi za šume...

Interesovalo nas je šta je bilo dalje i šta će biti sa projektom koji je završen pre osam ili devet meseci i koji sa aspekta struke, tretira kriterijume raspodele sirovine iz državnih šuma Srbije, pa smo krajem juna, tražeći odgovor u Upravi za šume, od v.d. direktora Saše Stamatovića saznali da je „krajem prošle godine projekat finansijski zatvoren, da je tada bila i prezentacija, a posle toga praktično nije ništa urađeno, previše smo zauzeti i nemamo dovoljno ljudi“ kaže Stamatović uz tvrdnju da je plan da se od tog materijala naprave propisi po kome bi se vršila raspodela sirovine.

– Nemamo nameru da samo prepisemo materijal koji nam je dostavio Šumarski fakultet, oni su dali neki svoj aspekt, ali svakako taj projekt treba koristiti prilikom izrade pravilnika ili uredbe po kojoj bi se vršila raspodela sirovine. A kada napravimo pravilnik treba da idemo kod ministra ili u Vladu Srbije na usvajanje – kaže gospodin Stamatović i dodaje da bi eventualni izbori mogli dodatno da uspore postupak usvajanja.

Nakon što smo u prethodna dva izdanja (a u ovom je treći nastavak), uz neznatne korekcije, zahvaljujući profesoru dr Zdravku Popoviću, objavili tekst **Predlog kriterijuma i indikatora za raspodelu drveta iz državnih šuma Srbije**, u redakciju časopisa DRVOtehnika je stiglo nekoliko desetina pisama gde drvoprerađivači govore o praksi i nizu problema vezanih za raspodelu trupaca...

Prerada drveta i proizvodnja nameštaja su godinama pravile suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni, a u jednom petogodišnjem periodu protekle decenije, prosečan godišnji rast izvoza ove industrijske grane iznosio je 13,3%. U BDP-u Srbije udeo drvne industrije iznosio je oko 2%, a udeo u izvozu je dostizao 6,3%. Veliko je pitanje da li će drvna industrija nakon korona krize zadržati doskorašnje trendove razvoja...

Nedovoljno iskorišćen potencijal

Ali, i pored dobrih poslovnih rezultata drvoprerađivači su godinama tražili i još uvek traže institucionalnu adresu gde bi zajedno sa šumarima razgovarali o saradnji i položaju svih subjekata na šumi bazirane ekonomije sa ciljem transparentne raspodele sirovine, zabrane izvoza trupaca, veće konkurentnosti, tehnološke opremljenosti, veće finalizacije vredne sirovine i većeg broja zaposlenih... Zahtevi drvoprerađivača u tom pravcu traju dugo, ali od države nema odgovora. Država se ne osvrće na činjenicu da drvna industrija svake godine puni državni budžet sa preko 80 miliona evra...

Pozitivan trend u drvnoj industriji, koji je trajao od završetka svetske ekonomske krize, 2008. godine, prekinut je u prvih deset meseci 2019. godine kada je zabeležen značajan pad proizvodnje u preradi drveta (17,7%) i neznatno povećanje proizvodnje nameštaja (4,4%). O tome smo već pisali, a pisali smo i o kretanjima u preradi drveta i proizvodnji nameštaja u regionu, gde su trendovi bili slični... Nakon prvih naznaka zastoja i prekida pozitivnog trenda u drvnoj industriji, stigla je kovid kriza čije je posledice teško sagledati. Naviknuti na vitalnost ovih privrednih grana i činjenicu da su prerada drveta i proizvodnja nameštaja u protekloj deceniji permanentno, iz godine u godinu, beležile rast proizvodnje i izvoza, državni službenici ne vide da ova branša kod nas ima velikih teškoća i da je obim posla, prema izjavama nekih privrednika, za proteklu godinu dana, u proseku pao za 15 do 20 procenata, što znatno odudara od zvaničnih statističkih podataka...

Drugi ili treći talas korona virusa, krajem prošle i u prvom kvartalu ove godine, doneo je globalni pesimizam i oprez u sektor drvne industrije. Većina drvoprerađivača u EU, a posebno italijanske i španske firme, predviđali su krajem prošle godine da će 2021. doneti pogoršanje u poslovanju drvne industrije. Najlošije prognoze, dolazile su iz Nemačke, glavnog evropskog tržišta, gde se očekivalo da će 2020. godina imati pad od 26,1% u pilanskom sektoru, industriji ploča i ambalaže kao i pad od 4,1% u sektoru nameštaja. Analitičari su očekivali da će se tržišne turbulencije iz prošle godine nastaviti

i 2021. godine, ta da će se preliti na poslovanje dobavljača koji još uvek uglavnom dolaze iz istočne Evrope.

Čini se da pesimizam nije bio opravdan i da drvna industrija i pored niza nestabilnosti na tržištu, posebno čestog i neopravdanog povećanja cena sirovine, pokazuje svoju žilavost. Jenjavanja zaraze korona virusom će svakako uticati na poboljšanje tržišnog ambijenta.

Podsećamo da su neke skorašnje analize pokazale da se kod nas svega 48% od ukupno proizvedenih količina trupaca tvrdih lišćara preade u proizvode sa višom dodatnom vrednošću, a 52% se izveze kroz proizvode sa niskom dodatnom vrednošću, među kojima je dominantan izvoz rezane građe (41%) pa je zato kod nas vrednost izvoza proizvoda od drveta po zaposlenom radniku relativno niska... Svoju vitalnost drvna industrija Srbije je pokazala i u prva četiri meseca 2021. godine kada je, u odnosu na komparativni period prethodne godine (prema podacima PKS) proizvodnja proizvoda od drveta povećana za 33,9% dok je proizvodnja nameštaja imala rast od 18,3%.

Raste izvoz trupaca i proizvoda od drveta sa niskom dodatnom vrednošću

Poseban problem predstavlja činjenica da se iz Srbije izvoze trupci na šta drvoprerađivači godinama ukazuju uz zahteve da država, slično zemljama u regionu, zabrani izvoz sirovine. Ali od toga, izgleda, nema ništa... Gospodin Rajko Sredanović u svom tekstu iznosi podatke SUC za 2017/2018. godine kada je izvezeno oko 50.000 m³ hrasta, 55.000 m³ jasena i 35.000 m³ bukve, a prema podacima PKS **2020. godine je znatno povećan izvoza trupaca hrasta, topole i bukve.** Taj trend je nastavljen i u prva četiri meseca ove godine.

„**Izvoz hrastove oblovine** iznosio je 2020. godine 8,6 miliona dolara i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 78,4%. Izvoz topole je iznosio 478 hiljada dolara i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 54,4%, dok je izvoz bukve iznosio 259 hiljada dolara i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 267%.

Uvoz hrastove oblovine u 2020. godini iznosio je 2,1 milion dolara i sedam puta je veći od uvoza prethodne godine, tačnije povećan je za 716%. Uvoz topole u ovom periodu je iznosio 1,9 miliona dolara i smanjen je u odnosu na prethodnu godinu za 24,3%, dok je uvoz bukove oblovine bio zanemarljiv. Uvoz oblovine od četinarskog drveta manji je 2020. godine od uvoza ostvarenog prethodne godine za 15%.”

Izvoz proizvoda od drveta, prema podacima PKS, je nastavio da raste i u prva četiri meseca 2021. je za 25,3% veći nego prethodne godine. **Istovremeno izvoz oblovine (trupaca) je**

u prva četiri meseca 2021. godine povećan za 70,7% a izvoz rezane građe je porastao za 29,7%. Dakle, raste izvoz trupaca i proizvoda od drveta sa niskom dodatnom vrednošću.

Ako se vratimo podacima za 2020. godinu proizilazi da je iz Srbije izvezeno 43.000 m³ hrastovih trupaca, a kad se ovome dodaju podaci o izvozu ostalih vrsta drveta (jasena, bukve, topole) možemo pretpostaviti da se radi o količinama koje dosežu do 150 hiljada kubika trupaca koji završe na stranom tržištu. Tu količinu bi u našoj zemlji u proseku moglo da preradi 30 osrednjih pilana, koje bi godišnje rezale prosečno 5.000 kubika trupaca i u zavisnosti od nivoa finalizacije, mogle zaposliti nekoliko stotina radnika.

Začuduje kako ovako jednostavna računica ne dopire do onih koji u ovoj zemlji odlučuju, mada je Vlada Republike Srbije drvnu industriju i industriju nameštaja uvrstila u jednu od četiri prioritete industrijske grane od značaja za dalji razvoj naše zemlje, isto kao što nas čudi kako je moguće da o jednoj pojavi važne državne institucije mogu imati bitno različite podatke. Zato kod nas kažu da je *statistika tačan zbir netačnih podataka*, a to prvenstveno ukazuje na sistemske probleme i državu kojoj ni savremena IT tehnologija nije od velike pomoći...

Drvnoj industriji je neophodan veći nivo finalizacije vredne sirovine i promocija većeg korišćenja drveta, kao održive, obnovljive i ekološki prihvatljive sirovine, pri čemu se ne opterećuju šume i ekosistem u celini. Takođe bi valjalo da smo zainteresovani za veću promociju upotrebe šumske biomase kao energenta vodeći računa da se ne stvaraju poremećaji na tržištu.

Šumarstvo, prerada drveta i industrija nameštaja su privredne delatnosti povezane u lanac stvaranja dodate vrednosti i kao takvi su pravi primer kružne ekonomije kao strateške odrednice politika EU. Saradnje šumarstva i drvne industrije predstavlja ključni odnos na šumi bazirane ekonomije, a u toj saradnji uvek ima prostora za poboljšanja koje se na našem tržištu ne oseća. Kada se uzmu u obzir činjenice o netransparentnoj raspodeli trupaca, korupciji i mitu, bez kojih se do trupaca iz državnih šuma teško može doći, preprodaji, cenama i izvozu vredne sirovine, kao i činjenica da je rukovodstvo JP *Srbijašume* odbilo saradnju na prethodno pomenutom projektu, što znači da im ne odgovara transparentnost i uvid u tokove sirovine, slobodno se može reći da u ovoj oblasti vlada nered i da ga država toleriše. To bi trebalo da bude alarm i poziv za rešavanje evidentnih problema.

Dragojlo Blagojević

PIŠE: dipl. ing. Lazo Šinik

Usaglašen predlog struke čeka odluku Saveta ministara

U cilju poboljšanja snabdevanja drvoprerađivačkih kapaciteta potrebnom količinom trupaca Vlada Republike Srpske je privremenim merama za promet trupaca zabranjivala pravnim licima promet trupaca, osim trupaca crnog bora.

Kao rezultat realizacije zaključaka donesenih na zajedničkoj sednici Vlade Republike Srpske i Vlade Federacije BiH resorna entitetska ministarstva i komorska udruženja šumarstva i prerade drveta, odnosno drvne industrije usaglasili su zajednički predlog da se, u cilju zaštite drvoprerađivačke industrije, na period od dve godine, od Saveta ministara Bosne i Hercegovine zatraži donošenje mere zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata i uvođenje takse na izvoz rezane građe lišćara (hrast i bukva) i cepanog ogrevnog drveta. Savetu ministara Bosne i Hercegovine je dostavljen usaglašen predlog od strane entitetskih vlada i očekuje se donošenje odluke Saveta ministara.

Obim proizvodnje šumskih drvnih sortimenata u Republici Srpskoj određuje se prema šumsko privrednim osnovama i na godišnjem nivou u Republici Srpskoj iznosi oko dva miliona m³ šumskih drvnih sortimenata. Na trupce se odnosi oko jedan milion m³ i to 60% trupaca četinarima i 40% trupaca lišćara. Oko jedan milion m³ šumskih drvnih sortimenata su niže vredni šumski drveni sortimenti za kojim je poslednjih nekoliko godina značajnije povećana potražnja. Povećava se obim kapaciteta za proizvodnju efikasnijih energenata kao što su pelet i briket, a i u većini lokalnih

zajednica se u poslednje vreme prelazi sa fosilnih goriva na drvenu biomasu kao čistiji energent iz obnovljivih izvora energije i tako daljinsko grejanje zasniva na ekološki prihvatljivijem energentu iz neposrednog okruženja.

Približno isti obim proizvodnje šumskih drvnih sortimenata od oko dva miliona m³ na godišnjem novou planira se i u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Kapaciteti za preradu šumskih drvnih sortimenata u Republici Srpskoj kao i u Federaciji Bosne i Hercegovine uveliko prevazilaze sećivi etat, odnosno godišnji plan seče. U posleratnom periodu drvoprerađivačka industrija razvija kapacitete za preradu i obradu drveta i danas imamo sve više dobro organizovanih i tehnološki veoma razvijenih kompanija u oblasti prerade drveta.

U takvim okolnostima bilo je neophodno preduzeti određene mere da bi se drvoprerađivačkim kapacitetima u Republici Srpskoj obezbedilo kontinuirano snabdevanje šumskim drvnim sortimentima sukcesivnom isporukom na osnovu godišnjih ugovora.

Najznačajnija aktivnost koja je realizovana, a koju je iniciralo Udruženje šumarstva i prerade drveta Privredne komore Repu-

FOD Šehovići

blike Srpske je da je Vlada Republike Srpske, u funkciji Skupštine Javnog preduzeća šumarstva „Šume Republike Srpske“ na 101. sednici održanoj 24. 11. 2016. godine donela Odluku o utvrđivanju kriterijuma i načinu raspodele šumskih drvnih sortimenata. Ovom odlukom se pri snabdevanju šumskim drvnim sortimentima od strane Javnog preduzeća šumarstva „Šume Republike Srpske“ u povoljniji položaj dovode privredna društva drvoprerađivačke industrije Republike Srpske koja imaju veći ukupan prihod, veći ostvareni izvoz, veći broj radnika i koja se bave finalnom i polufinalnom proizvodnjom, odnosno višim fazama prerade drveta.

Takođe je prihvaćena inicijativa udruženja i sa najznačajnijim privrednim subjektima drvoprerađivačke industrije koji imaju strateški značaj za Republiku Srpsku. Osim godišnjih ugovora polovinom 2019. godine zaključeni su višegodišnji okvirni ugovori za period od pet godina kojim su garantovane količine šumskih drvnih sortimenata i predvidljivost u snabdevanju.

U cilju poboljšanja snabdevanja drvoprerađivačkih kapaciteta potrebnom količinom trupaca Vlada Republike Srpske je privremenim merama za promet trupaca zabranjivala pravnim licima, preduzetnicima i fizičkim licima da vrše promet trupaca, osim trupaca crnog bora, izvan teritorije Republike Srpske.

Kao rezultat realizacije zaključaka donesenih na zajedničkoj sednici Vlade Republike Srpske i Vlade Federacije BiH resorna entitetska ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i komorska udruženja šumarstva i prerade drveta, odnosno drvne industrije usaglasili su zajednički predlog da se, u cilju zaštite drvopra-

đivačke industrije, na period od dve godine, od Saveta ministara Bosne i Hercegovine zatraži donošenje mere zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata i uvođenje takse na izvoz rezane građe lišćara (hrast i bukva) i cepanog ogrevnog drveta. Savetu ministara Bosne i Hercegovine je dostavljen usaglašeni predlog od strane entitetskih vlada i očekuje se donošenje odluke Saveta ministara.

Imajući u vidu raspoložive kapacitete za preradu drveta kojim raspolažu privredni subjekti iz oblasti prerade drveta potpuno je neopravdano da se iz Republike Srpske i FBiH dozvoli izvoz šumskih drvnih sortimenata.

U višim fazama prerade, odnosno u finalnoj i polufinalnoj preradi drveta moguće je ostvariti neuporedivo veću dodatu vrednost, povećati broj zaposlenih, povećati ukupan prihod i izvoz i time osigurati i povećano punjenje budžeta i fondova zdravstvene i socijalne zaštite.

Potrebno je obezbediti da se i količine šumskih drvnih sortimenata iz privatnog otkupa, umesto u izvoz, usmeravaju u domaće drvoprerađivačke kapacitete. U Republici Srpskoj se u privatnom vlasništvu nalazi oko 300.000 hektara pod šumom i pojedine veoma tražene vrste drveta kao što su hrastovi šumski drveni sortimenti, su daleko zastupljeniji i više se iskorištavaju u privatnim šumama nego u javnim šumama, odnosno u JPŠ „Šume Republike Srpske“.

Plan seče hrastovih trupaca na godišnjem nivou u JPŠ „Šume Republike Srpske“ kreće se u nivou od 25.000 m³ do 30.000 m³, dok se iz privatnih šuma u Republici Srpskoj tokom jedne godine na tržište isporuči čak tri puta više odnosno oko 80.000 m³ trupaca hrasta. ■

Drvni sektor je pokazao zavidan nivo žilavosti i tržišne otpornosti

Izvoz trupaca iz Hrvatske pod izuzetno kontrolisanim i strogim uslovima

Izvoz trupaca iz Hrvatske je zvanično i odavno zabranjen svim firmama koje imaju ugovore sa Hrvatskim šumama, a u pitanju je preko 200 drvoprerađivačkih preduzeća. Moguće je izvoziti jedino trupce koji se od šumara kupe na licitacijama. Takođe je pod izuzetno kontrolisanim i strogim uslovima moguće izvoziti trupce iz privatnih šuma koje čine 24% od ukupne šumovitosti Hrvatske. Inače ukupna površina šuma i šumskih zemljišta u RH iznosi 2.759.039 hektara što čini 49,3 % kopnene površine države.

Hrvatski drveni klaster je izuzetno organizovana drvoprerađivačka asocijacija sa jasnim ciljevima koji štite domaću sirovinu i interese sektora kroz dijalog sa državom i Hrvatskim šumama.

Drvni sektor u Hrvatskoj je usled korona krize prošle godine pao za cca 15%, informiše gospodin Marijan Kavran, ali su mere Vlade Hrvatske značajno pomogle drvnom sektoru koji je pokazao zavidan nivo žilavosti i tržišne otpornosti. Drvoprerađivački sektor u Hrvatskoj tradicionalno predstavlja važnu industrijsku granu sa godišnjim izvozom od 1,2 milijarde evra, a zajedno sa šumarstvom zapošljava preko 50.000 radnika.

Kriza se u prvim mesecima najviše odrazila na primarni – pilanski sektor koji je zabeležio pad narudžbi od 10 do 25%, dok je proizvodnja parketa, prozora i vrata kao i nameštaja beležila manja usporavanja. Firme se suočavaju sa smanjenom likvidnošću, ali za sada posluju unutar relativno stabilnih okvira, posebno kompanije sa većom imovinom.

Statistički gledano, u preradi drveta su još tokom prvih devet meseci 2020. zalihe povećane za 25%, dok je industrijska proizvodnja kroz protekle mesece pala od 11 do 15%. Očekivao se nastavak sličnih – nepovoljnih pokazatelja u prvom kvartalu 2021. godine, a trendovi su zavisili od medicinskih parametara. Drvni sektor je, uz sve teškoće, pokazao veliku žilavost i pozitivne pomake. ■

Obrazovanje, investicije i digitalizacija ključni za razvoj drvne industrije

U prva četiri meseca 2021. godine proizvodnja proizvoda od drveta povećana je za 33,9% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je proizvodnja nameštaja u ovom periodu povećana za 18,3%.

Izvoz proizvoda od drveta za prva četiri meseca 2021. godine veći je od izvoza ostvarenog u istom periodu prethodne godine za 25,3%.

Izvoz oblovene za prva četiri meseca ove godine je povećan u odnosu na prošlu godinu za 70,7% dok je izvoz rezane građe povećan za 29,7%.

Kompanije drvne industrije su se kao i u ostalim sektorima privrede suočavale sa izazovima poslovanja u protekloj godini, a u prva četiri meseca 2021. godine primetan je lagani oporavak ovog sektora. Za jačanje konkurentnosti sektora u narednom periodu su neophodna ulaganja u obrazovanje stručnih kadrova, jačanje proizvodnih kapaciteta i ulaganja u digitalizaciju. Kako bi povećala izvozne kapacitete i predstavila najbolji interes svojih članica, Privredna komora Srbije organizuje edukacije, kao i nastupe na međunarodnim sajmovima u novom digitalnom obliku, a tamo gde je moguće i u direktnom predstavljanju.

Udruženje za šumarstvo, preradu drveta, industriju nameštaja i papira PKS, u saradnji sa Švajcarskim programom za promociju izvoza (SIPPO), organizovalo je po prvi put, digitalno predstavljanje domaćih kompanija iz sektora drvne industrije na specijalizovanom sajmu nameštaja i enterijera „Interzum@home“ 2021, u okviru digitalnog štanda pod nazivom SERBIAN NATIONAL PAVILION.

Sajam je održan od 4. do 7. maja i ove godine, zbog pandemije koronavirusa, u virtuelnom formatu, preko digitalne platforme INTERZUM. Ponudu su na virtuelnom štandu PKS predstavile kompanije TOPWOOD Beograd, STANDARD FURNITURE SERBIA Čuprija, BOREAL Ruma i CROWN FOREST Ivanjica.

Ovogodišnji, izmenjeni format, u dodatnom obliku digitalnog i virtuelnog sajma predstavlja potpuno novo iskustvo za predstavnike domaće industrije, te nudi inovativne načine brzog povezivanja sa potencijalnim partnerima, distributerima i kupcima iz celog sveta.

Imajući u vidu da je ovakav vid promocije i izlaganja potpuno nov, kompanije su pripremane kroz pripreme onlajn radionice i sastanke sa međunarodnim ekspertima za onlajn trgovinu, marketing i poslovne platforme. Kroz prvi ciklus radionica kompanijama su predstavljene praktične smernice za digitalni nastup, te su predstavljeni dodatni alati i strategije LINKEDIN platforme, koje su korisne u pripremi onlajn sastanaka, ne samo na pomenutom sajmu, već i u drugim aspektima poslovanja na pronalaze-

nju potencijalnih poslovnih partnera. Kompanijama je dat praktičan vodič kako optimizovati svoje profile na društvenim mrežama u poslovne svrhe, povećati vidljivost profila, pronaći ciljnu grupu svojih potencijalnih kupaca, kako kreirati poruku, te kako kontaktirati potencijalne poslovne partnere.

Drugi nivo podrške kompanijama pružio je SIPPO konsultant, kroz analizu trenutnog stanja na tržištu drvne industrije i preporuku ciljnih grupa koje treba da targetiraju i kontaktiraju iz liste izlagača na digitalnom sajmu.

Kompanije su u okviru virtuelnog nacionalnog paviljona Srbije, zahvaljujući posvećenosti i profesionalnosti, ostvarile dobre konekcije i značajne poslovne kontakte u trajanju sajma. Održano je oko 90 virtuelnih B2B razgovora. Najviše potencijalnih konekcija javilo se iz Zapadne Evrope, UAE, Bliškog Istoka, Alžira, Maroka, Tunisa, Švajcarske, Brazila, Irske, Izraela i Kine.

Pored navedene četiri kompanije koje su učestvovala na sajmu, još dve kompanije, TARA CONCEPT i TWO N KIDS FURNITURE AND DECOR dobile su pripremu za samostalno učešće na predstojećim digitalnim sajmovima.

S obzirom na dobru evaluaciju samih pripremnih radionica od strane kompanija koje su prošle obuku, Udruženje za šumarstvo, preradu drveta, industriju nameštaja i papira PKS, u saradnji sa Švajcarskim programom za promociju izvoza (SIPPO), će u narednom periodu pripremiti set radionica za zainteresovane kompanije koje žele virtuelno da izlažu svoje proizvode na nekim od sajmova koje pružaju digitalnu hibridnu platformu.

Dualno obrazovanje

Saradnja sa predstavnicima poslodavaca tokom 2020. godine rezultirala je uvođenjem novih obrazovnih profila za realizaciju po dualnom modelu obrazovanja. Pored već postojećih 46 profila, od naredne školske godine u ponudi će biti još i trgovinski tehničar, stolar, tehničar za oblikovanje nameštaja i enterijera i tehničar štampe.

U drvnoj industriji, po dualnom modelu obrazovanja, realizuje se obrazovni profil – operater za izradu nameštaja, koji

predstavlja sublimaciju tri obrazovna profila zanatskog smjera: stolar, tapetar i lakirer. Profil se realizuje u gradovima širom Srbije, među kojima su Kraljevo, Užice, Subotica i Sremska Mitrovica.

Posebna pažnja posvećena je aktivnom uključivanju privrede. Privrednici su učestvovali u davanju opisa poslova, čime je novi nastavni plan i program u potpunosti prilagođen realnim radnim procesima i zahtevima konkretnog radnog mesta.

U skladu sa novonastalom situacijom izazvanom pandemijom COVID-19, PKS je razvila onlajn obuku instruktora u dualnom obrazovanju, koja se realizuje pomoću najsavremenijih platformi za onlajn učenje. Rezultati upisne politike pokazuju da će ukupno 52 obrazovna profila biti učenicima u ponudi za realizaciju po dualnom modelu obrazovanja u 2021/2022 godini. Privreda je obezbedila ukupno 3.200 mesta za učenike u 113 srednjih stručnih škola u Srbiji.

Analiza sektora u prva četiri meseca 2021. godine

Proizvodnja proizvoda od drveta, osim nameštaja, za prva četiri meseca 2021. godine povećana je za 33,9% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je proizvodnja nameštaja u ovom periodu povećana za 18,3%.

Izvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, za prva četiri meseca 2021. godine iznosio je 110 miliona dolara i veći je od izvoza ostvarenog u istom periodu prethodne godine za 25,3%. Izvoz oblovine je iznosio 10,6 miliona dolara i povećan je u odnosu na prošlu godinu za 70,7%. Izvoz rezane građe je iznosio 31,1 milion dolara i povećan je za 29,7%. Izvoz ploča je iznosio 14 miliona dolara i veći je za 44,3%, dok je izvoz građevinske stolarije iznosio 17,9 miliona dolara i povećan je za 6,1%.

Najveći izvoz oblovine bio je u Kinu 6 miliona dolara, u Tursku 1,2 miliona dolara, Hrvatsku 0,9 miliona dolara i Sloveniju 0,8 miliona dolara, dok je izvoz rezane građe u Kinu 8,8 miliona dolara, Italiju 4,8 miliona dolara, BiH 4,2 miliona dolara, Sloveniju 2,3 miliona dolara.

Uvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, za prva četiri meseca iznosio je 104,2 miliona dolara i veći je za 47,2% od uvoza ostvarenog za četiri meseca 2020. godine. Najveći uvoz je, kao i do sada, ploča od drveta i to: ploča iverica 24,3 miliona dolara (povećanje za 59,7%), ploča vlaknatica 19,6 miliona dolara (povećanje za 52%) i šper ploča 7,5 miliona dolara (povećanje za 24,9%). Uvoz rezane građe u ovom periodu iznosio je 19,9 miliona dolara i veći je od prošlogodišnjeg za 40,6%. Uvoz građevinske stolarije je iznosio 7,6 miliona dolara i povećan je za 31,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

Izvoz nameštaja za prva četiri meseca ove godine iznosio je 233,1 milion dolara i povećan je za 29,3% u odnosu na prošlogodišnji izvoz, dok je uvoz iznosio 73,5 miliona dolara i povećan je u odnosu na uvoz iz prva četiri meseca 2020. godine za 49,7%.

Proizvođačke cene industrijskih proizvoda u sektoru prerađivačke industrije u periodu januar-mart 2021. godine u poređenju sa istim periodom 2020. godine povećane su za 1,5%, a u martu 2021. godine u poređenju sa istim mesecom 2020. godine povećane su za 4,5%. U proizvodnji drveta i proizvoda od drveta cene su u periodu januar-mart 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine ostale nepromenjene, u proizvodnji nameštaja su povećane za 0,7%. Ukoliko se posmatra mart 2021. godine, u odnosu na mart 2020. godine, cene su u proizvodnji nameštaja povećane za 0,8%, a u preradi drveta za 0,3%.

U četvrtom kvartalu 2020. godine registrovano je 487.101 zaposleni u prerađivačkoj industriji, što je 4,1% više u odnosu na isti kvartal 2019. godine. U istom periodu, u okviru navedenog sektora, u proizvodnji nameštaja registrovano je 21.694 zaposlena, što je više za 9,3% u odnosu na četvrti kvartal 2019. godine, dok je u preradi drveta zabeleženo 17.340 zaposlenih, tj. rast od 2,0% u odnosu na isti kvartal 2019. godine. U oblasti šumarstva i seče drveća, registrovano je 6.747 zaposlenih, što je za 2,8% više u odnosu na isti kvartal 2019. godine.

Tim PKS

58th

Belgrade Furniture Fair 2021 Now

Beogradski
Sajam
Nameštaja
Sada

Ufi
Approved
Event

9-14. Nov. 2021.

BEOGRADSKI
SAJAM

Lamello

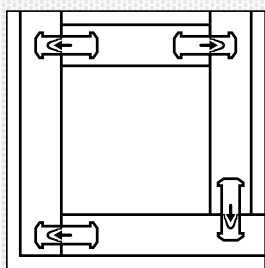
P-System

Clamex P-14 Flexus

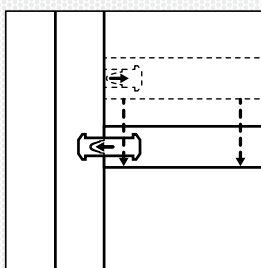
Demontažna spojnica za nameštaj
sa fleksibilnim pinovima za pozicioniranje

NOVO

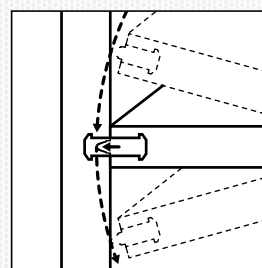
Fleksibilna montaža

Fleksibilni pinovi omogućavaju biranje
rasporeda prilikom sklapanja

Jednostavno poravnanje

Fleksibilni pinovi poravnavaju i drže
ploču u položaju

Različiti uglovi spajanja

Zakošeni i pokretni pinovi omogućavaju
montažu kod svih uglova

Lamello AG | Joining technology | Hauptstrasse 149 | CH-4416 Bubendorf

Nemanja Grujić | Area Sales Manager Southeast Europe
M +38 163 61 88 87 | n.grujic@lamello.com | www.lamello.com

Experience the
connector live

Naš sagovornik Jovan Milidragović, vlasnik i direktor
preduzeća Podovi ALBERO iz Varne kod Šapca

Obim proizvodnje limitiran sirovinom

Preduzeće *Podovi ALBERO* godišnje reže oko 3.500 kubika hrasta, koji 90% preradimo u elemente za masivne ploče i izvozimo... Proizvodnja bi mogla biti veća za šta postoje tehnološke mogućnosti, ali sirovina ograničava razvoj i mogućnosti većeg obima proizvodnje. Uz očevo iskustvo i znanje, moju energiju i mladost, kao i našu ustaljenu poslovnu orijentaciju i moral, verujem da imamo sigurnu perspektivu, mada nam društveni uslovi i poslovni ambijent nisu naklonjeni – kaže naš sagovornik.

Preduzeće *Podovi ALBERO* baštini tri decenije porodične tradicije u preradi drveta, a naša želja da saznamo kako se u ovom biznisu snalazi mlađi direktor ove firme **Jovan Milidragović**, odvela nas je u Varnu kod Šapca, gde su nas ljubazno, domaćinski dočekali naš stari znamac **Brano Milidragović**, osnivač i začetnik ovog posla i njegov sin Jovan, koji već desetak godina rukovodi ovom firmom...

– Detinjstvo sam proveo na ovoj pilani, posmatrao, učio i ponešto privređivao, pa s pravom mogu reći da u ovom poslu znam podosta, što ne znači da se uvek može saznati nešto više. Uz očevo iskustvo i znanje, moju energiju i mladost, kao i našu ustaljenu poslovnu orijentaciju i moral, verujem da imamo sigurnu perspektivu, mada nam društveni uslovi i poslovni ambijent nisu naklonjeni – kaže na početku našeg razgovora **Jovan Milidragović**, pa uz konstataciju da ih posebno pogađa činjenica što se iz Srbije izvoze trupci, naročito hrast, šaljivo pita kad će stati izvoz trupaca iz naše zemlje... Odgovor nisam znao, pa smo nastavili u istom, šaljivom tonu, uz nadu da će odgovorni, štiteći našu privredu i

sirovinu, za koju godinu doneti odluku o zabrani izvoza trupaca, kao što su to već učinile vlade u susednim zemljama. Spominjali smo i najavljenju zabranu izvoza trupaca iz Rusije, što će dodatno uticati na pritisak i potražnju sirovine...

– Mi godišnje u preduzeću *Podovi ALBERO* režemo oko 3.500 metara kubnih trupaca hrasta, koji 90% preradimo u elemente za masivne ploče i izvozimo... Naša proizvodnja bi mogla biti znatno veća za šta postoje tehnološke mogućnosti, ali se i ovde kao i u većini drvoprerađivačkih firmi susrećemo sa nizom problema od kojih je najdominantniji snabdevanje sirovinom što ograničava razvoj i mogućnosti većeg obima

proizvodnje... Sa druge strane svi drvoprerađivači se susreću i sa problemom nedostatka radnika, a vaš časopis je više puta pisao o alarmantnim podacima i negativnim tendencijama po pitanju zainteresovanosti učenika za zanimanja u preradi drveta i šumarstvu. A poseban problem je što mladi godinama

napuštaju našu zemlju... Drvoprerađivače pogađa činjenica da izostaju ozbiljne i trajne akcije koje bi stavile pod kontrolu probleme vezane za sirovinu i kadrove u drvnoj industriji koji su već izražen faktor ograničenja razvoja... A što se radnika tiče, mi se nekako snalazimo, ima ljudi koji su kod nas deceniju,

dve – kaže Jovan Milidragović.

– Mi nemamo uticaj na sve te probleme i društvene tokove, prinuđeni smo, nažalost, da ih podnosimo, ali imamo uticaj na kvalitet našeg proizvoda. Godinama smo, kroz postepena investiranja i iskustvo povećavali produktivnost rada, tako da je naš rad po-

stao znatno lakši, kvalitet naše robe stalan, a sigurnost veća. Ali, tržišni tokovi se moraju uvažavati, pa smo pre nekoliko godina korigovali naš proizvodni program. Ranije smo, naime, proizvodili klasičan i masivan parket, a naša parketara

je proizvodila oko 250 kvadrata u smeni, sve isklasirano, upakovano. Posedujemo jednu vrlo korektnu liniju za proizvodnju parketa... I upravo zbog tržišnih tokova i uvoza velike količine parketa, sumnjivog kvaliteta, iz Ukrajine i Grčke, cene

parketa su pre nekoliko godina pale, a mi nismo mogli biti konkurentni. Nakon što su se te količine rasprodale, parket opet ima ekonomski isplativu cenu, a mi planiramo da od narednog proleća opet krenemo sa proizvodnjom parketa

hrasta preradimo u elemente za masivne ploče koje izvozimo jednoj firmi iz Slovenije i BiH. Naš kupac je istovremeno proizvođač i trgovac, a to je dobro jer se međusobno razumemo i poštujemo, pa je naša saradnja stabilna i verujem da će

je su znatno povećane, a niko o tome ništa ne priča, ne postoje asocijacije, narodski rečeno: *Svako za se travu pase*. Tvrdim da iskustvo iz susednih zemalja pokazuje da se uz jak klaster problemi kontrolišu i lakše rešavaju. Slabiju se moji sagovornici, a Jovan navodi jedan primer iz svoga skorašnjeg iskustva:

– Hoću da vam plastično objasnim, mi trupce trenutno nabavljamo po često različitim cenama, a onda nam dođe neki trgovac i nudi daleko veće cene po kubiku. Teško je razumeti te tržišne tokove, a taj novac, tu razliku u ceni, kroz pilansku proizvodnju nije moguće zaraditi, ma koji stepen finalizacije da imamo. Ta nelogičnost tržišnih tokova dugo traje...

– Odrastao sam na ovoj pilani i imamo odgovornost prema našim zaposlenim radnicima... Samo ne znam dokle će trajati ovaj nered na tržištu sirovine i dokle ćemo izdržati – završava uz ironičan osmeh direktor Milidragović, a mi shvatamo da smo dobili odgovor sa početka ovog teksta. Želeli smo, naime, da saznamo kako se u ovom biznisu snalazi mladi direktor preduzeća *Podovi ALBERO* i saznali smo da Brano Milidragović koji je pre tri decenije na ovoj adresi počeo sa preradom drveta, postavio temelje i trasi-
rao put razvoja, može biti ponosan i miran. Porodična firma *Podovi ALBERO* sa direktorom Jovanom Milidragovićem ima stabilnu i sigurnu perspektivu, a nama je posebno drago što smo takvu ocenu dobili još iz nekih drugih izvora.

D. Blagojević

Jovan Milidragović vlasnik i direktor preduzeća *Podovi ALBERO*

Brano Milidragović i njegov sin Jovan u magacinu gotove robe preduzeća *Podovi ALBERO*

ta – objašnjava direktor Milidragović.

– Trenutno proizvodimo: dugu okrajčenu rezanu građu, kratku rezanu građu, četvrtace, elemente 50x50 dužine od 250 do 1000 mm i 38x50 mm. Sve ove proizvode izvozimo, a frizu koja nam ostaje realizujemo na domaćem tržištu – dopunjava sinovljevu izjavu gospodin Brano Milidragović.

– Sirovinom se snabdevamo iz privatnog otkupa i JP *Vojvodinašume*. JP *Srbijašume* nas upućuju na ŠG *Boranj*, a tamo je dominantna bukva i nema za nas kvalitetnog hrasta... A već sam rekao da 90% trupaca

trajati – ponosno ističe direktor Milidragović.

Razgovor ponovo klizi na probleme raspodele trupaca, a naš mladi sagovornik ističe da pravedna raspodela mora uključiti stepen finalizacije drveta, broj zaposlenih radnika, nivo tehnološke opremljenosti, korektnost u prethodnoj saradnji i logično da prednost moraju imati istinski drvoprerađivači, a ne trgovci koji otkupljuju i preprodaju trupce unoseći nered na tržištu. „Nemam ništa protiv trgovaca, i oni treba-
ju da žive, ali prednost treba da imaju drvoprerađivači“ kaže Jovan, a onda pričamo o cenama trupaca ko-

Preporuka je najbolja reklama

Naš cilj je da kupac uvek bude zadovoljan, kažu u preduzeću DRVO MARKET DIZAJN na Novom Beogradu, pa je logično što je naša firma, čije je sedište preko tri decenije na istoj lokaciji, steklo veliki broj zadovoljnih klijenata.

Uz serijsku proizvodnju preduzeće DRVO MARKET DIZAJN radi i po meri sve ono što zahteva tržište. Proizvodi ove firme su lajsne, pragovi i drvena galanterija, a oko 90% proizvodnog programa se realizuje u sopstvenom maloprodajnom centru na Novom Beogradu, Ulica Tošin bunar 110.

Među retkim firmama koje u našoj zemlji baštine dugu porodičnu tradiciju bavljenja preradom drveta, posebno mesto pripada beogradskom preduzeću DRVO MARKET DIZAJN čiji su vlasnici **Dragan Reljić** i njegov otac **Željko**, a tradicija bavljenja drvetom porodice Reljić je duža od pola veka... Kupci danas u asortimanu preduzeća DRVO MARKET DIZAJN mogu pronaći sve vrste drvene galanterije, a u proizvodnom programu ove firme, prepoznatljive po povoljnim cenama, brzoi i kvalitetnoj usluzi, su drvene lajsne, pragovi i drugi proizvodi drvene galanterije.

U priču o porodičnoj tradiciji bavljenja drvetom uveo nas je Željko Reljić sećanjem na svog oca koji je bio vrstan stolar. Naime, pre 52 godine, tačno 1969. godine, Željkov otac, Dragan, kao već afirmisan i iskusen stolar, majstor svog zanata, koji je iskustvo sticao i brusio u nekoliko preduzeća, osnovao je svoju privatnu stolarsku radionicu, prvo u Pazovi, a zatim u Beogradu. Uz promenu nekoliko lokacija, firma je ustalila svoje sedište i već preko tri decenije, tačnije od 1990. godine, nalazi se na istoj adresi, na Novom Beogradu, Ulici Tošin bunar 110 i stekla je veliki broj zadovoljnih klijenata... Željko je, kaže, već kao dete uz oca zavoleo drvo, a pomažući ocu, od malih nogu postepeno je ulazio u biznis, stekao znanje i iskustvo, a sve dosadašnje godine rada i kompletan radni vek proveo je u očevoj, pa zatim svojoj firmi, kojom sada rukovodi njegov sin Dragan, koji uz nasleđstvo, nosi i dedino ime. Još uvek vitalan i zdrav šezdesetogodišnjak, Željko je rukovođenje firmom prepustio

sinu koji, uz očevo iskustvo, i energiju koju samo mladost nosi, ne skriva svoje ambicije i namere za dalji razvoj.

– Naš proizvodni i trgovinski program su godinama stabilni i prilagođeni su zahtevima tržišta, što znači da radimo i po narudžbi i želji kupca, radimo po meri, sve ono što zahteva tržište, jer je naš cilj da kupac uvek bude zadovoljan. Zato smo tokom dugogodišnjeg poslovanja stekli veliki broj zadovoljnih klijenata koji su nam najbolja preporuka i dokaz da smo odgovorna firma i siguran partner. Snačajno je da se naši kupci uvek vraćaju ili preporuča i pošalju nekog svog prijatelja ili rođake, pa na osnovu našeg iskustva možemo reći da je preporuka najbolja reklama – kaže Dragan Reljić, diplomirani ekonomista koji ima ambiciju da upiše master studije na Šumarskom fakultetu, Odsek za prerađu drveta.

– Nedavno sam diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, smer spoljna trgovina. To mi je nekako bilo najzanimljivije od svih smerova na fakultetu, a trenutno imam cilj da upišem master studije na Šumarskom fakultetu. Ne bi bilo na odmet da svoje ekonomsko obrazovanje i solidno iskustvo stečeno u radu sa ocem, upotpunim teoretskim spoznajama o vrstama, svojstvima i preradi drveta uopšte, a zanima me i hortikultura – otkriva svoja interesovanja i ambicije mladi ekonomista Reljić i dodaje:

– Trudimo se da svoje poslovanje unapredimo i razvijemo kako bismo povećali produktivnost i obim svojih usluga. Otvoreni smo za svaki oblik korektne saradnje,

Preduzeće DRVO MARKET DIZAJN doo Novi Beograd baštini preko pola veka porodične tradicije bavljenja drvetom. U proizvodnom programu ove firme su lajsne, pragovi i drvena galanterija, a oko 90% proizvodnog programa se realizuje u sopstvenom maloprodajnom centru na Novom Beogradu, Ulica Tošin bunar 110.

Uz permanentnu nameru da unapredi poslovanje, poveća produktivnost i obim svojih usluga, preduzeće DRVO MARKET DIZAJN u procesu proizvodnje koristi drvo bukve, hrasta, lipe i čamovine, a u planu je da se u proces proizvodnje uključe i neke vrste egzotičnog drveta.

Dragan i Željko Reljić, vlasnici preduzeća DRVO MARKET DIZAJN doo

a okosnica naše proizvodnje su lajsne, pragovi i kompletna drvena galanterija. Naša proizvodnja se nalazi u Šimanovcima, a prodajni centar je u Ulici Tošin bunar 110 gde oko 90% robe potiče iz naše proizvodnje, a ostatak je roba naših poslovnih partnera, dobavljača. Drvenu galanteriju proizvodimo od drveta bukve, hrasta, lipe, čamovine, a planiramo da u proces proizvodnje uključimo i neke vrste egzotičnog drveta... Takođe planiramo da otvorimo još jedno prodajno mesto preko mosta, sa desne strane Save. Ovde nam, na Novom Beogradu, dolaze ljudi iz raznih delova grada, nekima je prilično daleko, pa ćemo sa radnjom preko mosta izaći u susret i olakšati našim kupcima. Ponekad dolaze i kupci iz prigradskih naselja, a kako je naš cilj da budemo bliže kupcu, jasna je i naša ideja o veleprodaji i novoj radnji – objašnjava Dragan Reljić.

– Malo nas je i korona omela, ali smo stabilna firma koja redovno servisira svoje obaveze, poštuje poslovne partnere i uva-

žava svoje kupce – dopunjava svog sina iskusni i uvek oprezan Željko Reljić. – Proizvodnja funkcioniše odlično, a ima prostora za ozbiljno proširenje proizvodnje. Skoro smo nabavili jednu, istina polovnu, Weinig mašinu koja još nije puštena u rad. Sredili smo je i sada praktično izgleda kao nova. Čekamo novu centralnu ventilaciju da bi je pustili u rad, a onda će biti prostora za produktivniji i veći obim proizvodnje što planira moj sin. Ja mu neću smetati, samo ću ga maksimalno podržavati – kaže zadovoljno, uz osmeh gospodin Željko Reljić.

Uz jedinstven miris obrađenog drveta dugo sam razgovarao sa ocem i sinom, sa Željkom i Draganom Reljić čiju je očiglednu fizičku sličnost upotpunjavalo međusobno razumevanje i uvažavanje koje posebno ističem i koje je osnov za dalji uspeh i razvoj ove nevelike, ali stabilne i perspektivne porodične firme.

D. Blagojević

U Opatiji održana 18. Drvno-tehnološka konferencija

Optimistične prognoze za celi na šumi bazirani sektor

U Opatiji je 28. i 29. juna održana 18. Drvno-tehnološka konferencija, središnji sektorski događaj koji još od 2004. godine na jednom mestu okuplja pripadnike drvnog sektora Hrvatske i regije, ali i cele Evrope. Rezimirano je aktuelno stanje u sektoru, razmenjena iskustva, istaknute najbolje prakse, sve s ciljem jačanja drvnog, ali i celog na šumi baziranog sektora, kao i njegova promocija kao generatora razvoja.

Na početku je rečeno da pandemija nije poštedela pilane, koje su beležile pad prihoda i suočavale se sa nestašicom i drastičnim rastom cena drvne sirovine. Reč je o svojevrsnom poremećaju na azijskim prekomorskim tržištima, čime su bili najviše pogođeni evropski, ruski i kanadski dobavljači drveta i rezane građe. Već tokom druge polovine 2020. i kroz prvi kvartal 2021. neka tržišta su se znatno oporavila i trenutno konzumiraju velike količine pilanskih proizvoda.

Najdinamičnije je američko tržište rezane građe, pa trenutno dominiraju prazna skladišta i niske zalihe drvenih proizvoda, dok je rastuća potražnja industrijskih i stambenih delatnosti dovela do porasta cena drvne građe još sredinom prvog kvartala ove godine.

Drvo kao održiv materijal ulazi u središte zelenih politika

Važno je naglasiti i kako čelnici Evropske unije u ovom sektoru uočavaju veliki potencijal za postpandemijski oporavak starog kontinenta. Evropski političari imaju priliku iz mnogobrojnih aktivnosti drvne industrije, pilana i trgovaca drvetom shvatiti prednosti drveta, pa su u Briselu tokom izrade EU Programa za oporavak usvojili određene mere i preporuke koje pogoduju na šumi baziranom sektoru.

Drvo postaje nezaobilazni materijal postpandemijskog oporavka, pa je potrebno preduzeti korake u daljem razvoju ove pretežno izvozne grane domaće privrede, koja zajedno sa šumarstvom osigurava gotovo 50.000

radnih mesta, uglavnom na ruralnim područjima.

– Pred nama je prilika i izazov. Što se drvne industrije tiče, retko u čemu Hrvatska može konkurisati u količinama, ali u kvalitetu možemo, pa uz dodatnu inovativnost, možemo postići daleko bolje rezultate i zadržati ljude na ruralnim područjima što je prioritet – rekla je **Silvija Zec**, predsednica Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije.

– Hrvatske šume su maksimalno pokušavale pomoći svojim najvažnijim klijentima, drvoprerađivačima. Nastojali smo da pomognemo vašoj konkurentnosti i očuvanju radnih mesta. Prema našim podacima, nažalost, ma-

nje od dva posto je u većim ili velikim problemima, ali ti problemi ne sežu od koronakrize, nego su starijeg datuma – rekao je **Krunoslav Jakupčić**, predsednik Uprave Hrvatskih šuma.

– Osim što imaju važno mesto u borbi protiv klimatskih promena i očuvanju bioraznolikosti, šume će biti ključne u ostvarivanju Evropskog zelenog plana. One su takođe i izvor sirovina u drвноj industriji koja u Evropskoj uniji zapošljava više od 2,5 miliona ljudi. Za Hrvatsku je drvna industrija iznimno važan i propulzivan sektor od kojeg su živeli mnogi krajevi Hrvatske. Dvostruki iznos EU sredstava u narednom periodu otvara nove mogućnosti

za ovaj sektor i zato je vrlo bitno iskoristiti tu priliku – rekao je **Karlo Resler**, zastupnik u Evropskom parlamentu.

Predlagana decentralizacija šumarstva

Na glavnoj panel raspravi župani su zastupali predlog decentralizacije šumarstva. Drvni sektor je pokazao visoku otpornost i sa šumarstvom mora biti u fokusu jer predstavljaju ključ za očuvanje ruralnih sektora. Zaposlenost je ostala na istom nivou, a tome je pridonela i potpora Vlade RH, a rečeno je da područja s kojih se crpe resursi moraju imati benefite od toga, a sa tom konstatacijom se složio i primorsko-goranski župan Komadina, koji je dodao kako je sramotno što se domaći trupci izvoze. „Navodno mi trupce ne izvozimo, ali na graničnim prelazima lako možemo videti kamione s trupcima. Zar su naši kapaciteti nedovoljni? Zašto izvozimo? Viškovi se mogu administrativno podeliti malim proizvođačima. To je stvar političke odluke. Država ako hoće, može – rekao je Komadina.

Župani su izrazili stav da je potrebno decentralizovati na šumi bazirani sektor što će prouzrokovati stvaranje veće dodatne vrednosti, a **Stjepan Vojnić**, predsednik Hrvatskog drvnog klastera kazao je kako nema jednostavnog rešenja, već da je potreban balans svih strana. „Župani se bore za svoj kraj. Međutim, to zahteva puno analiza i prosudbi. Kad bismo sve stavili na tržišno nadmetanje, tek tada bi se dogodio egzodus sirovine iz Hrvatske – rekao je Vojnić.

Darko Sušan iz Hrvatskih šuma kazao je kako HŠ u određenim situacijama imaju pravo izvoziti sirovinu. „Ako se dogodi da neko od ugovornih kupaca, zbog situacije nema potrebe za robom ili je zaustavljen zbog neplaćanja, Hrvatske šume imaju pravo robu staviti na javna nadmetanja i slobodno je izvesti, a na nadmetanjima se ostvaruje veći prihod za HŠ, a konačno i za proračun“ rekao je Sušan.

Drugog dana konferencije je održana i prezentacija na temu dobrih praksi u energetskoj efikasnosti i inteligentnoj energiji, a Ministarstvo poljoprivrede je predstavilo konkurs za šumarski i drvno-tehnološki sektor. Predstavljene su i nove tehnologije za smanjenje potrošnje energije i povećanje energetske efikasnosti, slovenačke kompanije „Intercet“. Održane su i dve panel rasprave, a skup se završio optimističnim prognozama za celi na šumi bazirani sektor. ■

Korupcija je sistemska bolest većeg dela sveta

Podmićivanje i korupcija u šumarstvu

Javna je tajna da se do trupaca u javnim preduzećima šumarstva, uz redovne ugovore i uplatu, dolazi uz obavezno podmićivanje. Šumari se ponašaju monopolistički i smeta im činjenica što drvoprerađivači traže transparentniju raspodelu sirovine. Dobro je poznato da drvoprerađivači, kada god imaju priliku, upravo govore o problemima vezanim za raspodelu

sirovine, a sve više se govori i o korupciji u šumarstvu uopšte. Šumari ignorišu rasprave na ove teme, ignorišu skupove sa drvoprerađivačima u našoj zemlji, a pre epidemije korona virusa, obično tri visoko pozicionirana službenika iz Direkcije JP *Srbijašume* su, obavezno godinama prisustvovali na konferenciji hrvatskih drvoprerađivača u Opatiji, provodeći više vremena u bazenu nego na sesijama ovog skupa, a na 4. Konferenciju **Drvena industrija i šumarstvo Srbije**, koja je u aprilu 2019. održana u Kragujevcu, niko od predstavnika naših javnih preduzeća šumarstva nije bio prisutan. Ta praksa je počela nakon prve konferencije koja je održana u Vrnjačkoj Banji, aprila 2016. godine. Tada su šumari imali aktivno učešće, ali se jedan od uticajnih, a netaktilnih, izvršnih direktora JP *Srbijašume* ozbiljno ljutio na dobronamerne kritike vezane za praksu raspodele sirovine i korupciju u šumarstvu. Nakon toga neki od kritičara su imali ozbiljan problem dalje isporuke dogovorene količine drvene sirovine...

To je stanje i situacija u kojoj se šumari postavljaju monopolistički, a drvoprerađivačima ostaje da se snalaze kako ko zna i ume. Veći deo njih nađe neku vezu i uticajnog pojedinca o čemu se taji i za šta je teško pribaviti dokaze, jer se većina slučajeva obavlja bez svedoka, eventualno sa jednim posrednikom, a obe strane su na neki način na dobitku, logično u ovom slučaju na štetu države. Tako je krajem juna na teritoriji Kraljeva uhapšeno 36 osoba zbog postojanja osnovane sumnje da su izvršili krivična dela davanja i primanja mita i zloupotreba službenog položaja prilikom preuzimanja trupaca. Objektivno, to i nije neka vest. Nezakonito korišćenje društvenog položaja i moći radi sticanja sopstvene koristi je stalna praksa u šumarstvu u kojoj retki budu otkriveni i obično prođu sa blagim kaznama. Ovoga puta su u Kraljevu uhapšene sitne ribe... Baš kako to kaže ona narodna: *riba smrdi od glave, ali se čisti od repa*. Korupcija je, inače, sistemska bolest većeg dela sveta, a na Balkanu je korupcija endemska bolest, kažu stručnjaci, i funkcioniše na svim nivoima, a što je nivo veći, veća je i količina koruptivnog novca. I ma koliko drvoprerađivači javno tražili transparentnost, kad dođu do bilo kog moćnika koji im, uz podmićivanje, obezbeđuje više i kvalitetnije sirovine, onda ga čuvaju i čute, tako da u toj malverzaciji snose približno istu odgovornost...

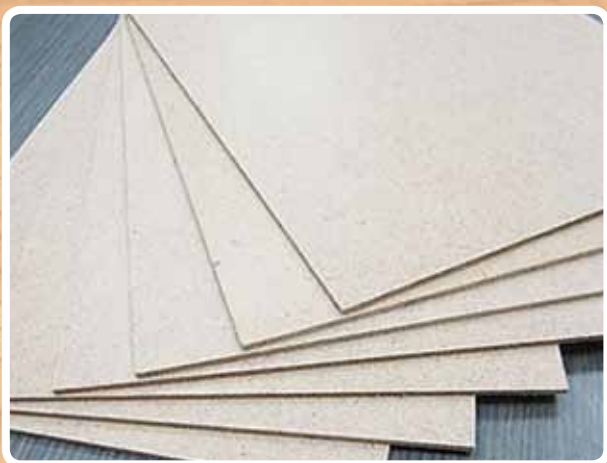
Kada se uzmu u obzir činjenice o netransparentnoj raspodeli trupaca, korupciji i mitu, bez kojih se do trupaca iz državnih šuma teško može doći, preprodaji, cenama i izvozu vredne sirovine, kao i činjenica da je rukovodstvo JP *Srbijašume* odbilo saradnju na projektu koji tretira kriterijume za raspodelu drveta iz državnih šuma Srbije, što znači da im ne odgovara transparentnost i uvid u tokove sirovine, slobodno se može reći da u oblasti trgovine šumskim sortimentima vlada veliki nered i da ga država dugo toleriše.

D. Blagojević

SIMPO ŠIK d.o.o.
Kosovska 67 Kuršumlija
tel/fax: 00 381 27 381141
e-mail: kabsimpo.sik@simpo.rs www.simposik.rs

PROIZVODNI PROGRAM

SIROVI LESONIT

OPLEMENJENI LESONIT

BUKOVA STOLARSKA ŠPER PLOČA

BUKOVA VODOOTPORNA ŠPER PLOČA „BLAŽUJKA“

DVOSLOJNI PARKET

BUKOVA REZANA GRAĐA I BUKOVI ELEMENTI

AKTUELNO: PANDEMIJA I EKOLOGIJA

Kako čuvamo svoje prirodno bogatstvo

Svetski dan voda i Svetski dan šuma bili su prilika da se podsetimo da borba protiv kovida 19 ne sme da baci u zasenak brigu o zdravoj životnoj sredini.

I ovog marta smo u Srbiji obeležili Svetski dan šuma. Čuli smo, tom prilikom, statističke podatke, odmerili šta smo dobro uradili, gde omanuli, u čemu zaostajemo. Uporedili kako je bilo pre pandemije, a kako je danas kada su u pitanju važni prirodni resursi i naše okruženje. Na trenutak smo skrenuli pažnju s broja zaraženih, obolelih i vakcinisanih na neke druge teme, jednako značajne za naše zdravlje.

Zaključak je da borba za čistu životnu sredinu ne može da čeka da dobijemo rat protiv virusa korona.

Kratak predah za planetu

Prošle godine u ovo vreme tokom „velikog zatvaranja“, tešili smo se vestima da je zaustavljanje saobraćaja, industrije i trgovine i smanjenje potrošnje širom sveta barem pomoglo pla-

neti da se oporavi. Vazduh, reke, mora i zemljište postali su čistiji, štedeli smo prirodne resurse. Optimizam je kratko trajao. Ekonomske posledice su pogodile sve države, možda upravo najviše one siromašnije, koje u i najranjivije na sve globalne negativne uticaje, od klimatskih promena do prljavih tehnologija, bespoštedne eksploatacije prirodnih dobara i zagađenje. Idilični snimci retkih zveri na proplancima, ugroženih ptica kako lete nebom i bistrim potoka brzo su zamenjeni slikama protesta radnika koji su zbog mera ostali bez posla ili zarade.

Kako je popuštala korona, tako su popuštala i ograničenja. Opet su pokrenute fabričke mašine, buldožeri kopaju, kamioni, automobili i avioni prevoze robu i putnike, međunarodne korporacije otvaraju nove kopove i industrijske objekte u udaljenim mestima. I opet se

čuje vapaj ekologa, ali i običnog naroda koji pokušava da sačuva svoja pluća, svoje reke, šume i parkove.

Srbija nije izuzetak. Beograd se već ustalio na vrhu liste prestonica s najzagađenijim vazduhom na svetu, u opasnosti su naši podzemni vodotokovi, ali i reke na kojima kompanije žele da grade male hidrocentrale sa pogubnim uticajem na okruženje. Nikako da se zaustave nelegalna i neodgovorna seča drveća i krčenje šuma radi izgradnje stambenih objekata.

Prljave reke, posećene šume

Naše šume ugrožavaju prekomerna i bespravna seča, nedostatak podataka o tome koliko ih je u privatnom vlasništvu, slaba kontrola njihovog korišćenja, kao i negativni efekti klimatskih promena i zagađenja. Na ove probleme

u gazdovanju šumama u Srbiji ukazuje Goran Sekulić iz Svetske organizacije za prirodu – WWF Adria i zalaže se za transparentnije i otvorenije procese odlučivanja i planiranja u korišćenju prirodnih resursa.

Lepa vest je da šume u Srbiji čine 80 odsto površina označenih kao zaštićena prirodna dobra, a uskoro će i parkovi prirode „Kučaj-Beljanica” i „Mojstirsko-draške planine” biti proglašeni za nova područja pod zaštitom, najavio je direktor Zavoda za zaštitu prirode Aleksandar Dragišić. Nacionalnom strategijom pošumljavanja planirano je da u narednih 25 godina šume budu proširene sa sadašnjih 30 na 42 procenta teritorije.

U međuvremenu, nažalost, nestaju neke druge zelene površine, parkovi i drvoređi po gradovima. Ponešto je spaseno građanskim aktivizmom, ali krizna žarišta se umnožavaju, dok se polet ljudi sudara s pandemijom, korupcijom, svakodnevnom borbom za preživljavanje.

Odbranim reke

Da glas naroda može da dovede do promena pokazuje primer pokreta „Odbranim reke Stare planine”. Meštani su se godinama borili i uspeli da očuvaju život u Rakitskoj, Topolskoj i drugim rekama svog kraja, odnosno da zaustave izgradnju 84 male hidrocentrale barem na narednih 15 godina. Pokretu su se u međuvremenu pridružile hiljade ljudi iz Srbije.

Predloženi Nacrt zakona o obnovljivim izvorima energije, nažalost, kao da poništava ovakve pomake i ignoriše volju građana. Svetska organizacija za prirodu – WWF Adria je Ministarstvu rudarstva i energetike poslala u januaru komentare na ovaj nacrt zakona. Ukazali su na ekonomsku neopravdanost izgradnje malih hidroelektrana i na njihovu štetnost po životnu sredinu. Nataša Milivojević iz ove organizacije kaže kako su im nadležni iz tog ministarstva odgovorili da su hidroenergetski projekti od javnog interesa, te će nastaviti sa subvencijama za izgradnju malih hidroelektrana. Time su se, kaže, oglušili na sva upozorenja i zahteve građana, ali i organizacija civilnog društva.

Fotografija Nataša Milivojević

Reka Prištavica

„Jadar” između profita i štete

Strane kompanije pokazuju interesovanje za naša rudna bogatstva. Narod bi rekao, nema dva dobra zajedno: što je jednom dobro, drugom je zlo. To se odnosi i na planove o eksploataciji nalazišta litijuma kod Loznice. Zbog visoke koncentracije ove rude, koja je po reci Jadar gde je otkrivena dobila ime „jadarit”, ležište „Jadar” proglašeno je za jedno od najznačajnijih na svetu. To je kao investitora privuklo multinacionalnu kompaniju „Rio Tinto”, koja je, kao novi vlasnik projekta „Jadar”, objavila da će već u prvoj fazi izgradnje rudnika i postrojenja za preradu zaposliti više od 2.100 radnika. To je uverilo Vladu Srbije da je reč o poduhvatu od izuzetnog značaja za Srbiju i Loznicu.

Srbija bi, kako je za „Bi-Bi-Si” objasnio prof. Vladimir Simić s Rudarsko-geološkog fakulteta, mogla da ima značajnu proizvodnju litijuma i bora kada se za to steknu uslovi, a možda i fabriku električnih baterija, eventualno jednog dana i fabriku električnih vozila.

Ekoški aktivisti usprotivili su se planovima „Rio Tinto” i upozoravaju da bi otvaranje rudnika bilo veoma loše rešenje. Leti bi ovaj kraj ostajao bez vode, a u kišnim periodima bi se suočili s poplavama. Sem toga, opasna kombinacija hemikalija koje se koriste za izvlačenje litijuma iz zemlje mogla bi da zatruje obližnje reke, potoke i snabdevanje vodom.

Iako je predstavnik kompanije obećao da će biti sprovedena „sveobuhvatna studija koja će ispitati i potencijalne uticaje na životnu sredinu, kako bi bili u okvirima dozvoljenog zakonskim rešenjima u Srbiji”, građani imaju razloga da budu podozrivi. „Rio Tinto” je optužen da je ispuštanjem otrovnih materija zagadio reke na Papua Novoj Gvineji, a u Australiji uništio pećine starosedelaca Aboridžina stare 46.000 godina.

Podzemna izvorišta, naš osnovni resurs za snabdevanje stanovništva i industrije vodom, nedovoljno su iskorišćena i uglavnom se neracionalno troše.

Na javnom slušanju „Prečišćavanje voda i uloga lokalnih samouprava” iznet je podatak da se samo 14,12 odsto vode u Srbiji prečišćava, da dva najveća grada, Beograd i Novi Sad, nemaju prečišćavače, pa je jasno šta se sve izliva u Dunav i Savu. Osim toga, dve trećine Vojvodana nema ispravnu vodu za

piće, a više od 30 odsto ukupne vode za piće u našoj zemlji ne zadovoljava sve neophodne standarde.

Pomoćnik ministra za zaštitu životne sredine Filip Abramović izneo je podatak da je 28 opština spremno za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Novac za to je obezbeđen iz budžeta i od stranih donatora i institucija – UNDP, IPA fondova, Razvojne banke Saveta Evrope, EBRD. U planu za to su još tri velika postrojenja u Čacku, Nišu i Kraljevu, a država se

Nevolje u Boru

Za ekologe i žitelje borskih sela sporni su i planovi kineske kompanije „Majning grup“, koja je većinski vlasnik borskog basena, na osnovu ugovora o ulaganju vrednom oko 1,5 milijardu dolara. Ali ono što bi trebalo da im u budućnosti donese dobrobit, već sada je stvorilo probleme. Meštani se žale da im pucaju kuće, isušuju bunari, pojavila su se nova jalovišta. Ionako zagađen vazduh postao je još gori, pa je gradonačelnik Bora podneo krivičnu prijavu protiv kompanije „Čidim koper“ DOO Bor, čerke-firme kineskog rudarskog giganta, koja je nakon toga privremeno obustavila rad topionice i započela remont.

Fotografija Jaroslav Pap

trudi da opštinama izgradi i nedostajuću kanalizaciju.

Zagađen vazduh

Merenja pokazuju da žitelji Beograda, ali i Pančeva, Niša, Čačka, Užica, Kosjerića, Kragujevca, Smedereva, Novog Sada, Subotice, Bora, Valjeva, Kraljeva, Zaječara, Požarevca i Beočina gotovo

svakodnevno udišu prekomernu količinu štetnih čestica. Među glavnim emiterima zagađujućih materija su rudarska industrija, energetski sektor, saobraćaj i građevinarstvo, a dodatni problem su i individualna ložišta i nesanitarne deponije.

Zamenica šefa Delegacije EU u Srbiji Mateja Norčič Štamcar nedavno je podsetila da je EU u poslednjih 15

godina investirala više od 400 miliona evra u zaštitu životne sredine u Srbiji, uključujući i sprečavanje aerozagađenja. Među novijim projektima bilo je postavljanje filtera na termoelektranama u Obrenovcu, Moravi i Kostolcu, i otvaranje stanica za merenje kvaliteta vazduha.

Aleksandra Mijalković

Magazin, Politika

FOREST
You must feel it...

www.forestexclusive.com www.forest.rs + 381 31 823 030 office@forest.rs

PIŠE: profesor Jelena Matić

čudesni svet STOLICA

Dizajnerski ili tehnološki izazovi su ozbiljni motivacioni pokretači u stvaralačkom radu i pozitivno utiču na intenzitet i broj pokušaja u dostizanju rezultata koji bi zadivili svet. Međutim, jednom savladani u nekom materijalu, konceptu ili procesu, mogu biti nedostižni u nekom drugom i decenijama, čekajući da se ponovo desi čarobna iskra u spoju umetnosti i nauke.

Džerald Samers

/ BPA stolica (Bent Plywood Armchair)

Čvrsta konstrukcija bez spojeva

U istoriji industrijskog dizajna bilo je mnogo nastojanja da se oblikuje funkcionalni predmet od samo jednog elementa. Skoro da nema primera koji bolje ilustruje ovu težnju od BPA stolice Džeralda Samersa, koja se danas smatra pravim modernističkim remek delom. Njenim dizajnom je postignuto ono čemu su težili stvaraoci širom Evrope i Skandinavije, a to je da se na najjednostavniji način postigne jedinstvo materijala, tehnologije, funkcije i oblika.

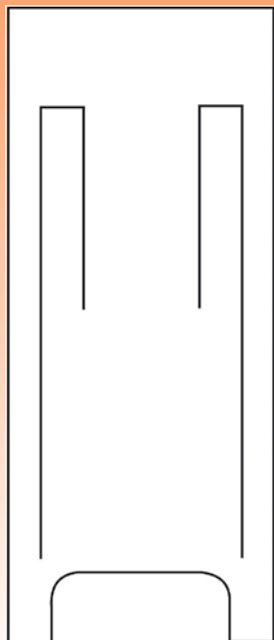
Od prvih razvojnih modela 1920-tih godina, nameštaj od furnirskih otpresaka predstavljao je veliki izazov dizajnerima i tehnolozima, ali i prilikom da se dođe do krajnje inovativnih rešenja. Iako se dobrim delom paralelno razvijao sa nameštajem od čeličnih cevi, vremenom se zbog svojih osobina pozicionirao kao poželjnija opcija za opremanje enterijera. Poseban doprinos razvoju nameštaja od furnirskih otpresaka dali su autori iz Skandinavije, koji su sa dubokom posvećenošću humanističkom pristupu dizajnu ostali verni drvetu kao materijalu, a svoju pasiju uspešno prenosili i na druge autore širom sveta. Između ostalih, skandinavski modernizam izvršio je ogromni uticaj na britanske dizajnere tokom 1930-tih godina, posebno kroz radove finskog arhitekta Alvara Alta, čiji je ikonični nameštaj u Veliku Britaniju uvozila kompanija Finmar Ltd. Ovaj tip nameštaja, organskih i mekih linija, vidljivo je inspirisao Džeralda Samersa, tada mladog dizajnera i preduzetnika, koji nije ni slutio da će upravo on uskoro biti vesnik progresivnih ideja.

Džerald Samers (1899-1967)

Samers je rođen u Aleksandriji u Egiptu 1899. godine, da bi se radi školovanja preselio u London, gde ga je i zatekao Prvi svetski rat. Iz rata se vratio kući i oženio Maržori Bačer, sa kojom je pokrenuo izradu nameštaja svedenih linija, u duhu savremenog stila. Samers se vrlo brzo upustio u eksperimentisanje sa furnirskim otprescima koji su obeležili početak njegovog najkreativnijeg i najinovativnijeg stvaralačkog perioda. U tom trenutku lepkovi koji su se koristili u izradi šperploča su bili takvi da su i Alvar Alto i Marsel Brojer morali često da modifikuju ideje i umetnutim komadima dodatno učvršćuju dizajnirane konstrukcije, što je bilo strano Samersovom stanovištu da „u svedenom dizajnu svaki njegov deo treba da ima potrebnu čvrstoću i otpornost“. Nadahnut svojim uverenjima, godine 1932. osniva sopstvenu kompaniju „The Makers of Simple Furniture“ tj. „Proizvođači jednostavnog nameštaja“, a već naredne lansira proizvod, zbog kog će ući u istoriju dizajna.

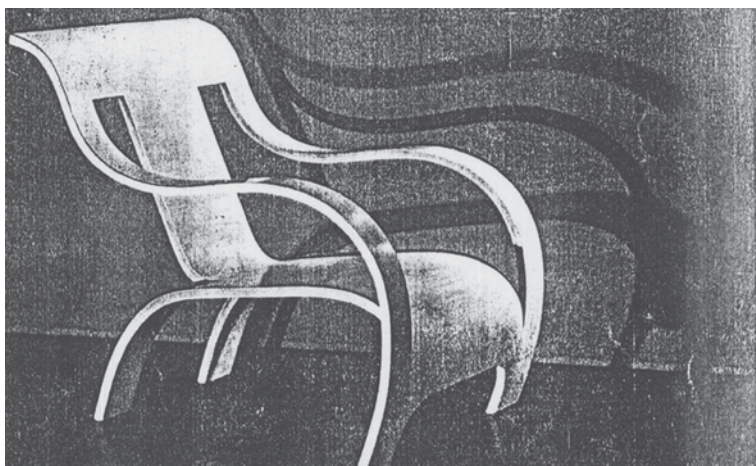
BPA stolica predstavlja komad za sedenje gde su svi neophodni elementi za sedenje - noge, sedište, naslon i rukonasloni, izrađeni od samo jednog furnirskog otpreska, oblikovanog tako da u potpunosti obezbeđuje funkciju komada bez ijednog spoja, dodatnog elementa ili okova. Ona predstavlja jasnu i provokativnu izjavu koja dovodi u pitanje suštinu tradicionalnog načina proizvodnje nameštaja od drveta, kao i pionirski pokušaj izrade komada iz jednog elementa - pristupa koji će u plastici i metalu tek znatno kasnije biti savladan. Takođe i sa komercijalne

Šema rezanja plašteva bukovih
furnira iz kojih se izrađuje otpresak

BPA stolica u enterijeru iz 1930-tih godina

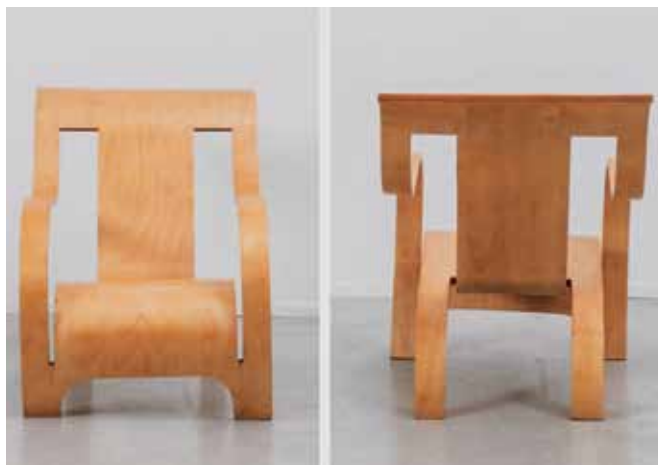
BPA stolica u katalogu „Izložbe svakodnevnih predmeta“ koju je
organizovao Kraljevski institut britanskih arhitekata
(*Royal Institute of British Architects - RIBA*) u Londonu 1936. godine.

strane, ovo je bila nova i neeksploatisana tema, koja je pokrenula pitanje kako se ovaj princip može iskoristiti i u nekoj drugoj industrijskoj grani. U svetu koji je ispunjen predmetima pravih linija i uglova i ravnih površina, jedinstvena silueta ove stolice, krivih linija i zaobljenih ivica predstavljala je pravi raritet. Čak i kod onih koji nisu pasionirani ljubitelji dizajna, jedinstveni organski izraz stolice je budio znatiželju i pažnju.

Samers je izradu ove stolice doterao do samih granica tehnoloških mogućnosti. Njena jednostavno neodoljiva konstrukcija izrađena je od sedam pravougaonih plašteva furnira bukve debljine 3 mm i izrezanih po jednostavnoj šemi sa četiri uzdužna i dva bočna reza, slepljenih lepkom koji se koristi u vazduhoplovnoj industriji i presovanih u kalupu osam sati, kako bi se dobila čvrsta forma pogodna za dalje finalno doradjivanje. Tehnološki proces, koji je Samers registrovao u Londonskom zavodu za patente 1934. godine, nije zahtevao ni grejanje ni parenje, pa je model tako nudio i uzbudljivu naznaku moguće masovne proi-

BPA stolica gabaritnih dimenzija:
širina 60 cm, dubina 86 cm, visina 78 cm

BPA stolica spreda i odpozadi

Sa pažljivo projektovanim oblikom, BPA stolica je udobna čak i bez jastuka, a njene ravne površine bez spojeva predstavljaju ideal za održavanje nameštaja.

Po svedočenju Samersove supruge, BPA stolica je bila namenjena pre svega za korišćenje u tropskim uslovima, jer je izrađena bez tradicionalnih spojeva u drvetu koji su inače osetljivi na visoku vlagu i temperature, kao i bez tapacirunga da ne bi bilo povoljnih uslova za gnežđenje insekata.

BPA stolica, detalj

Model SF/SC iz 1938. godine, stolica bez rukonaslona izrađena takođe od jednog otpreska

zvodnje jednostavnog nameštaja dostupnog širim društvenim krugovima.

BPA stolica je postala poznata široj publici tek posle prezentacije na „Izložbi svakodnevnih predmeta“, organizovane od Kraljevskog instituta britanskih arhitekata (Royal Institute of British Architects - RIBA) u Londonu 1936. godine, gde je dobila istaknuto mesto i u pratećem katalogu. Iako je koristio furnirske otpreske i u svojim narednim komadima, Sanders je napravio samo još jednu stolicu od jednog elementa i to model SF/SC iz 1938. godine.

Okolnosti u Evropi krajem 1930-tih godina su učinile da uspeh BPA stolice bude veoma kratak. Uprkos svojoj superiornoj konstrukciji, cena proizvodnje je zbog novonastalih prilika bila viša nego kod skandinavskih modela, a ostao je i nerešen

problem zadnjih nogu koje su pod većim opterećenjima ipak pucale. Proizvodnja je prekinuta 1939. godine kada je kompanija bankrotirala usled restrikcija repromaterijala koje je uvela Velika Britanija zbog Drugog svetskog rata. Do tada je proizvedeno samo oko 120 BPA stolica, pa zato ne čudi što se originalni komadi danas veoma cene i poželjni su za kolekcionare.

Iako je Samers malo poznata ličnost čak i u stručnim krugovima, uticaj njegovog rada i dalje je očigledan. On je inspirisao i ohrabrio brojne stvaraoce da prihvate izazove i rade na novim konceptima u cilju pojednostavljivanja sticanja dobara, a time i njihove demokratizacije. Njegovi radovi danas su deo najznačajnijih postavki dizajna u svetu, poput Muzeja Viktorije i Alberta u Londonu, Muzeja moderne umetnosti u Njujorku i Muzeja dizajna Vitra u Nemačkoj. ■

Regionalni lider u opremanju enterijera

Prva delatnost firme ENTERIJER JANKOVIĆ bila je izrada unikatnih vrata, ali veoma brzo kompanija je klijentima u Srbiji i regionu opremala enterijere od drveta prema specifičnom zahtevu. Kompanija oprema enterijere na svetskom tržištu: Moskva, London, Pariz, Katar...

Ovoga puta kompanija Enterijer Janković se predstavlja ekskluzivnim projektom HOTEL MOVENPICK u Moskvi koji je završen 2021. godine. Hotel Movenpick se nalazi u samom središtu poslovnog i kulturnog života Moskve, na samo 10 minuta vožnje od Kremlja, Boljšoj teatra i parka Zariadie.

Kompanija Enterijer Janković je na ovom projektu radila kompletno opremanje soba i javnih zona.

Hotel ima 154 sobe, od toga je 5 apartmana, modernog su dizajna što se ogleda u izboru materijala koji smo koristili za izradu nameštaja i ostalih elemenata enterijera a to su: drvo, metal, bakar, terrazzo kamen, corian...

www.enterijer-jankovic.co.rs

AUTORKE: Radmila i Marijana
Milosavljević

Kako odrediti kom stilu pripada ovaj ormar iz 1913. godine?

Klasicizmu ili modernizmu – ne.
Baroku ili rokokou – tu i tamo.

„Telo” ormara ispresecano je pravilnom vertikalnom geometrijskom podelom, sa kao lenjirom izvučenim linijama koje između sebe imaju poluoblíčaste segmente istovetnih dimenzija. I sve bi bilo u redu da to isto masivno telo nije postavljeno na nesrazmerno visoke noge, izvijene u kvazilujevskom stilskom maniru. Noge su dopunjene baroknim proširenjima na mestu spajanja sa telom ormara. Ova proširenja su u vidu stilizovanih rascvetanih krlaca i estetski ne pripadaju svom vremenu.

Vrhunac eklektičkog pristupa estetiци nameštaja o kome je reč su nonšalantno razbacani mesingani medaljoni – kao pozlaćeni buketići cveća na kojima dominira jedan veliki, prenaplaćeni list čiji oblik podseća na oštri kljun ne baš pitome ptice.

Dagobert Peše (1887-1923)

Austrijski umetnik, arhitekt i dizajn-majstor tehnike metala, rođen je u blizini Salzburga. Od 1908. do 1911. studirao je u Beču mašinstvo na Tehničkom fakultetu a zatim je prešao na Umetničku akademiju gde je studirao arhitekturu. Po završetku studija, pod uticajem baroka i rokokoa, dizajnira tepihe i porcelan. Ubrzo dolazi u kontakt sa idejama Wiener Werkstatte, sa dizajnerima kao što su Jozef Hofman i Koloman Mozer, prihvata koncept standardizacije masovne industrijske proizvodnje. Bio je svestran stvaralac. Iako je kratko živio, uspeo je da dizajnira oko 3.000 predmeta, od porcelana, metala, drveta, preko omota knjiga, nakita, sve do ukrasa za božićnje jelke! Tipičan je predstavnik eklektike u dizajniranju predmeta za široku potrošnju.

Iz knjige: *Trilogija Dizajn i dizajneri XX i XXI veka*
Izdavači: Orion Art i Radio televizija Srbije

Bečki kapric

Pored svih intrigantnih nedoumica oko stila ovog ormara, postoji i jedan veoma dosledan pristup kada je o bojama i izboru materijala reč. To je tzv. „dobitna kombinacija” crne mat površine i zlatnih, sjajnih detalja. Na primer, ako je u pitanju modni dizajn, jednostavna „mala crna haljina” od baršuna ili satendišesa, dopunjena raskošnim zlatnim nakitom oko vrata ili na ušima, nikada ne može da omane. U ovom slučaju, primenjen je isti princip: po strogoj geometrijskoj podeli na crnoj površini razbacano je sjajno mesingano cveće!

Ipak, haljina je haljina a ormar je ormar. Da li kriterijumi za ocenu estetskih karakteristika mogu biti isti?

Čini se da mogu. Jer kako bi se inače, pri pisanju ovog teksta ja setila odevne kombinacije?

Bilo kako bilo, ovaj ormar nije običan komad nameštaja – on je u svojoj neobičnoj eklektici – jedinstven. ■

TRADICIJA I ISKUSTVO

dugo skoro sedam decenija

Pre skoro sedam decenja, tačnije 1952. godine gospodin Dragoslav Tomović je u svojoj radionici ručno izradio prozor na osnovu koga je u Beogradu dobio diplomu o položenom ispitu za zanatskog majstora.

Početak šezdesetih godina prošlog veka stolar Dragoslav Tomović je sa svojom suprugom pored stolarskih radova započeo izradu drvenog nameštaja.

Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina stolar Dragoslav Tomović sa svojom proizvodnjom prelazi u tada novu proizvodnu halu u mestu Pranjani gde počinje proizvodnju parketa. Tradiciju proizvodnje parketa je i dan danas održao njegov sin Rade sa svojom porodicom.

Novi pogon kompanije **Parketi Tomović** pušten je u rad 2006. godine u mestu Prislonica na magistralnom putu Čačak – Beograd.

SZTR **Parketi Tomović** se bavi proizvodnjom i prodajom hrastovog i jasenovog parketa, a po zahtevu kupca isporučuje i razne druge vrste parketa (trešnja, orah, javor...).

Svaki kupac dobija preciznu informaciju o vlažnosti parketa, jer se ona uvek proverava pre isporuke. Parketi firme Tomović su garantovano suvi i spremni za postavljanje.

Parketi Tomović su odlično prihvaćeni u inostranstvu, što dokazuje dugogodišnji kontinuirani izvoz na veoma probirljiva tržišta Australije i Zapadne Evrope.

Parketi Tomović;
32212 Prislonica, Čačak

parketit@eunet.rs
<http://www.parketitomovic.com>

Tel: 032 5485 000; 032 5485 001;
062 281 182; 063 511 113

Izložba studentskih projekata opremanja enterijera Šumarskog fakulteta

U čast stogodišnjici Šumarskog fakulteta

Imajući u vidu savremene tendencije i potrebe studenata koje se intenzivno menjaju, izloženi radovi predstavljaju inovativan pristup u radu, koji prati vremenski trend i pokreće pozitivne promene u obrazovanju i načinu studiranja.

Povodom jubileja, sto godina postojanja Šumarskog fakulteta, odsek Tehnologije drveta je priredio izložbu „STO_lica“ u Velikoj galeriji Studentskog kulturnog centra u Beogradu od 26. aprila do 21. maja 2021. godine.

Izložbom „STO_lica“ predstavljeni su reprezentativni primeri namštaja i enterijera, probranih iz zbirke od više stotina studentskih projekata, prevashodno rađenih za potrebe opremanja prostora Šumarskog fakulteta. Sagledavanjem radova pruža se uvid u obim i kvalitet projektantskih rešenja koja obuhvataju realizacije iz prethodnih perioda, tekuće radove, kao i buduće vizije razvoja prostora fakulteta.

Imajući u vidu savremene tendencije i potrebe studenata koje se intenzivno menjaju, radovi predstavljaju inovativan pristup u radu koji prati vremenski trend i pokreće pozitivne promene u obrazovanju i načinu studiranja. Oštroumna projektantska rešenja u sprezi sa poznavanjem tehnologija obrade materijala, formiraju osobene projekte za prostor kom su namenjeni, odražavaju sliku i predstavljajući vrednosti ustanove koja teži da omogući savremeni prostor za rad studenata.

Izložba prenosi primer dobre prakse Šumarskog fakulteta, po kojoj se studenti ohrabruju da učenje zasnuju na holističkom pristupu i steknu nova znanja kroz istraživanje celokupnog procesa projektovanja

od prvih skica i crteža preko razrade ideja i konstruktivnih detalja, pa do izrade konačnog rešenja. Realizovani radovi doprinose boljem okru-

ženju za druženje i sticanje znanja, podstiču druge studente na sopstveno angažovanje i stvaranje, i pružaju osećaj pripadnosti.

Autor izložbe: Jelena Matić

Autor postavke i grafike: Jelena Košarić

Pomoć u realizaciji izložbe: Zdravko Popović, Nebojša Todorović, Uroš Vitas, Marko Nikolajević, Stela Pantelić, Marko Veizović, Goran Cvijetićanin, Jovan Mitrović, Marko Ivošević, Marija Despinić, Aleksa Banjanac, Nataša Jevtić;

Autori prototipova: Petar Blagojević, Jelena Košarić, Uroš Vitas, Emir Bećiragić;

Autori projekata: Adrian Banč, Aleksandra Burda, Aleksandra Smiljanin, Anđela Stanojević, Vojislav Dacić, Gordana Stepanović, Danijela Lemić, Emir Bećiragić, Ivan Simić, Ines Bajić, Jelena Vlašković, Jelena Košarić, Je-

lena M. Matić, Marija Despinić, Marija Manojlović, Marija Prelević, Marko Golubović, Marko Obradović, Milan Mlinar, Milica Grahovac, Milica Dejanović, Milica Nešovanović, Miljana Nikolić, Miljana Stevanović, Miomir Popeskov, Nikolina Džodan, Oksana Čolić, Petar Blagojević, Senka Milanović, Sonja Rodić, Srđan Orezović, Tamara Papić, Tijana Lukić, Uroš Vitas;

Mentori projekata: Jelena Matić, Zdravko Popović, Miljana Nikolić, Igor Džinčić, Aleksandra Burda, Vojislav Dacić, Milica Dejanović, Uroš Janković;

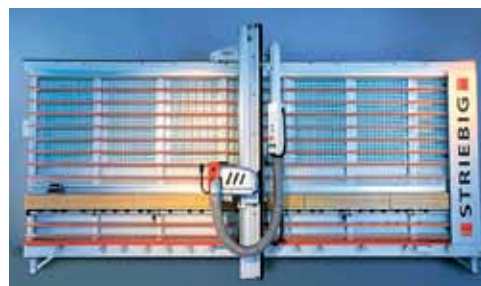
Autori prikazanih radova: Adrian Banč, Aleksandar Blagojević, Aleksandar Stamenović, Aleksandra Antonović, Aleksandra Burda, Ana Divac, Bojana Marić, Vanja Enbulajev, Vuk Petrović, Vukašin Grubić, Dejana Tešić,

Dragan Krivokapić, Emir Bećiragić, Željko Mirić, Željko Pantić, Ivana Milovanović, Ivana Ninković, Ines Bajić, Jelena M. Matić, Jelena Zečević, Jelena Košarić, Jovana Jokić, Kristina Perić, Lucija Konjević, Marija Bjelaković, Marija Manojlović, Marija Prelević, Marko Vasiljević, Marko Obradović, Milica Dejanović, Milica Jović, Milica Nešovanović, Miljana Nikolić, Nevena Bojović, Nemanja Aleksić, Nikola Petković, Petar Blagojević, Saša Samardžić, Teodora Milivojević, Tijana Lukić, Uroš Vitas, Uroš Janković;

Autori fotografija: Nebojša Babić, Orange studio, Aleksa Banjanac, Anđela Marčić, Autori, Miljana Nikolić, Jelena Matić, Predrag Mladenović, Marko Obradović, Ana Melentijević, Milovan Milenković, Đorđe Grubić, Jelena Košarić, Jovan Mitrović, Marko Nikolajević; ■

KESIĆ-TEHNIKA DOO
Milorada Popovića 8, 11250 Beograd
kesictehnika@gmail.com www.kesic-tehnika.rs
064/23-00-579

*Prodaja i servis novih i polovnih
mašina i alata za drvenu industriju*

**Sušare za drvo i lamelu
Parionice za drvo**

Automati za sušare i parionice

**Vlagomeri za drvo,
piljevinu i beton**

Termički tretman

**NIGOS
ELEKTRONIK**

www.nigos.rs / office@nigos.rs
+381 18 211-212, 217-468

www.drveloprometkula.rs
drveloprom@gmail.com
prodaja@drveloprometkula.rs

Pančevački put 80a
11000 Beograd

+381 11 299 49 50
+381 11 299 49 60
+381 11 271 24 78
+381 11 331 83 19
+381 11 331 83 29

DRVOPROMET-KULA

DELATNOST PREDUZEĆA

- SOBNA VRATA
- VRATNA KRILA
- FURNIRANE PLOČE (mdf, iverice šperploče, paneli)
- MDF (standardni, vodootporni, vatrootporni, bez formaldehida)
- HDF (sirovi i oplemenjeni)
- OPLEMENJENA IVERICA
- IVERICA SIROVA I EKSTRUDIRANA
- RADNE PLOČE
- PANEL PLOČE
- ŠPERPLOČE (bukva, breza, topola egzota)
- OPLATE (vodootporne šperploče sa tegofilmom i natur)
- OSB PLOČE
- OBLOGE ZA VRATA (razni modeli)
- FURNIRI (prirodni i fine line)
- REZANA GRAĐA (j/s, hrast, jasen, bukva, trešnja, lipa...)
- PAPIRNO SAČE
- LAMINATI (ultraplast)
- OKOV I GALANTERIJA ZA NAMEŠTAJ
- KANT TRAKE
- LEPAK

USLUGE:

- Pravolinijsko i krivolinijsko sečenje (CNC) i kantovanje pločastih materijala
- Projektovanje komada nameštaja u 3D programu i izrada njihovih elemenata

SIMPO AD
Radnička 12
17500 Vranje, Srbija
Tel: +381 (17) 422 280
Fax: +381 (17) 424 136
E-mail: office@simpo.rs

www.simpo.rs

Nezamenjivi prirodni materijal u našem domu

Drvo je večno. U građevinarstvu se koristi još od prvih objekata koje je čovek podigao, a s razvojem stakla i njegovih mogućnosti, obavezni element objekta postaju drveni prozori. Poslednjih decenija gube primat zahvaljujući razvoju PVC materijala, ali se kao prirodni, zdravi i ugodni materijal, polako i sigurno vraćaju u sve veću upotrebu.

Drvo je nezamenjiv materijal zbog svojih dobrih fizičkih, mehaničkih i tehničkih svojstava. Kao prirodan materijal drvo diše, a ima odličnu toplotnu i zvučnu izolaciju, i za razliku od svih ostalih materijala, sposob-

nost difuzije pare. Drveni prozori imaju sposobnost da izbacuju putem difuzije prekomernu količinu vlage van, kao i da ubacuju potrebnu vlagu u prostor. Tako kada je u zimskom periodu u unutrašnjosti objekta vazduh prekomerno suv usled grejanja drveni prozori propuštaju drvenu vlagu iz spoljašnjeg prostora i difuzijom je ubacuju u prostoriju. Tako zvana zdrava razmena klime vrši se zahvaljujući drvenoj celulozi i otuda izraz da drvo diše.

Svaki materijal ima svoje prednosti i mane. Zbog povoljnog odnosa cene i karakteristika, PVC materijali

su poslednjih godina preuzeli primat što se tiče izbora materijala stolarije. Ipak, drvo kao prirodni materijal ima brojne pozitivne karakteristike. Jedna od mana mu je nešto zahtevnije održavanje, ali zahvaljujući savremenoj tehnologiji, i na tom polju je sve prisutniji napredak.

Poboljšana mehanička i fizička svojstva drveta, veća stabilnost i ujednačavanje utezanja i bubrenja drveta postižu se njegovom obradom, odnosno lameliranjem, lepljenjem elemenata drveta, zatim termičkom obradom – sušenjem na 12% sadržaja vode. Pravil-

nom obradom i pravilnom konstrukcijom drveta postiže se maksimalna stabilnost profila i bitno se poboljšavaju svojstva drvenog prozora.

Što se toplotne izolacije tiče, koja je jedna od prvih karakteristika koja se uzima u obzir kada je u pitanju spoljašnja stolarija, toplotni otpor okvira prozora raste s njegovom debljinom. Prema evropskim propisima o uštedi toplotne energije i toplotnoj zaštiti, prolaz toplotne kroz prozor ne sme biti veći od $1,6\text{W/m}^2\text{K}$ kod prozora s drvenim profilom. Ukupni prolaz toplotne kroz prozor određuje se s obzirom na prosečni prolaz

Među energetski štedljivim prozorskim oknima ubrajaju se okviri između 1,5 i 1,8 W/m²K

Toplotni otpor drvenog okvira prozora raste s njegovom debljinom

toplote okvira i stakla, s obzirom na udeo njihovih površina, s tim što se u obzir uzimaju i toplotni gubici u spojevima.

Kod drvenih prozora u izradi prozorskih okvira najviše se upotrebljava drvo četinar. Drvo kao prirodni materijal ima prednost

nad PVC-om ponajviše zbog ekološkog faktora. Česta je kombinacija drveta s unutrašnje strane prozorskog okvira, dok se spoljna izrađuje od aluminijuma. Takvi kombinovani prozorski okviri udružuju prednosti drveta, toplog prirodnog materijala koji poseduje dobru toplotnu izolaciju, dimenzijsku stabilnost, visoku postojanost, a aluminijum pruža zaštitu drvetu od ultraljubičastih talasa, mraza i vrućine. Vazduh između aluminijumskog i drvenog profila omogućava i dobro provetranje.

Takođe protivno uvaženom mišljenju, drvena stolarija se dobro ponaša i u slučaju požara. Samo površina drveta se ugljeniše, te poseduje stabilnost da se održi duže vreme. Drveni prozori gore ali nikako ne brže od ostalih materijala. Čak 90 minuta mogu da se opiru vatri i održavaju statičnu stabilnost. Što je takođe važno, tom prilikom ne dolazi do emisije opasnih gasova već malo neopasnih plinova izađe iz gornje prevlake. Za razliku od drugih veštačkih materijala kada gore, drvo se tako daleko bolje ponaša pri požaru. Gori sporije, ostaje stabilno i ne emituje štetne materije.

Kod upotrebe materijala treba imati na umu ne samo proces ugradnje i životni vek prozora, već i proces proizvodnje. Među svim građevinskim elementima drveni elementi zahtevaju najmanje energije za pripremu, obradu, izradu a nakon upotrebe, i za njihovo uništenje.

Kao i prozori, drvena vrata su takođe poseban element bilo eksterijera ili enterijera. Pored toga što funkcionalno pregrađuju prostor, to čine i vizuelno i pravilnim odabirom ga nadograđuju.

Drvena vrata često se izrađuju po meri, tako da se uklapaju u sve otvore. Najčešće se izrađuju od medijapana, furniranog ili bojenog, ali i od lameliranog masiva, hrasta, bukve, trešnje, lipe itd.

Vrata od punog drveta daju enterijeru naročit šarm i kao takva predstavljaju jedan od istaknutijih elemenata objekta. Nije retko ni kombinovanje sa staklom, čime se postižu različiti efekti u enterijeru. Na tržištu postoji veoma velik izbor materijala, formi i boja, kao i sa estetskim dodacima.

Ljubica Slavković, M. Arch.

**Kako možete
postati uspešan
i kupac i proizvođač
električne energije
i smanjiti račun
za struju**

**Solarni
paneli su
danas
pet puta
jeftiniji
nego pre
desetak
godina**

Prosečna mesečna potrošnja struje srpskog domaćinstva je 450 kilovat sati. Stručnjaci su izračunali – na njihov krov treba staviti solarne panele od četiri kilovata. Ta investicija iznosila bi oko 4.000 evra, a isplatila bi se u jednoj deceniji.

-Otplata bi se u stvari manifestovala u tome što bi se plaćao znatno manji račun za električnu energiju, jer vi ne biste povlačili energiju iz mreže. Plaćali biste samo režijske troškove to je 700 ili 800 dinara mesečno - navodi Aleksandar Car iz Instituta „Mihajlo Pupin“.

Time bi domaćinstva postala aktivna na tržištu struje – ako ne potroše sve što proizvedu tokom jednog meseca, višak kilovata mogu skladištiti kod EPS-a i time obezbediti neku vrstu zagarantovane pretplate.

– Na svakoj kući, na svakoj stambenoj zgradi hoćemo da vidimo solarne panele i ovaj zakon to zaista omogućava da potrošači u stvari budu i proizvođači. Da koristite jedan deo energije koja je čista zelena energija, da kada niste tu ili kada solarni paneli proizvode više nego što vi koristite, taj višak energije će odlaziti u mrežu - objašnjava

Naša zemlja prvi put dobija Zakon o obnovljivim izvorima energije, a građani dobijaju status „kupac–proizvođač“.

Ulaganjem u solarnu energiju ne samo da smanjuju račune za struju, već izlaze i na tržište – što ne potroše, mogu prodati ili menjati za kilovat sate.

Pored solarnih panela za proizvodnju struje, stručnjaci preporučuju građanima da na svoje krovove instaliraju i solarne kolektore, jer su najjeftinija rešenja za grejanje vode.

va Zorana Mihajlović, ministarka rudarstva i energetike.

– Nakon izvesnog vremena noću ili zimskom periodu, vi taj višak povučete nazad iz mreže i trošite. Tako da se radi neko akumuliranje energije koju ste vi proizveli u električnu mrežu koja je svima dostupna - dodaje Car.

Pored solarnih panela za proizvodnju struje, stručnjaci preporučuju građanima da na svoje krovove instaliraju i solarne kolektore, jer su najjeftinija rešenja za grejanje vode.

– Mogu da se koriste za pripremu sanitarne tople vode tokom cele godine. Njihova upotreba je krajnje jedno-

stavna na individualnom stanovanju, bilo kod izgradnje novih zgrada bilo kod rekonstrukcije postojećih objekata. To što jednostavno sprovedete instalaciju do tog jednog ili dva kupatila u individualnoj porodičnoj kući - ističe Milica Jovanović Popović, profesorka arhitekture.

Solarni paneli i instalacija danas su pet puta jeftiniji nego pre nekoliko godina. A računice pokazuju da bi Srbija energijom iz sunca mogla da pokrije više od 10 posto proizvodnje struje iz termoelektrana.

Ružica Vranjković

**Prema planu do kraja godine, uz pomoć države,
novu stolariju bi trebalo da ima oko 10 odsto domaćinstava**

Ambiciozan plan podrške energetskej efikasnosti

Pored zamene stolarije u domaćinstvima, koju će država i lokalne samouprave sufinansirati sa polovinom sredstava, u okviru planova unapređenja energetske efikasnosti biće subvencionisana i zamena peći, odnosno individualnih ložišta u domaćinstvima.

I ako će tačni iznosi subvencija i kriterijumi za prijavu građana tek biti definisani javnim pozivom, očekuje se da bi kroz ovaj program moglo da bude zamenjeno čak 1,2 miliona ložišta koja trenutno ne ispunjavaju ekološke standarde.

U resornom ministarstvu veruju da ovaj posao može da se završi u naredne tri godine, što će omogućiti da računai građana budu 15 do 20 odsto

niži, bilo za toplotnu ili za električnu energiju.

Subvencije su namenjene za prelaz individualnih ložišta na energente koji ne narušavaju zdravlje i životnu sredinu.

U novim zakonima iz oblasti energetike biće zabranjeno da se guma i plastika koriste za sagorevanje, ali će i onima koji koriste ugalj i mazut biti dat rok do kraja godine da pređu na čisti-

je i zdravije izvore energije, bilo da je u pitanju pelet, gas ili električna energija. Svesni smo da mnogi to ne mogu da urade sami i zbog toga ćemo, kao i kad je u pitanju zamena stolarije, i to podržati kroz upravu za energetske efikasnosti, ali i kroz fondove kojima upravlja Ministarstvo zaštite životne sredine - rekla je ministarka Zorana Mihajlović.

Kako su objasnili u Ministarstvu rudarstva i energetike, detalji poput

ukupnog iznosa subvencija, kriterijuma za prijavu ili vrste peći koju će građani moći da nabave, biće precizirani javnim pozivima koji će biti raspisani.

- Razmatra se više modela, a prvi je u saradnji sa lokalnim samoupravama. Okvirni plan je da ministarstvo šalje javni poziv ka lokalnim samoupravama, a zatim se one javljaju sa svojim sredstvima i predlozima za mere - da li bi finansirale zamenu stolarije, izolacije, sređivanje fasada, zamenu peći. Nakon toga će opštine raspisati javni poziv za firme koje se bave proizvodnjom i prodajom ovih materijala, i kada naprave selekciju objaviće spisak odabranih firmi - navode iz Ministarstva.

Tada će građani moći da odu u neko od preduzeća sa spiska, i tamo direktno zatraže profakturu za radove, sa kojom se javljaju u opštinu i podnose zahtev za subvenciju.

- Javni poziv za lokalne samouprave raspisan je krajem aprila, zatim sledi poziv za preduzeća, dok će javni poziv za građane raspisan u junu - ističu iz Ministarstva i dodaju da će i tu postojati određena selekcija, pošto najverovatnije neće biti sredstava baš za sve zainteresovane.

Kako su nam objasnili, ovo je jedan pilot projekat u kome će deo kriterijuma definisati država, a deo lokalne samouprave. Ističu da će favoriti za dobijanje sredstava biti opštine i gradovi koji se opredele da sufinansiraju više mera, na primer - zamenu stolarije, sređivanje fasada i zamenu kotlova.

Iz Ministarstva kažu da će svakako postojati određeni limit ukupne vrednosti radova, a država će sredstva uplaćivati direktno preduzećima koja će izvoditi radove.

Pomoć za tri miliona domaćinstava

Kako je najavljeno, u junu ove godine biće osnovana Uprava za finansiranje i podsticanje energetske efikasnosti, nakon čega će se opštine i gradovi, ali i firme prijavljivati za učešće u programu podsticanja mera energetske efikasnosti u domaćinstvima i zamene peći. Do leta bi trebalo da se krene sa prvim javnim pozivima, što znači da bi na jesen bilo već konkretnih rezultata.

Pravo na ovu pomoć imalo bi oko tri miliona domaćinstava, a prema planu, do kraja godine, novu stolariju imalo bi oko 10 odsto domaćinstava. ■

Novosti.rs

Za koje subvencije će, konkretno, jedno domaćinstvo moći da konkuriše kada je reč o najavljenim merama zamene dotrajalih prozora, vrata, izolacije, krovova, kotlova na ugalj... zavisi prvo od - opštine u kojoj živi.

Naime, opštine su te koje, konkurirajući na **javni poziv Ministarstva rudarstva i energetike**, koji je otvoren do 21. maja, moraju da se opredele šta će, konkretno, od ponuđenih mera zajedno sa državom - finansirati.

Ako se opština ne prijavi - nema ni subvencija.

Ako se prijavi samo za subvencije za zamenu stolarije - građani te opštine neće moći da računaju na subvencije za zamenu kotlova na ugalj, na primer.

Čak i kada se opština prijavi za sve ponuđene opcije - to nije garancija da će svi njeni zainteresovani građani moći da dobiju „pokriće“ za 50 odsto svog ulaganja. Opštine će, naime, praviti rang-liste prijavljenih građana, na osnovu kojih će se subvencije odobravati. Novac neće biti uplaćivan direktno građanima - već preduzećima koje će izabrati svaka opština na osnovu prethodno upućenog javnog poziva.

Ko će moći da konkuriše za subvencije

Građani koji žele ove godine da konkurišu za subvencije moraće, po svemu

sudeći, da sprema gotovinu. Jer eventualno plaćanje na rate putem kredita očekuje se tokom iduće godine.

Trenutno je u toku pilot projekat - opštine se prijavljuju za sredstva iz državne kase, preciziraju šta će od ponuđenog finansirati - a ponuđeno je tačno 10 vrsta subvencija u okviru tri grupe: izolacija (gde spada i zamena stolarije), sistem grejanja (gde spada i zamena kotlova) i solarni kolektori.

Očekuje se da će se u julu formirati Uprava za finansiranje i podsticanje energetske efikasnosti, kojoj će, između ostalog, u „opisu posla“ biti i dodela novca kroz podsticaje.

U julu bi, prema očekivanjima, opštine trebalo da objave dva javna poziva - prvo prema firmama koje će biti „izvođači radova“ na području opštine, a drugi se odnosi na građane koji bi se na taj način prijavili za subvencije. Prvi ugovori, procenjuje se, bili bi potpisani u septembru.

Za subvencije će, kako navode u Ministarstvu rudarstva i energetike, moći da konkurišu - svi zainteresovani građani.

„Izabrane jedinice lokalne samouprave će nakon potpisivanja ugovora sa Ministarstvom rudarstva i energetike i donošenja svojih propisa o raspodeli sredstava, raspisati dva javna poziva. Prvi za izbor privrednih subjekata

Kako opština kaže

Polovina iz sopstvenog džepa, polovina iz državne i lokalne kase. To je, otprilike, jedina precizna informacija koja se trenutno zna o najavljenim subvencijama na koje će građani moći da računaju pri zameni dotrajale stolarije, ali i ugradnji termoizolacije ili pri nabavci kotlova za grejanje koji neće koristiti ugalj. Način prijave, način plaćanja, ko će moći da računa na ovu državnu pomoć i kada će sve to da zaživi u praksi tek treba da se precizira. Izvesno je još i da ćemo na eventualne kredite čekati do iduće godine, a da ćemo izvođača radova birati sa liste onih koje prvo odabere - opština u kojoj živimo.

koji se bave energetsom sanacijom i nakon formiranja liste pomenutih subjekata, raspisaće se poziv za građane“, navode za portal N1 u Ministarstvu rudarstva i energetike.

Građani će, kako se dodaje, u zavisnosti za koliko se njihova jedinica lokalne samouprave opredelila mera energetske efikasnosti – da li je to zamena stolarije, postavljanje termičke izolacije, ugradnja kotlova na biomasu ili gas i druge mere u skladu sa javnim pozivom – izabrati meru i obratiti se preduzeću sa liste za stručnu pomoć oko radova i za dobijanje predračuna za radove.

„Građani će zatim prilagati uz prijavu pomenuti predračun kao i drugu

dokumentaciju traženu javnim pozivom. Zatim će Komisija jedinice lokalne samouprave, u skladu sa sopstvenim propisom o raspodeli sredstava, na koji su prethodno pribavili saglasnost ministarstva i javnim pozivom izvršiti bodovanje i formirati rang listu prijave građana, koja će biti osnov za donošenje odluke o finansiranju“, ističu u ministarstvu.

Nakon toga zaključiće se ugovori sa preduzećima o finansiranju radova na energetske sanaciji i krenuće se sa radovima.

„Po završetku radova, komisija jedinice lokalne samouprave će obići objekte i na osnovu tog izveštaja i fakture izvođača – izabranog privrednog

subjekta sredstva subvencije će se preneti izvođaču“, navodi se u odgovoru ministarstva.

Šta sve može da se subvencionise

Opštine trenutno, u okviru pilot-projekta, kod Ministarstva rudarstva i energetike mogu da konkurišu za **tri grupe subvencija**, s tim da treba da i same opredele deo novca, od čega u velikoj meri zavisi i vrsta subvencija na lokalnu.

Prva grupa subvencija odnosi se na – „unapređenje termičkog omotača putem pojedinačnih mera“:

(1) zamene spoljnih prozora i vrata i drugih transparentnih elemenata termičkog omotača,

(2) postavljanja termičke izolacije zidova, krova, tavanica iznad otvorenih prolaza, zidova, podova na tlu i ostalih delova termičkog omotača prema negrejanom prostoru

Druga grupa – „unapređenje termotehničkih sistema objekta putem zamene sistema ili dela sistema efikasnijim sistemom sledećim pojedinačnim merama“:

(1) zamene postojećeg kotla efikasnijim kotlom (grejač prostora ili kombinovani grejač),

(2) ugradnjom toplotnih pumpi (grejač prostora ili kombinovani grejač),

(3) ugradnjom elektronski regulisanih cirkulacionih pumpi,

(4) opremanjem izvora toplote (radijatora) sa termostatskim ventilima i ostalom neophodnom armaturom,

(5) opremanjem sistema grejanja sa uređajima za regulaciju i merenje predatke količine toplote objektu (kalorimetri, delitelji toplote, balans ventili),

(6) zamenom postojećih i ugradnjom novih efikasnih uređaja za klimatizaciju,

(7) zamenom postojećih ili ugradnjom novih sistema za ventilaciju sa rekuperacijom toplote

U trećoj grupi subvencija je – „ugradnja solarnih kolektora u instalaciju za centralnu pripremu potrošne tople vode“. ■

Sredinom devedesetih godina, peletiranje drveta je još uvek bilo u povoju, a brojna tehnička rešenja su testirana. U to vreme još uvek se nisu mogli postići današnji standardi i kvalitet krajnjeg proizvoda. Prvobitno pogođena tehničkim zastoјima, danas ova procesna tehnologija postavlja najviše standarde.

Prvi koraci u Austriji

Drvo je jedna od najčešće korišćenih sirovina u svetu. Osnova je za bezbroј proizvodnih procesa - bilo da se radi o proizvodnji nameštaja ili izgradnji kuća. Drvni ostatak i strugotine gotovo da se nisu koristili do devedesetih godina, dok se nije pojavila tema „peletiranje“.

Središnji deo ovog proizvodnog procesa bila je presa za peletiranje, koja se uspešno koristila u industriji stočne hrane, a to je ubrzo postao i cilj u peletiranju biomase. Poznati austrijski proizvođači presa brzo su ušli u proces ispitivanja i proizvodnje, a pratili su ih velike pilane sa željom da peletiraju svoje nusproizvode. Ceo proces peletiranja drveta sa krajnjim proizvodom je stvorilo jedno potpuno novo i do tada neviđeno tržište, prodaju drvenih peleta kao alternativnog goriva.

Koristeći najjednostavnije metode, ovi nusproizvodi i otpad iz pilana su prvo kompresovani u presama za stočnu hranu. Dizajn postrojenja bio je veoma sličan peletiranju stočne hrane: doziranje, kondicioniranje, peletiranje i hlađenje. Zbog brzo rastućeg tržišta, renomirane kompanije su rano odlučile da se pozicioniraju na novom tržištu, a među prvim se uključio i renomirani nemački proizvođač mašina **AMANDUS KAHL**.

Inovacije i zastoјi u procesnom inženjerstvu

Brzo lansiranje na tržište i nedostatak iskustva sredinom 1990-ih doveli su do brojnih neuspeha u proizvodnji drvenih peleta. Korišćene prese za peletiranje su dizajnirane posebno za stočnu hranu, ali sirovina „drvo“ imala je drugačije karakteristike od ulaznih komponenti stočne hrane. Dizajn odgovarajuće matrice za peletiranje unutar prese, predstavljao je jedan od značajnih problema.

Pokazalo se da je ulazna energija za peletiranje drveta između 55 i 75 kW/t (zavisno od vrste drveta), dok za peletiranje stočne hrane treba samo 12 do 18 kW/t, (zavisno od vrste hrane). Kao rezultat, proizvođači presa bili su prisiljeni da dizajniraju novu tehničku konstrukciju mašine. Podržani spremnošću za inovacijama i strpljenjem vlasnika pilana u to vreme, proizvedene su odgovarajuće mašine (prese za peletiranje), ojačani su ležajevi, smanjene širine staza peletiranja na matrici, dodata hidraulična glava (za automatsko podešavanje zazora), centralno podmazivanje (za automatsko podmazivanje) i još mnogo toga.

Danas – više od 25 godina kasnije

Peletiranje drveta je ustaljena procesna tehnologija, a širom sveta proizvede se oko 35 miliona tona drvenih peleta. Pored pilana i druge drvoprerađivačke industrije, velika postrojenja dizajnirana posebno za ovu namenu sada proizvode i drvene pelete po najvišim standardima.

Proširena je i upotreba različitih vrsta drveta, a počelo je korišćenje i tvrdog drveta, poput bukve, hrasta ili jasena, za proces peletiranja. Za sve vrste drveta postoje profesionalna rešenja za uspešno peletiranje. Tehnički razvoj mašina nije stagnirao. Prese za peletiranje zadovoljavaju potražnju za sve većim kapacitetima, kao i zahtev za većom energetsom efikasnošću. Danas **AMANDUS KAHL** proizvodi prese tip 65 -1500, koje su kapaciteta od 8 do 12 t/h u zavisnosti od vrste drveta. KAHL prese su u upotrebi u pogonima sa najvišim proizvodnim zahtevima. Čak i manji tipovi pelet presa, koje pokrivaju kapacitet od 2 do 5 t/h, sada su najsavremenije i pružaju neophodnu tehnologiju velike snage kako bi se osigurao visok kvalitet.

Ulaganja u prese i kompletne pogone za peletiranje, pokazuju kontinuirani razvoj proizvodnje drvenih peleta u kompaniji

25 godina peletiranja drveta

Linija za peletiranje drveta **AMANDUS KAHL**

AMANDUS KAHL. Primera radi krajem prošle godine, pušteno je u rad u Hrvatskoj, kompletno postrojenje za peletiranje drveta nemačkog brenda **KAHL** i to kapaciteta 8 t/h (dve prese tipa 45-1250).

Linija za peletiranje drveta AMANDUS KAHL ima visok kvalitet i operativnu pouzdanost, „Made in Germany“. **AMANDUS KAHL** je od samog početka peletiranja drveta intenzivno radio na različitim opcijama i tehničkim rešenjima. Već nekoliko decenija kompanija uspešno nudi visokokvalitetne mašine i linije za proizvodnju drvenih peleta.

KAHL se već deceniju bavi temama poput „vlažnog“ mlevenja i sušenja drveta, tako da kupci već danas dobijaju najviše tehničke standarde. Kroz inovacije i fleksibilnost, kompanija i njeni kupci uvek pronalaze optimalan način za sprovođenje projekata i ostvarenje preduzetničkih vizija. „Energetska efikasnost“, „smanjenje troškova“ i „optimizacija kontrole“, sve su to izazovi koji se tiču svih industrija i za koje **AMANDUS KAHL** pruža rešenja već više od 140 godina. ■

PRVA SUŠARA ZA DRVO KOJA POBOLJŠAVA VAZDUH.

KAHL trakasta sušara, ne samo da suši željeni proizvod po želji, već istovremeno filtrira izduvni vazduh. To čini tako dobro da su dozvoljene granične vrednosti vlakan prašine znatno ispod dozvoljenih granica tokom merenja. Takođe ravnomerno nanosi različite ulazne materijale. Energetski optimalan rad se može proveriti i prilagoditi u bilo kom trenutku.

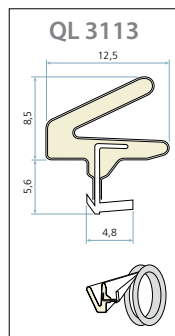
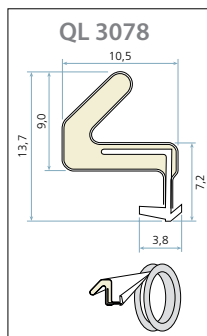
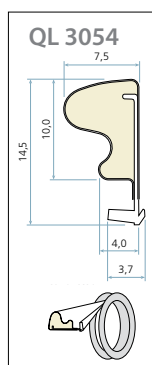
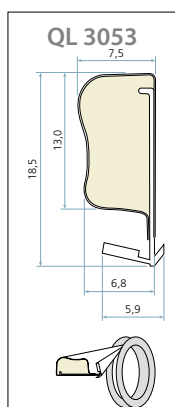
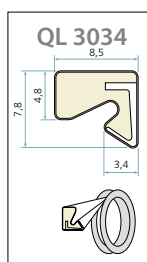

Scan the QR code
and learn more

INDUSTRIAIMPORT d.o.o.
Srbija · industriaimport@gmail.com
industriaimport.rs · +381 641 442 441

NOVO U PONUDI
Schlegel

Hilandarska 17,
11271 Surčin

tel. 011 8442 125,
tel/fax. 011 8442 124
mob. 063 8088 501

mariomakoplast@gmail.com

Poznati dobavljač lepkova za drvoprerađu, stolariju i proizvodnju nameštaja **DEPROM** Rača predstavlja standardnu i inovativnu ponudu lepkova i vezivnih sredstava vodećeg evropskog proizvođača **KLEIBERIT** iz Nemačke.

- lepkovi za drvo D2, D3, D4 i brzovezujući
- poliuretanski D4 i konstruktivni lepkovi
- kant - lepkovi u granulama i patronima za sve vrste mašina za kantovanje
- urea - lepkovi u prahu za furniranje u vrućim presama
- lepkovi za oblaganje profila - topivi kao i
- disperzioni termoreaktivni za 3D lepljenje u vakuum i membranskim presama
- tapetarski lepkovi za sunder, meblo i drvo
- silikoni, PUR-pene, diht mase
- učvršćivači, razređivači, čistači, paste itd

Garantovani **KLEIBERIT** kvalitet, originalno pakovanje, brza i redovna dostava, stabilan lager i mogućnost kreditiranja kupaca, tehnička podrška uz optimalne preporuke, neke su od naših osobina koje nas izdvajaju kod odluke proizvođača za saradnju sa nama.

t/f 034 752 202
063 88 53 453
deprom@mts.rs
www.deprom.rs

Ovlašćeni zastupnik KLEIBERIT LEPKOVI
DEPROM doo
Prodaja lepkova i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210

PIŠE: dr Miladin Brkić

Pakovanje energetskih peleta i briketa je završni postupak u tehnološkom procesu proizvodnje čvrstog biogoriva, tj. pripreme proizvoda za skladištenje, transport i prodaju. Biogorivo koje je namenjeno tržištu treba da se zaštiti od raznih spoljnih uticaja kao što su: fizički, hemijski, klimatski, biološki i drugi. Takođe, treba ga tako upakovati da estetski lepo izgleda. Osim toga, upakovani proizvod mora da sadrži osnovne podatke o vrsti biogoriva, sastavu i proizvođaču. Vrsta biogoriva deklarise se sa SRPS D.B9.021 standardom za lignocelulozni materijal. Sastav proizvoda definiše se evropskim standardima CEN/TS 14961 i ENplus, A1, A2 i A3.

Pakovanje peleta i briketa je, pre svega, neophodno zbog izrazite higroskopnosti sabijene biomase. Takođe, od pakovanja se zahteva da olakša skladištenje i transport robe. Zadatak ambalaže za pakovanje je stoga da štiti proizvod kako kvalitativno, tako i kvantitativno, informiše potrošača o vrsti robe, masi, načinu i roku upotrebe, kvalitetu, načinu skladištenja i da svojim dizajnom podstiče potencijalne potrošače na kupovinu proizvoda. Ambalaža za pakovanje gotovog proizvoda je odabrani materijal koji služi da bi se proizvod sačuvao od uticaja spoljnih faktora, a kupcu proizvoda da omogućiti nesmetanu upotrebu proizvoda. Za ambalažu koriste se PVC, PE folije, vreće i termoskupljajuća folija za brikete. Natron (papirne) vreće i kartonske kutije se ređe koriste, zbog higroskopnosti ambalaže. Pakovanje peleta se uglavnom obavlja u PVC vreće od 15 kg. Mašina za pakovanje (pakerica) formira vreću iz rolne folije (ili uzima gotovu vreću), odmerava i puni materijal koji se pakuje, zavaruje i odseca punu vreću. Radom pakerice upravlja elektronski uređaj PLC. Pakovanje briketa od 3,5 ili više komada obavlja se u termoskupljajuću foliju. Vreće i upakovani proizvodi u folije mase do 1.000 kg stavljaju se na palete za transport sa viljuškarom.

Mašine za pakovanje mogu biti automatske, poluautomatske i ručni uređaji za pakovanje. S obzirom na činjenicu da se pelet ili briket pravi od različitih vrsta

biomasa: drvo ili poljoprivredni ostaci, izbor mašine za pakovanje zavisi od proizvodnog učinka linije, odnosno od količine proizvoda koja se pakuje. Očišćene pelete od loma i prekrupce prebacuju se kosim trakastim transporterom (elevatorskom) sa kasetama, preko dvosmernog razdelnika na usipnoj rampi u koš pakerice za pakovanje peleta ili se obavlja uvrećavanje peleta u džambo vreće. Džambo vreću treba postaviti na paletu ili na vagu ili kasnije je izvagati na koloskoj vagi.

Primer tehničkih karakteristika uobičajene automatske pakerice: kapacitet koša (70 l), dozator (vibracioni) s elektronskim odmeravanjem, uređaj za formiranje ke-se ili vreće, uređaj za hvatanje prazne ke-se (vreće), učinak (4-6 vreća/minut), masa pakovanja (5 do 20 kg), veličina PE kese (150 x 300 mm) ili vreće (450x650 mm), elektronska vaga, pritisak vazduha (6 bara), potrošnja vazduha (300 l/min), uređaj za elektrozavarivanje vreće (širina vara 3,5 mm, snaga grejača 1,5 kW), broj poslužila-ca (1), gabariti mašine (1500x2010x3800), masa mašine (1500 kg), učinak mašine (4 do 5 t/h), snaga elektromotornog pogona (4,5 kW) i trakasti transporter za vreće (širina 0,5 m, dužina 2 m). Automatska pakerica za brikete ima manje složenu konstrukciju. Ona ima funkciju umotavanja tri i više briketa u foliju.

Poluautomatska pakerica za pakovanje peleta mase od 5 do 15 kg sa: košem, pneumatskim zasunima, vibrodozatorom i digitalnom vagom. Radnik doprema prazan i otprema pun džak od mašine. Posle punjenja džaka, džak se doprema na električnu varilicu, koja je u liniji sa pakericom. Kapacitet pakerice je obično jedna do dve tone na sat, a može biti i veći.

Usipna rampa za džambo vreće: noseća čelična konstrukcija, koš, izuzimač peleta (pneumatski zasun), dozator, usipno grlo, vaga nosivosti do 1.000 kg, učinak: 8 do 12 t/h. Napunjena džambo vreća prenosi se u skladište na paletu sa viljuškarom.

Ručno pakovanje: preko pneumatskog izuzimača ispuštaju se pelete iz

Pakovanje i isporuka energetskih peleta i briketa

Danas se postavlja pitanje ekonomičnosti, ekolozičnosti i održivosti upotrebe čvrste biomase, kao alternative fosilnom gorivu.

Potencijalne količine ostataka drvene i poljoprivredne biomase su velike, u Srbiji iznose oko 20 miliona tona svake godine. Kod nas se za sada od navedene količine koristi do pet procenata.

Pakerica, tip APKZ-1500

koša kroz grlo u vreću koja je postavljena na vagu. Napunjena i izmerena vreća zavaruje se elektrovarilicom koja se postavlja u liniju iza vage. Zatvorena vreća se ručno prebacuje sa trakastim transporterom do palete. Na palete se slažu napunjene vreće sa peletama ili briketama. Sa viljuškarom prebacuju se palete sa vrećama u skladište.

Podaci na vreći: namena (ekološko čvrsto biogorivo), pakovanje (masa), sastav (bukva %, topola %, slama %), skladištenje (u suvom prostoru), specifikacija (prečnik mm, dužina mm, sadržaj vlage %, gustina kg/m³, energetska vrednost kJ/kg), ostatak pepela (%), datum proizvodnje, rok upotrebe, proizvođač, adresa. Primer pakovanja briketa: pakovanje u PVC foliju, 5 komada u pakovanju, masa jednog pakovanja 9,5 kg, 120 pakovanja na paletu, masa palete 1.140 kg.

Detaljnija objašnjenja možete da nađete u knjizi „Razvoj i opremanje pogona za peletiranje i briketiranje biomase“ od autora dr Miladina Brkića i msc. Zorice Gluvakov. Prodaju knjiga obavlja redakcija časopisa „Drvotehnika“ iz Beograda. ■

Knjigu možete poručiti preko redakcije časopisa DRVotehnika na telefon 011 213 95 84 ili putem e-maila: office@drvotehnika.com

Usvojen Zakon o obnovljivim izvorima energije

Cilj je da do 2040. godine najmanje 40% energije dolazi iz obnovljivih izvora

Na predlog Vlade Skupština Srbije je 21. aprila usvojila četiri zakona: Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima, Zakon o energetici, Zakon o energetskej efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije i Zakon o obnovljivim izvorima energije.

Ako računamo i velike hidroelektrane, u Srbiji 27% proizvodnje struje čine obnovljivi izvori energije, ali kad izuzmemo velike hidroelektrane, biomasa, geotermalna energija, solarna energija, čine svega 4 do 5%. Upravo ovakvu sliku trebalo bi da promeni novi Zakon o obnovljivim izvorima energije, čiji je predlog usvojen.

Ministarka rudarstva i energetike **Zorana Mihajlović** ranije je izjavila je da je cilj Srbije da do 2040. godine najmanje 40% energije dolazi iz obnovljivih izvora.

- Usvajanje zakona o OIE je važan dan u energetskej tranziciji Srbije i prelasku na čiste tehnologije. Verujemo da će nakon usvajanja zakona u parlamentu nova regulativa stupiti na snagu. Ovaj zakon otvara put ka novom investicionom ciklusu i izgradnji novih projekata iz svih oblasti OIE. U narednim godinama očekujemo nove zelene megavate, pa i gigavate na mreži.

Važnije od svega je sto zakon trasira OIE kao javni interes za Srbiju, sto je važno za zaštitu životne sredine i zdravlje građana – rekla je **Danijela Isailović**, menadžer Udruženja Održivi izvori energije Srbije.

Prvi put, **novim zakonom se garantuje stabilnost podsticajnih mera**, a uvode se tržišne premije koje će proizvođače iz OIE izložiti uticaju tržišta i konkurenciji. To će dovesti do manjih troškova za građane i privredu u odnosu na troškove postojećeg sistema podsticaja zasnovanog na fid-in tarifama.

– Fid-in tarife znače da koliko god da proizvedete, država vam plati pošto stavite tu energiju na mrežu. Umesto toga, biće uvedene aukcije koje danas svuda u svetu postoje, a znači da će postojati konkurencija i između onih koji proizvode energiju iz obnovljivih izvora energije - rekla je Mihajlovićeva.

Kao prednost aukcija navodi se pad cene električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora, jer niže cene dovode do manje naknade koje plaćaju građani i privreda.

Takođe, ovaj zakon prvi put uvodi da domaćinstva i industrija mogu da postanu kupci-proizvođači (RES-self consumers), a građani mogu da formiraju zajednicu obnovljivih izvora energije. Domaćinstva i industrija mogu da instaliraju na svoje objekte OIE i da je koriste za snabdevanje sopstvene potrošnje, a da višak energije isporuče u mrežu ili uskladište radi kasnijeg korišćenja.

- Svako u svom domu može da bude i proizvođač električne energije, svako domaćinstvo bez obzira da li je u pitanju kuća ili zgrada bez obzira sa koliko je stanova - navela je Mihajlovićeva.

Ono što je, takođe, novitet u zakonima jeste formiranje velikog fonda za energetskej efikasnost. Kako je ranije najavljeno Uprava za energetskej efikasnost biće formirana najkasnije do juna i imaće ove godine na raspolaganju fond od oko 15 miliona evra namenjenih za povećanje energetske efikasnosti domaćinstava u Srbiji.

– Želimo da se okrenemo pre svega domaćinstvima, ne samo javnim zgradama, velikim zgradama gde može svakako da se uradi mnogo da bi se povećala energetskej efikasnost. U proseku se u Srbiji „baci“ oko 40% električne i toplotne energije zbog toga što domaćinstva nemaju dobra vrata, prozore i izolaciju zidova. Država kroz taj fond želi da postavi kao nacionalni cilj i nacionalnu politiku broj jedan pokušaj da smanjimo trošenje energije - kaže Mihajlovićeva.

Novim zakonom stvoreni su uslovi i za korišćenje i podsticanje inovacionih tehnologija koje koriste obnovljive izvore energije, među kojima je i obnovljivi vodonik, koji se može koristiti u oblasti toplotne energije, saobraćaja i prirodnog gasa.

Zakonom je napravljen prostor za potpunu digitalizaciju svih procedura u Ministarstvu rudarstva i energetike.

– Neće više biti toga da se dostavljaju dokumenta, da se traže istražna prava, dozvole i rešenja, sve će biti elektronski, kao što postoji elektronska građevinska dozvola. Prilagodimo se i svim evropskim direktivama kojima se do sada nismo prilagodili - navela je Mihajlovićeva.

Prvi put se uvodi javni tender za izbor strateškog partnera koji omogućava Srbiji da privuče nove i dodatne investicije u oblasti obnovljivih izvora energije

Zakonom se izričito obavezuju povlašćeni proizvođači da poštuju propise vodoprivrede i životne sredine sa propisanim nadzorom inspekcije za životnu sredinu i vodnih inspektora da li te propise poštuju. Za status povlašćenog proizvođača traži se vodna dozvola kod hidroelektrana, a kod elektrana na biorazgradivi otpad integrisana dozvola, odnosno dozvola za upravljanje otpadom i upotrebu otpada.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje, distribucije i snabdevanja kupaca toplotnom energijom mogu da steknu podsticajne mere ako koriste toplotne pumpe i obnovljive izvore energije (solarnu energiju, geotermalnu, biomasu, itd.)

Snabdevači gorivom dužni su da obezbede da udeo obnovljivih izvora energije u finalnoj potrošnji energije u saobraćaju bude u skladu sa obavezom koju utvrđuje Vlada.

Drvena kuća za arhitektu

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

Arhitekta Martin Boleš na svom starom porodičnom imanju sagradio je kuću koja je idealni sublimat njegovih arhitektonskih uverenja. „DomT” je objekat namenjen njegovoj mladoj četvoročlanoj porodici, koja je ranije živela u stanu, a sada je zaželela više prostora i privatnosti. Nalazi se u gradu Stara Lubovna na severu Slovačke, a samo neposredno okruženje predstavlja mešavinu ekliptičnih arhitektonskih stilova poput porodičnih kuća iz 60-ih, socijalnih stanova iz 80-ih i nedavno izgrađenih obrazovnih objekata. S obzirom da je Boleš na ovom imanju proveo detinjstvo, izgradnja kuće predstavljala je dodatnu prednost zbog identifikacije sa poznatim okruženjem sa kojim je duboko i lično povezan. Tri stare breze, koje je zasadio još vlasnikov otac, čuvana su tokom izgradnje kao dragoceno sećanje na prošlost, a takođe deluju i kao zahvalna prepreka prema komšijama.

Drvo je odabrano kao glavni građevinski materijal i materijal za oblaganje. U slovačkoj tradicionalnoj

Fotografije: <https://www.martinboles.com>

ruralnoj arhitekturi postoji graditeljska forma „stodola”, koja je nekada služila kao štala, ali gubljenjem te funkcije nije prestala da postoji te se i danas sre-

će po dvorištima i baštama. Po pravilu, to je drvena građevina manjeg gabarita, sa dvoslivnim krovom. Upravo je ona poslužila kao inspiracija Bolešovom

projektu - stilizovani oblik štale izvučen je duž severnog dela placa, prelomljen u sredini kako bi se maksimizovali solarni uslovi, i pokriven jednostavnim

dvoslivnim krovom od lima. No, objekat je u celini savremenog stilskog izraza, kako zbog materijalizacije i opšteg principa stilizacije, tako i zbog minimalističkog enterijera.

Zastakljena fasada briše granicu između enterijera i eksterijera i omogućava snažnu vezu sa baštom. Glavno uporište te veze jeste činjenica da se radi o prizemnoj kući. Jedno od postojećih stabala krušaka daje hlad drvenoj terasi, koja neprekidno meša unutrašnji prostor sa spoljnim. U konstruktivnom smislu to je kombinacija lagane drvene konstrukcije, centralno postavljanih nosivih betonskih zidova i čeličnih stubova iza staklene fasade.

Po pitanju upotrebe drveta, kuća predstavlja bogatu zbirku uzoraka. Spo-

ljašnjost kuće je presvučena neobrađenim sibirskim arišem, koji je vremenom postepeno menjao boju od zlatne u srebrno-sivu. Smreka, koja je inače tradicionalni lokalni materijal, široko je iskorišćena u enterijeru i pruža osećaj topline, udobnosti i blagostanja. Korišćena je i za pod, okvire prozora, vrata, ugradnu kuhinju i ormar dužine 14 m koji se neprekinuto proteže od centra kuće do spavaće sobe roditelja. Kolekcija prirodnih materijala, posebno drveta, koristi se kao kontrast postojećim betonskim zidovima. Dnevni boravak je otvorenog tipa i fluidno kombinuje kuhinju, dnevnu sobu i centralno postavljani trpezarijski sto. Peć u dnevnoj sobi funkcioniše kao dodatni izvor toplote i grejanja. Ostale funkcije u domu, kao što su kupatila, tehničke prostorije i ostava,

delovi kuhinje, biblioteke, dimnjaka i strukturni zidovi za skrivanje stepeništa, vizuelno su odvojene od spoljnih zidova, tako da je centralni životni prostor optički veći i omogućava veću slobodu unutrašnjih ruta i organizacije.

Kuća poseduje i delimično potkrovlje, i to iznad krajnjih bočnih jedinica. Naime, ispod krova su postavljene dve dodatne drvene sobe koje se koriste za lične potrebe: slušanje muzike, opuštanje, rad ili igranje sa decom. Obe sobe imaju krovne prozore sa kojih se pruža pogled na spoljni svet, dok unutrašnji prozori pružaju pogled na centralni prostor kuće. Poseban otvor na krovu (koji je povezan sa dečjom sobom) usmeren je na pogled na istorijski zamak, važan i trajan simbol grada.

Energetska efikasnost i održivost igrali su važnu ulogu u razvoju koncepta dizajna. Izolacija debljine 45 cm, koja se koristi za spoljne zidove, nudi dovoljnu zaštitu protiv zime. Klimatski uslovi za srednju Evropu, posebno ovaj deo Slovačke, odlikuju se velikim razlikama u temperaturi – s tim u vezi monumentalni otvori okrenuti ka jugu pomažu u prirodnom zagrevanju unutrašnjosti, i održavaju nisku potrošnju energije tokom zime. Zidovi od betonskih blokova, izloženi sunčevoj svetlosti, koriste prednost pasivnog solarnog dobotka za skladištenje viška energije. Sama drvena fasada, prirodno ventilirani krov, postojeće drveće i dodatni paravani pomažu da se kuća tokom leta ne pregreje. Uvedena je i unakrsna ventilacija da bi bilo ugodno tokom izuzetno toplih dana. ■

PIŠE: Isidora Gordić Fisković

Kako su nove tehnologije unapredile prodaju nameštaja i podnih obloga

Kada je Ikea, švedski gigant u industriji nameštaja, krajem prošle godine objavila da više neće štampati svoj čuveni Katalog, jer ga sve manje ljudi čita, i da će se više okrenuti digitalnim varijantama, bio je to jasan znak da je jedna era završena. Ikea je na glasu kao kompanija koja brine o svojim korisnicima i korisničkom iskustvu, ali svakako i o unapređenju prodaje.

Ključne karakteristike savremenog poslovanja su povezanost, brzina i neopipljivost, a u njih se nesumnjivo uklapa i digitalna transformacija i nove tehnologije koje je pokreću, a posebno virtualna realnost (*eng. virtual reality, VR*) i proširena realnost (*eng. augmented reality, AR*). Digitalna transformacija podrazumeva unapređenje ili reorganizaciju procesa korišćenjem svih raspoloživih digitalnih alata i tehnologija (tvrdi M. Vejd u svojoj knjizi *Digitalna poslovna transformacija*). Industrijski procesi više ne smeju da se zasnivaju na zastarelim i zatvorenim sistemima jer kompanije tako gube bitku budući da korisnici očekuju komunikaciju zasnovanu na modernim osnovama.

Zahvaljujući ekspanziji pametnih telefona i interneta, potpomognutim globalnom pandemijom virusa kovid 19, marketinški struč-

njaci su uvideli dobru priliku da novim generacijama stasalom uz digitalne tehnologije pristupe na adekvatan način primenom tehnologije virtualne realnosti i proširene realnosti, naročito sada kada imamo utisak da smo „uključeni“ i dostupni 24 časa dnevno.

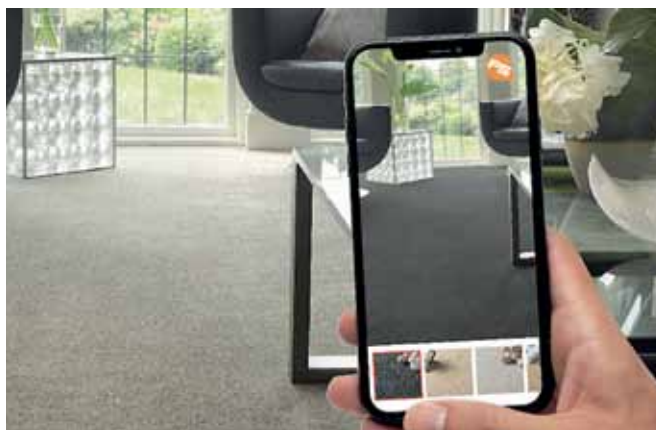
Svojevremeno su muzika i knjige bili prvi „proizvodi“ koji su se prodavali onlajn jer nije bilo potrebe dokazivati njihov kvalitet kupcima. Sa uvođenjem besplatne isporuke i mogućnosti za vraćanje neodgovarajućih proizvoda, onlajn tržište je eksplodiralo. Skoro sve je počelo da se prodaje onlajn – od odeće do auto delova i hrane. Ipak, bilo je poteškoća sa kabastim stvarima poput nameštaja ili podova. Kako se uveriti u kvalitet? Da li se takve stvari mogu vratiti i kako? Kako proceniti da li će odgovarati u našem prostoru? Rešenje se pronašlo u digitalnom okruženju i razvoju aplikacija za proširenu i virtualnu realnost. Evo kako one funkcionišu.

Virtualna realnost zahteva odgovarajuću opremu (npr. naočare i/ili rukavice) pored softvera i uz pomoć nje, čovek se „prebacuje“ na drugo mesto, u potpuno novo okruženje i to tako da on oseća da je stvarno prisutan i da ima iskustvo drugačije realnosti. Osnovna ideja je

da se prevare čula i sistem percepcije koji primaju nadražaje iz svoje okoline, odnosno da se realni nadražaji zamene veštački generisa-

nim nadražajima. Tako naš mozak ima iskustvo sasvim drugog okruženja koje je kreirano uz pomoć računarskih sistema. Premda je pr-

vobitno svoju primenu našla u industriji zabave i igara, VR je razvijajući se neprestano ušla u različite druge industrije pa i medicinu.

Pomenuta Ikea je napravila zanimljivu aplikaciju pod nazivom *IKEA VR Kitchen Experience* u kojoj, uz odgovarajuću opremu, možete napraviti svoju Ikea kuhinju i kretati se i boravi-

ti u njoj. Kako je savremena ekonomija sve više okrenuta iskustvu, iskustvo postaje marketing, ono je način da se danas dođe do kupaca. Kompanije se tako sve više okreću personalizovanim prezentacijama u kojima potencijalni kupci mogu da iskupe proizvod. Kako kompletno virtualna iskustva zahtevaju skupu opre-

mu i skup softver, obično su dostupna na prodajnim mestima. Industrija koja se bavi uređenjem enterijera svakako je našla svoj prostor u virtualnoj realnosti. Proizvođači vas doslovno uvode u prostor koji je uređen za vas.

Za razliku od virtualne realnosti, za iskustvo proširene realnosti uglavnom je potreban samo pametni telefon ili tablet. Proširena realnost predstavlja stvaran svet koji je proširen kompjuterski generisanim podacima i objektima. Uz pomoć odgovarajućih uređaja i algoritama, u prostor se dodaje nešto što u njemu ne postoji. Proširenu realnost karakteriše jednostavnost, interaktivnost i atraktivnost, te praktično svako ko ume da snimi fotografiju mobilnim telefonom ume i da koristi aplikacije za proširenu realnost.

Kakvo iskustvo dobija korisnik? Kada je reč o nameštaju, može da vidi kako će se npr. velika ugaona garnitura koju već neko vreme merka uklopiti u njegovu dnevnu sobu. Ili da li ormar svojim gabaritima odgovara prostoru kome je namenjen. Ili da li će se fotelja koja deluje udobno ili moderni tepih stilski uklopiti sa ostatkom prostora. Dakle, u aplikaciji odaberete komad nameštaja koji želite da ispro-

bate, uključite kameru i pogledate. Dobra stvar što su algoritmi koji se koriste sada već toliko napredni da su dimenzije proizvoda stvarne i srazmerne prostoru. Ikea, naravno, ima svoju aplikaciju *IKEA place*, ali ih razvijaju i ostali.

Ranije se dešavalo da ponekad kupite fotelju ili sofau koja se na kraju ipak ne uklapi u vaš prostor pa ste to rešavali tako što je prebacite u neki drugi ili je poklonite. Sa podovima su greške ranije bile znatno kompleksnije. Bilo je teško zamisliti ceo prostor na osnovu malog uzorka, pogotovo kod rustičnijih podova velikog formata ili kod neobičnih slogova kako će to izgledati na kraju. Različite aplikacije sada funkcionišu slično: odaberete proizvod, uključite kameru, algoritam „iseče“ vaš postojeći pod i preko njega doda novi koji ste odabrali. U zavisnosti od složenosti aplikacije, možete da menjate smer postavljanja parketa ili keramike, dezene, izbor i vrstu podne obloge, ako vam se prvobitna nije dopala, a u nekim čak možete da menjate i boju zidova i dekoraciju. Kod nas zanimljivu aplikaciju pod nazivom *Floor Designer* ima Floor Experts kojom se može iskusiti nova podna obloga u raznim prostorima.

Pored VR i AR tehnologija treba pomenuti i razne programe za 3D rendere za koje je ipak treba malo više vremena i umešnosti, ali koji takođe pomažu u kreiranju ličnog iskustva pre kupovine i vrlo često prelome u odluci da se kupovina obavi.

Istraživanja pokazuju da na povećanje prodaje znatno više utiče proširena realnost, dok virtualna jača snagu brenda. Čak i ako ćete ipak otići u prodavnicu da svoj budući nameštaj ili pod opipate i odmerite uživo, jedno je izvesno: zabava i interesantno iskustvo uz nove tehnologije su zagantovani uz nove tehnologije. ■

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

U evoluciji arhitekture od praistorije do danas drvo ima vrlo kompleksnu i važnu poziciju. Pre svega, ono je kroz istoriju pratilo tradicionalno neimarstvo svake svetske nacije i kulture. Setimo se nekada vrlo popularnog manira na našim prostorima - oblaganja enterijera lamperijom, ili upotrebe drveta u nekim od prelo-mnih tačaka razvoja svet-skog graditeljstva, kao što je recimo prerijski stil u Americi s početka prošlog veka, No, u pojedinim momentima savremenog razvoja arhitekture drvo je bivalo postavljeno ili zaboravljeno u paleti materijala – to se posebno desilo u „industrijskom“ stilu dizajna i „high-tech“ arhitekturi. Upotreba drveta danas čini se da je rasprostranjenija no ikada, jer drvo predstavlja održiv i obnovljiv materijal, kao i materijal koga odlikuje laka obrada i mogućnost virtuoznih kreacija. Opšte poznata činjenica da upotreba drveta u enterijeru donosi toplinu i prijetnost ambijenta, a često i naglašen rustični efekat i prirodni doživljaj prostora, svakako je još jedan ključni faktor njegove univerzalne rasprostranjenosti.

Osim kao suvereni vladar podova, drvo može biti primenjeno i na svim osta-

lim površinama jednog enterijerskog prostora. U današnje vreme sve je češća upotreba odnosno povratak drvenih zidnih obloga, ali u jednom modernijem ruhu (visoko-tehnološkoj obradi) i u formi upečatljivih likovnih detalja u prostoru.

Vrlo su interesantni i koncepti obrade i oblaganja plafona, stubova i zidova, a naročito je hrabar potez u smislu total dizajna u drvetu (kompletna obrada u drvetu: podovi, zidovi, plafoni, otvori i kompletan nameštaj).

Kuća završena 2019. godine u Brazilu kao visokobudžetski projekat jedan je od primera savremenog trenda vraćanja drveta u enterijer. Iako se čini da obilata upotreba drveta može doneti izvesni izraz dosade i zasićenosti atmosfere, to nije slučaj. Kuća se nalazi u poznatoj ulici Fazenda Boa Vista, u unutrašnjosti Sao Paula. Njenu ar-

hitekturu potpisuje Studio MK27, a dizajn enterijera arhitekta Bruno Karvalo. Vlasnici doma su mladi bračni par bez dece, koji imaju bogat socijalni život i sa tim u vezi vole da primaju goste, tako da se projekat zasniva na prostorima za opušteno druženje i odmor sa pregršt gostinskih soba.

Koncept uređenja enterijera predstavlja mešavinu

klasičnih stilova, koje možemo nazvati i tradicionalno-brazilskim (s obzirom da je drvo u Brazilu oduvek bilo omiljeni materijal enterijera) ili čak retro, sa modernim stilom obrade. Naime, enterijer kuće je fokusiran da gostoljubivo i toplo prihvati i smesti u svoje prostorno okrilje kolekciju umetničkih dela, kako štafelajnih slika tako i skulptura, koje su

vlasnici dobili od roditelja. Prostor je, tako, namenski pravljen za zbirku. Upotreba drveta u oblaganju, stolariji i mobilijaru osigurava bezvremenski dizajn.

Drvo koje je upotrebljeno u projektu je kumaru odnosno brazilska tikovina. Ona ima tamniju, smeđe-crvenkastu gamu, i odlično se uklapa sa drvenim pokret-

nim nameštajem u svetlijim tonovima. Pored toga, ovo drvo karakteriše izuzetna održivost, trajnost i postojanost. S obzirom da je arhitektura kuće takva da je

u prisnoj vezi sa prirodom, dakle sa polu-otvorenim boravkom i sobama, otpornost kumaru drveta na vremenske uslove bila je još jedan presudan faktor izbora. ■

TRIMWEX[®]

TRIMWEX D.O.O. Pot k skakalnici 9a, 1210 Ljubljana-Šentvid, Slovenija
 • +386 1 512 93 60 • m: +386 31 364 779 • f: +386 1 512 93 65
 • www.trimwex.si • e: info@trimwex.si

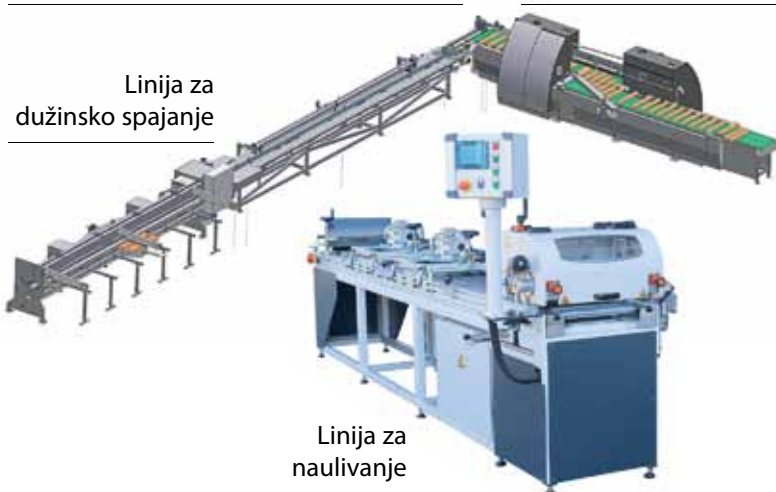
Hidraulička presa i nanosač PVA ljeplila

Nanasač PU ljeplila

Montažni stol

Linija za dužinsko spajanje

Presa za širinsko spajanje

INOVATIVNA REŠENJA za odbačene sekundarne sirovine u cilju razvoja ekološke svesti i zaštite prirode

U okviru *Mikser festivala 2021* koji je ove godine održan od 26. do 28. maja u prirodnom ambijentu kompleksa Zornića kuće, Mikser i Savez izviđača Srbije, uz podršku Šumarskog fakulteta, organizovali su trodnevnu radionicu Ghost Project: NOVA VREDNOST za izradu održivih rešenja za život u prirodi koristeći odbačene sekundarne sirovine. Radionica je imala za cilj da mlade dizajnere podstakne da inovativnim rešenjima reaguju na potrebu za boravkom u prirodi nakon godine velikog usporavanja uzrokovanog globalnom pandemijom, kao i da svoja iskustva pretoče u projekte koji će smanjiti otpad u životnoj sredini dajući mu novu upotrebnu vrednost.

Radionica je okupila dvadeset mladih stvaralaca iz regiona, smeštenih u kampu gde su im domaćini bili članovi Saveza izviđača Srbije koji su im kroz zajedničko druženje i uz logorsku vatru

U projektu „Višikovac“ autora Srđane Korbe, Poline Dabiže i Nađe Lalović koji je dobio nagradu za najbolji cirkularni proizvod, na lucidan način je iskorišćena stara daska za peglanje za samo sedište, a rashodovana kolica za noseću konstrukciju ove neobične osmatračnice.

Projekat „Adrenalin park za ptice“ autorki Dunje Vasiljević i Natalije Mrdović dobio je nagradu za najbolju inovaciju, jer se na duhovit način poigrao sa temom važnosti očuvanja biodiverziteta.

Autorke Milica Đurić, Nađa Ristović i Julija Radosavljević su osvojile nagradu za najbolje izvedeni projekat za rešenje „Zen zona“, prostornog ambijenta osmišljenog za opuštanje i meditaciju.

Nagradu publike osvojio je srednjoškolski tim u sastavu Janja Limić, Jelena Ilić i Dunja Cvejanov za klupu „Zagrli me“ izrađenu od rashodovanih stolica koje su simbolično spojene upućujući na značaj zagrljaja za ljude.

Ekološka akcija „Tvoj život su tvoja dela“

Rad na prototipu

Organizacioni tim radionice sa članovima žirija

Dobitnici nagrade za najbolji cirkularni proizvod

doc. Madlena Dašić sa Univerziteta Metropolit. Deo materijala za rad skupljeno je u ekološkoj akciji „Tvoj život su tvoja dela“ koju je predvodio Studentski parlament Šumarskog fakulteta na lokaciji održavanja dizajn kampa, a deo od rashodovanih materijala samog gazdinstva „Zorniča kuće“. Tokom radionice osmišljeno je i realizovano sedam funkcionalnih predmeta koji imaju upotrebnu vrednost za život u prirodi i na čijoj izradi su savladana ograničenja nametnuta upotrebom raspoloživih i već korišćenih materijala, a tri projekta su posebno nagrađena od strane stručnog žirija u sastavu: Ričard van der Laken, dizajner, Maja Lalić, arhitektica i Milica Misirača, menadžerka „Zorniča kuće“. Realizacija radionice je pored dragocenog iskustva i druženja, dala doprinos podizanju svesti kod učesnika kampa, a posredno i posetioca festivala o uticaju konzumerizma i otpada na životnu sredinu i ukazala na važnost cirkularnog dizajna za njeno očuvanje.

...

Radionica Nova vrednost je deo projekta Ghost Project koji predstavlja međunarodnu platformu za talentovane pojedince u oblasti industrijskog dizajna. Projekat je iniciran 2006. godine, kao mala lokalna izložba, da bi narednih godina prerastao u jednu od najvećih regionalnih smotri talentata iz oblasti dizajna, a zatim i u mesto razmene znanja, veština i ideja među mladim dizajnerima i stvaraocima drugih kreativnih disciplina. ■

prenosili veštine potrebne za kampovanje u prirodi. Pored Prof. Jelene Matić sa Šumarskog fakulteta, njihove projekte su mentorisali i dipl. inž. pejz. arh. Marko Ivošević i mast. diz. Jelena Košarić, a dodatne informacije o ulozi i odgovornosti dizajnera za očuvanje čiste životne sredine prenele su im kroz predavanja Kristina Cvejanov, ekspertkinja za otpad i

VRSTE KSILOFAGNIH INSEKATA

Phymatodes testaceus L.

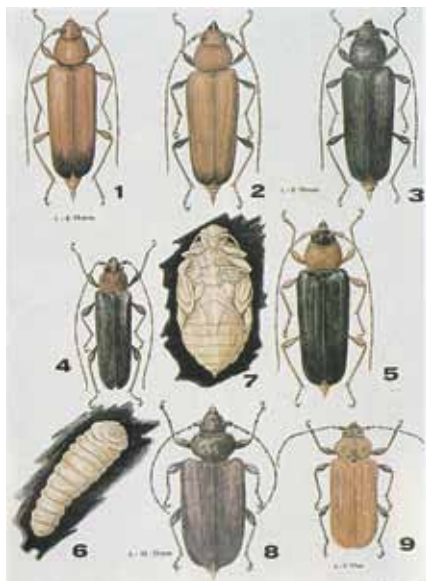
- promenljiva strižibuba liščara - (Coleoptera - Cerambycidae)

Ova strižibuba ima dužinu tela 10-14 mm. Pošto su neke forme slične Callidium vrstama (boja) od njih se razlikuju po užem i dužem telu. Osnovna forma ove vrste je smeđa ili crvenosmeđa sa crnom donjom stranom trbuha. Pored ove, najčešće je forma *variabilis* L., čiji je vratni štit crven, a pokrioca, teme i butovi tamnoplavi. Životni ciklus ove sličan je C. violaceum vrsti i obe su najviše rasprostranjene u toplijim i umerenim klimatskim područjima. Promenljiva strižibuba napada neokorano liščarsko prosušeno drvo. Larve završavaju razviće u suvom drvetu. One se u početku razvijaju između kore i beljike, a kasnije ubušuju u drvo gde grade kukaste hodnike.

Callidium vilaceum L.

- plava strižibuba četinarar - (Coleoptera - Cerambycidae)

Odrasli insekti imaju dužinu tela 10-17 mm. Telo je cilindričnog oblika, mada kod uginulih ono ima spljošten izgled zbog opuštenih pokrioca. Pipci ženki su dužine tela dok su kod mužjaka nešto duži.

Phymatodes testaceus L.

1 - 5 razni varijeti vrste, 6 - larva, 7 - lutka
Callidium vilaceum L. - plava strižibuba četinarar

8 - imago
Callidium sanguineum L.
crvena strižibuba

Pripada vrstama toplijih područja i napada samo drvo četinarar. Ženke polažu jaja u preseku sudova kada se larve odmah ubušuju u drvo, ali je mnogo češći slučaj da jaja polažu ispod ljuske kore ili u pukotine. Larve iz ovih jaja prvi deo života provode između kore i beljike a kasnije se ubušuju u drvo gde grade kraće kukaste hodnike. Najugroženije je drvo na stovarištima i u konstrukcijama.

Mere suzbijanja se sastoje u koranju drveta pre sušenja i ugrađivanja ili prskanju insekticidima.

Callidium sanguineum L.

- crvena strižibuba - (Coleoptera - Cerambycidae)

Vrsta po obliku tela i dimenzijama liči na C. violaceum ali je telo crno sa crvenim pokriocima i vratnim štitom.

Ređa je od drugih Callidium vrsta. Napada sveže posečeno drvo liščara među kojima najčešće hrast i bukva. Oštećenja podsećaju na oštećenja drugih Callidium vrsta.

Hylotrupes bajulus L.

- kućna strižibuba - (Coleoptera - Cerambycidae)

Telo odraslih insekata kućne strižibube je tamnosivo ili crnosivo, u poprečnom preseku eliptično. Imaga imaju zaobljen vratni štit sa nešto širim zadnjim delom i sa dve sjajne crne mrlje na prednjem delu. Pipci su kraći od tela a ženke imaju teleskopsku legalicu. Na pokriocima se nalaze dve sivo-pepeljaste poprečne pruge. Dužina tela imaga je 10-20 mm, pri čemu su ženke nešto duže.

Prema podacima većeg broja autora ova vrsta je rasprostranjena u svim zemljama. Becker (1,2) navodi da je kućna strižibuba zastupljena u celoj Evropi, ali i na drugim kontinentima. U našoj zemlji, u Evropi, i drugim kontinentima mnogo je brojnija u južnim toplijim regionima.

Kućna strižibuba je tipična štetočina suvog četinarskog drveta, izuzimajući srčiku nekih četinarskih vrsta koja je otporna na ovu strižibubu. Larve ove vrste vrlo često grade i hodnike nepravilnog oblika sa pećinastim proširenjima. Ona se javlja na mestima

veće koncentracije belančevina koje su neophodne za ishranu larava. Zbog toga i dužina hodnika zavisi od belančevina, jer larve na mestima sa više belančevina grade kraće proširene hodnike i brže završavaju razviće. Normalno razviće larava traje 3-5 godina, ali se

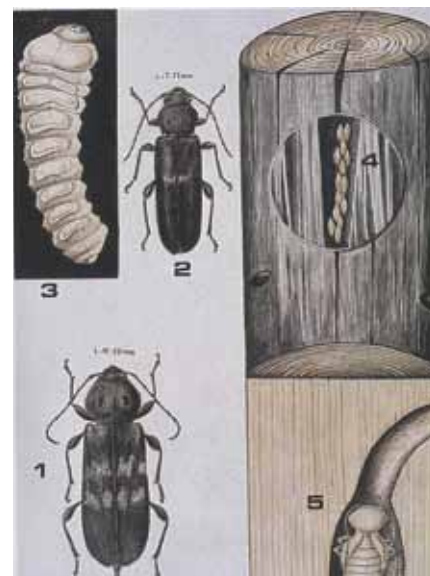

Phymatodes testaceus L.

10 - larveni hodnici ispod kore, 11 - larveni hodnik sa lutkinom kolevkom

Callidium vilaceum L. - plava strižibuba četinarar

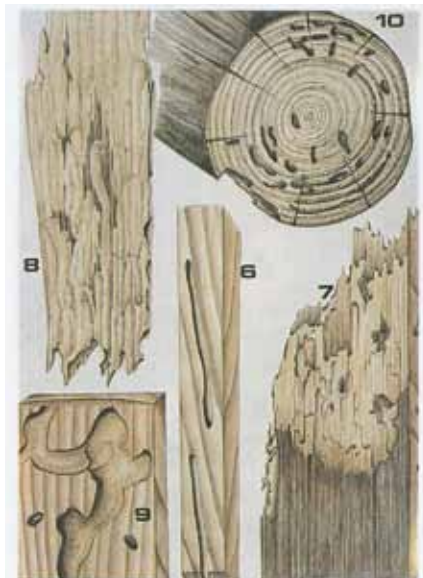
12 - larveni hodnici ispod kore,
13 - presek kroz hodnike u drvetu

Hylotrupes bajulus L. - kućna strižibuba

1 i 2 - imaga (ženka i mužjak), 3 - larva, 5 - lutka

**Na zahtev naših čitalaca, posebno
studenata Šumarskog fakulteta,
ponavljamo seriju tekstova
ŠTETNI INSEKTI DRVETA**

Hylotrupes bajulus L. - kućna strižibuba
6 - 10 različiti oblici larvenih hodnika (oštećenja)
9 - pećinasti izgled larvenog hodnika

ono u nedostatku hrane ili nepovoljnih drugih uslova može produžiti do 10, a u izuzetnim slučajevima i više godina. Zabeleženi su slučajevi razvika i 30 godina.

Kućna strižibuba se može javiti u velikom broju na užem i širem prostoru, naročito u toplijim regionima. U takvim slučajevima pojedini objekti mogu biti potpuno uništeni, što je poznato i u našoj zemlji. U cilju sprečavanja ovih pojava potrebna je stalna kontrola drveta, naročito u vreme njegove ugradnje. Pored izletnih otvora, sa nazubljenom ivicom sipljenja crvotočine, leta odraslih insekata i dr., potrebno je obratiti pažnju i na šumove koji se javljaju iz ugrađenog drveta, noću u potpunoj tišini. Jedan od sigurnih znakova prisustva kućne strižibube u drvetu je istovremeno prisustvo (let) detlića oko objekta ili stovarišta četinarskog drveta. Ova ptica pomoću razvijenog čula sluha vrlo lako otkriva mesto larva u drvetu kojima se rado hrani.

Pošto je kućna strižibuba štetočina samo četinarskog drveta, treba ga u regionima rasprostranjenja vrste, zamjenjivati lišćarskim. Ukoliko je to nemoguće, četinarsko drvo pre ugradnje treba obavezno kontrolisati, a pored toga i obavezno tretirati insekticidima,

jer je podložno napadu i posle ugradnje. Ove mere se preporučuju kao obavezne, naročito u regionima podizanja objekata od drveta a u savremenim uslovima u regionima vikend naselja.

***Tetropium castaneum* L.**

***T. luridum* G.**

***Tetropium fuscum* F.**

- smršine strižibube -

(Coleoptera - Cerambycidae)

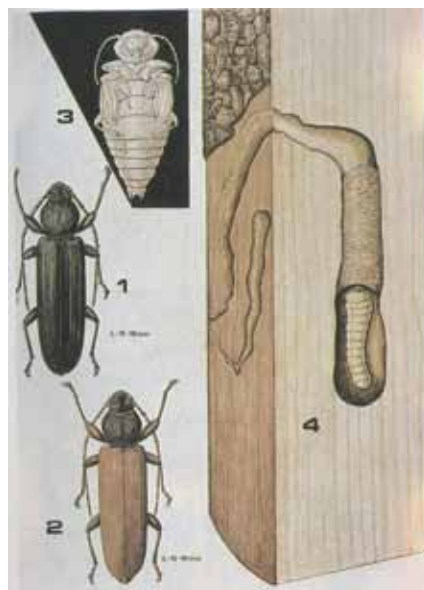
Smršine strižibube kao i *Callidium* vrste imaju butove nogu proširene u vidu maljice. Prva navedena vrsta je tamno mrke boje, a druga je nešto svetlija, naročito pipci, noge i pokrioca. Telo im je slične dužine (10-25 mm).

Prema oskudnim podacima može se zaključiti da su rasprostranjene u srednjoj i severnoj Evropi i zapadnom Sibiru. Pripadaju primarno-sekundarnim vrstama. Najčešće napadaju fiziološki oslabela stabla smrčice a zatim jele i bora. Larve u početku žive ispod kore a kasnije se ubušuju u beljiku gradeći hodnike dužine do 5 cm. Zbog toga nemaju veći značaj.

***Criocephalus rusticus* L.**

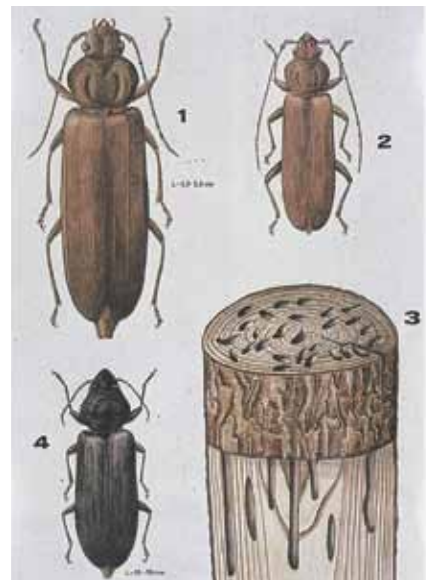
(Coleoptera - Cerambycidae)

Odrasli insekti imaju tela dužine 15-25 mm koje je mrke ili mrkocrvene bo-

Tetropium castaneum L. *Tetropium fuscum* F.
- smršine strižibube

1 - *T. castaneum*, 2 - *T. fuscum*, 3 - lutka,
4 - larveni hodnik sa lutkinom kolevkom
i larvom

Criocephalus rusticus L.

1 i 2 imaga (ženka i mužjak),

3 - uzdužni i poprečni presek larvenog hodnika
Asemum striatum E s c h. 4 - imago

je. Dužina pipaka je jednaka dužini tela. Na sredini vratnog štita imaju malu grbicu a sa strane po jedno uzdužno udubljenje. Na pokriocima se jasno uočavaju uzdužna rebra. Ženke imaju kratku lažnu legalicu.

Vrsta je česta u sastojinama gde napada neokorano posečeno drvo ili sveže panjeve raznih borova. Dužina razvika larava zavisi od vlage drveta i produžava se u suvljem drvetu. Mlade larve se nalaze ispod kore a starije u dubljim slojevima. Izletni otvori imaga su eliptični kao u kućne strižibube, ali su ivoce ravne.

Vrsta se može suzbijati skidanjem kore, kada su larve u prvim razvojnim stadijumima, a drvo se može prskati insekticidima u vreme rojenja imaga i polaganja jaja.

***Asemum striatum* E s c h.**

(Coleoptera Cerambycidae)

Odrasli insekti su dosta slični sa *C. rusticus*. Telo im je dugo oko 18 mm. Imaju sitne facetovane oči. Na pokriocima se nalazi više uzdužnih rebara.

Za razliku od *C. rusticus*, ova vrsta češće napada duže lagerovano drvo sa korom (bor) na stovarištima. Predstavlja krajnje sekundarnu ili početno tercijernu vrstu. ■

Kadrovi – faktor koji bi mogao ograničiti razvoj

Drovoprerađivači često ističu probleme vezane za kadrove u drvenoj industriji, a već smo pisali o alarmantnim podacima i negativnim trendovima po pitanju zainteresovanosti učenika za zanimanja u preradi drveta i šumarstvu. Direktorka Tehničke škole DRVO ART, dr **Zorica Đoković** tvrdi da su protekle decenije obeležene „konstantnim reformisanjem srednjeg stručnog obrazovanja, opštim smanjenjem broja učenika, dramatičnim opadanjem interesovanja učenika i roditelja za zanatska zanimanja, raznim novotarijama koje su pod pritiskom uvođene u naš obrazovni sistem tako što su loše prepisivani i nakaradno implementirani tuđi, tobože savršeni i pravedni modeli potpuno neprilagođeni našem društvu, našem mentalitetu i našim materijalnim mogućnostima, renesansom samoupravljanja nevešto skrivenog iza „demokratizacije društva“, agresivnom transparentnošću koja počinje da liči na totalitarizam, birokratizacijom obrazovnog i vaspitnog procesa do te mere da je važnije da li nešto postoji na papiru ili u elektronskom obliku nego u stvarnosti“ i tako dalje. U tom smislu država se distancirala i smanjila ulaganja u obrazovni sistem, pa se poboljšanje može očekivati samo uz uključenje privrede ili „ako privreda hoće kvalifikovane kadrove, moraće da se upusti u avanturu dualnog obrazovanja i preuzme deo odgovornosti“ kao što to čine privrednici u razvijenim zemljama... A Srbija je u samom vrhu liste država kojima pretila opasnost od masovnog „odliva mozga“, pokazalo je istraživanje koje je sproveo istraživački centar *Galup*.

Ovo istraživanje je, pokazalo da Srbija želi da napusti skoro polovina populacije između 15 i 29 godina, tačnije njih 46%, kako bi započeli život u nekoj drugoj državi, bez ideje o povratku. Osim toga, i 27% školovane populacije, odnosno visoko-obrazovanog kadra, izrazilo je spremnost da trajno napusti Srbiju. Istraživanje pokazuje da je upravo Balkan teritorija sa koje se stanovništvo masovno iseljava, dok države ne preduzimaju ili nedovoljno dobro sprovode mere kojima bi sprečile odliv stanovništva. Očito, migracije su svetski trend i kompleksna pojava

što pokazuju i dramatični podaci iz istraživanja po kojima bi više od 750 miliona ljudi migriralo, samo da može, a opsežne analize *Galupa* procenjuju da bi broj migranata u svetu mogao da dostigne 400 miliona tokom naredne dve decenije. Kadrovski problemi su uslovljeni nizom društvenih pojava među kojima su i migraciona kretanja, koja su znatno podstaknuta položajem radnika u procesu rada gde dominira beskrupulozna eksploatacija. Promene u strukturi porodice i prekid sa tradicionalnim vrednostima, kao i pomeranja u oblasti moralnih normi, takođe utiču na migracije i kadrovsku strukturu... I svi se slažu da su neophodne hitne i sveobuhvatne mere, ali nedostaju ozbiljne akcije koje bi bar delimično stavile pod kontrolu probleme vezane za kadrove u drvenoj industriji koji bi mogli biti jedan od faktora ograničenja razvoja.

D. B.

Dan planete Zemlje

Mi Zemlji nismo neophodni, ali ona nama jeste! Već više od pola veka, tačnije od 1970. godine u celom svetu se 22. april obeležava kao Međunarodni dan naše planete. Obeležavanje ovog dana inicirao je američki senator Gaj-

rold Nelson. Značaj obeležavanja tog datuma je upozorenje na opasnosti koje prete životu na Zemlji, ekosistemima i urbanim zonama, usled razvoja industrije, povećane potrošnje energije, globalnog zagrevanja i klimatskih promena, kako bi svetska populacija postala svesna svoje odgovornosti pre-

ma planeti na kojoj živi i tako smanjila negativan uticaj na životnu sredinu.

Protekli Dan planete Zemlje bio je posvećen akcijama čišćenja, mladima i obrazovanju, a tema proteklog Međunarodnog dana planete Zemlje je

Prošle godine najviše visokokvalifikovanih stručnjaka iz Srbije dobilo vizu u Nemačkoj

Visokokvalifikovani radnici iz zemalja Zapadnog Balkana spadaju među one koji su imali najviše koristi od nemačkog Zakona o imigraciji kvalifikovanih radnika u Nemačku, navodi se na portalu SchengenVisaInfo.com.

Kako se ističe, usred zatvaranja granica, zabrane putovanja i neaktivnosti većine nemačkih centara za obradu viza većinu vremena prošle godine, nemačke vlasti su uspele da od 1. marta do decembra prošle godine odobre 30.200 viza kvalifikovanim specijalistima i pripravniciima iz trećih zemalja.

Kako je potvrđeno u nemačkom Saveznom ministarstvu spoljnih poslova, ukupno 2.024 državljana Srbije uspele je da dobije vizu za Nemačku da bi tamo živeli i radili u svojoj struci. Sa druge strane, u Bosni i Hercegovini nemačka ambasada izdala je čak 1.159 viza za kvalifikovane radnike za rad ili traženje posla u najvećoj ekonomiji EU. Ambasada u Prištini izdala je 792 vize, dok je Albanija dobila 778 viza, prenosi Avaz.

U resornom nemačkom ministarstvu su potvrdili da građani Srbije čine najveću nacionalnu grupu onih koji imaju koristi od viza izdatih u okviru nemačke stručne spremlje a prema Zakonu o imigraciji radnika.

Na rang listi po broju izdatih viza iza Srbije su Filipini (1.773 vize), Vijetnam (1.378 viza), Indija, Turska i Ukrajina. Na sedmom mestu je Bosna i Hercegovina, a zatim slede Rusija, Kosovo i Albanija.

Autor: Zoran Pavić, Preuzeto sa: www.biznis.rs

bila „Akcija klime“, sa naglaskom na klimatske promene. Ljudi su nesumnjivo najveći krivci menjanja klime čitave planete i narušavanja prirodne ravnoteže svojim aktivnostima: klimatskim promenama (globalno zagrevanje usled „efekta staklene bašte“), krčenjem šuma, gubitkom staništa, trgovinom i krivolovom, neodrživom poljoprivredom, zagađenjem pesticidima. Posledice su dalekosežne, a kao krajnji „korisnik“ javlja se čovek, koji strada od negativnih posledica po zdravlje zbog svojih sopstvenih postupaka.

Stručnjaci upozoravaju da je veliki broj biljnih i životinjskih vrsta širom sveta pred izumiranjem, što ozbiljno dovodi do narušavanja čitavog ekosistema i biološke raznovrsnosti. Kao ključne uzroke izumiranja vrsta, biolozi navode uništavanje staništa ljudskom aktivnošću, nekontrolisanom eksploatacijom svih izvora Zemlje i njenog biljnog i životinjskog sveta kao i zagađenjem životne sredine.

Ovu i godinu za nama obeležila je pandemija, smanjen saobraćaj neznatno je uticao na ublažavanje klimatskih promena. Međutim, povećava se količina otpada. Okruženi smo plastikom, smećem. Reke, mora i okeani su zagađeni.

U Srbiji je u poslednjih deset godina udvostručena količina proizvedenog otpada. Oko naselja, pored reka, u prirodi nalazi se više hiljada divljih deponija. Raduje, što je sve više onih koji žele da zavrnu rukave, da očiste smeće i opomenu druge da ne zagađuju svoju životnu sredinu i našu zajedničku planetu.

Jasno je, međutim, da bez ozbiljnog i odgovornog programa kao i bez velikih investicija od strane države, edukacije i kaznenih mera, nema adekvatne zaštite životne sredine.

Obeležen Svetski dan zaštite životne sredine

U više od 140 zemalja sveta 05. 06. 2021. je obeležen Svetski dan zaštite životne sredine, koji je ove godine bio posvećen obnovi ekosistema. Program zaštite životne sredine Ujedinjenih nacija (UNEP) usvojen je 5. juna 1972. godine, na konferenciji u Stokholmu, od kada se i obeležava Svetski dan zaštite životne sredine. UN su tog dana ove godine zvanično otpočele i *Deceniju obnove ekosiste-*

Novosti iz slovenačke kompanije LEDINEK

LEDINEK je nadogradio Superles, višestranu široku blanjalicu za brojne masivne drvene proizvode sa novim funkcionalnostima

LEDINEK izveštava o daljem razvoju njihove TOP serije sistema za blanjanje visokih performansi za zahtevnu finalnu obradu dužinskog spajanja masivnog drveta i lepljenog lameliranog drveta - poznat po izvršnoj završnoj obradi površine greda i zbog toga je veoma popularan u takvim proizvodnim pogonima – što sada omogućava konačnu površinsku obradu CLT elemenata širine do 1.250 mm sa traženim kvalitetom vidljive stambene površine. LEDINEK je razvio novu oscilirajuću brusnu traku za finalno brušenje dve glavne površine nakon blanjanja. Tokom istog prodora bočni profili za montažu na licu mesta mogu se lako izvršiti na CLT elementima.

Ovim novim razvojem **Superles** serija je takođe vrlo pogodna za manje i srednje veličine CLT-a, lepljenog lameliranog drveta i linije dužinskog spajanja masivnog drveta kao i za hibridne proizvodne linije takvih proizvoda.

U kombinaciji sa opcionim žlebom, udubljenom površinom, žlebom i brusnim jedinicama, ove mašine se mogu prilagoditi svim zahtevima kupca. Pored toga, dostupne su vertikalne jedinice sa dužinom alata od 630 mm i pozicioniranjem visine vretena za alate od 330 mm.

Prebacivanje između blanjanja (lepljenog lameliranog drveta) i oblikovanja (CLT elementi, profilisani trupci ili grede) moguće je pritiskom na dugme, a takođe mogu da se obrade i lepljene lamelirane grede debljine 600 mm. Prva mašina ove vrste uskoro će biti instalirana kao deo potpuno novog koncepta postrojenja **LEDINEK CLT** na području EU.

ma, kao međunarodni napor da se degradacija životne sredine ne samo zaustavi, već i preokrene. Ove godine, domaćin međunarodnog dana zaštite životne sredine je Pakistan, koji svetu prikazuje svoje napore za očuvanje i unapređenje životne sredine, kao što je „Cunami projekat“, plan te zemlje da do 2023. godine širom zemlje posadi deset milijardi stabala.

Ovogodišnji dan zaštite životne sredine označiće početak *Dekade obnove ekosistema* (2021 – 2030.). Ujedinjene nacije su pozvale pojedince, grupe, vlade, kompanije i organizacije da udruže snage u globalnom pokretu Generacija obnove, kako bi se zaustavila degradacija ekosistema i svima osigurala održiva budućnost.

Dekada obnove ekosistema je globalna misija oživljavanja milijardi hektara, od šuma do obradivih površina i od planinskih vrhova planina do

morskih dubina. Samo zdravi ekosistemi, kako se dodaje, mogu obezbediti sredstva za život ljudi, biti brana klimatskim promenama i zaustaviti nestajanje biodiverziteta.

Gubitak ekosistema lišava planetu prirodnih mehanizama za apsorpciju CO₂, poput šuma i tresetišta, u vreme kada čovečanstvo to sebi može najmanje da priušti.

Globalne emisije gasova sa efektom staklene bašte, kako tvrdi UN, rastu uzastopno već tri godine i planeta je na samo jedan korak od potencijalno katastrofalnih klimatskih promena.

„Pojava COVID-19 takođe je pokazala koliko katastrofalne mogu biti posledice gubitka ekosistema jer smo smanjivanjem prirodnog staništa životinja stvorili idealne uslove za širenje patogena – uključujući koronavirus“, navele su UN.

Kad bi mi neko zatražio da opišem život u jednoj riječi, ta riječ bi bila – čekanje.
Cijeli život nešto čekaš. Čekaš zoru, rođendan, vikend, ljeto, mamu, pravdu, ponedjeljak, zaborav, porođaj, pogled, priznanje, taksi, večeru, koncert, ljubav, novu godinu, odgovor, osmijeh, novost, promjenu, poziv, istinu, sudbinu, njega, nju, njih, nas...
Čekaš njega da dođe, sebe da odeš. Vrijeme da prođe, a zapravo bi ga trebalo zaustaviti...ili barem usporiti. Jer, od svih čekanja, samo jedno sa sigurnošću dočekaš – kraj.
Ne čekaj. Živi.

Meša Selimović

„Život je živio kao da će mu svaki dan biti sudnji i govorio kao da će mu svaka riječ biti posljednja...

Niko u bučnijem vijeku nije govorio tiše, a čuo se dalje, niko nije govorio manje, a da je rekao više, niko nije lakše hodio zemljom, a da je ostavio dublji trag, niko nije bio manjeg rasta, a da se vidio sa veće daljine...

Otuda ni više ljudi, ni veće tišine na Njegovom pogrebu...”

Matija Bečković o Patrijarhu PAVLU

Susret Ajnštajna i Čarli Čaplina

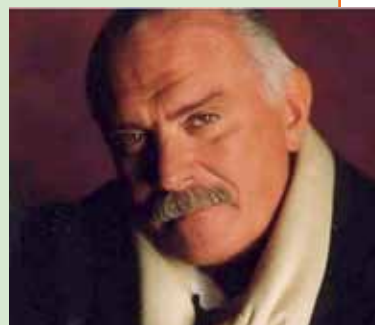
Kad je Ajnštajn sreo Čarli Čaplina, nakon rukovanja Ajnštajn je rekao: „Divim vam se gospodine. Vi ste umetnik koji ne kaže ni jednu jedinu reč, a ipak vas ceo svet razume”. Čaplin je odgovorio: „To je tačno, ali vaša slava je još veća. Ceo svet vam se divi, a niko vas ništa ne razume”.

Nikita Mihalkov i Momo Kapor

Prilikom jednog razgovora Nikita Mihalkov je rekao Momi Kaporu:

Jesi li ti primetio da nema američkog filma u kome ne pogine bar sto ljudi, izrešeta ih neko, odlete u vazduh sa automobilom... Niko te ljude ne ožali, niti se zna ko im je majka, ni imaju li sestru. Niti kako se zovu. Svi izginu kao da to uopšte nije važno. A pre 150 godina jedan student u Petrogradu ubio je jednu babu i o tome napiše knjigu jedan pisac i onda se pišu disertacije o tome da li je student imao pravo da ubije babu ili nije. Eto, u tome je razlika između nas i njih. Zapad misli kako da živi, a mi mislimo zbog čega živimo.”

Posle dužeg ćutanja Momo Kapor je rekao: „Da. Tako je... Čovek može da nađe koliko god hoće prijatelja sa kojima će da priča, ali je malo onih sa kojima će da čuti”

Engleski licemeri

U vreme kada je britanski premijer Boris Džonson bio ministar spoljnih poslova Velike Britanije, a u Rusiji se odvijalo Svetsko prvenstvo u fudbalu 2018. godine, dao je izjavu u kojoj tvrdi da će Vladimir Putin iskoristiti Svetsko prvenstvo baš kao Hitler olimpijadu 1938. godine... Zapadni mediji su se oduševljavali ovom izjavom i neprekidno je ponavljali. Ali ono što u svojim izveštajima ne spominju, a tadašnji ministar je zaboravio da kaže, je činjenica da je Sovjetski savez, za razliku od Velike Britanije, bojkotovao olimpijadu u Berlinu, a fudbalska reprezentacija Engleske je meč protiv Nemačke 14. maja 1938. godine otpočela salutiranjem Hitleru.

Rast cena metala i drvene građe u Evropi

Evropska građevinska industrija, a posebno segment gradnje nekretnina, pod snažnim je pritiskom rastućih troškova građevinskog materijala. Najveći problem predstavlja nedostatak drvene građe, za kojom vlada velika potražnja u Evropi, ukazuju austrijski analitičari tržišta.

Pandemija korona virusa je usporila rute isporuke drveta i drugog građevinskog materijala, a potražnja je sve veća, što diže cene.

„Veliki paketi za podsticanje privrede u SAD i Kini uslovili su bum izgradnje i sirovine su apsorbovane u tim regionima“, objasnio je direktor austrijske kompanije Philoro, koja se bavi trgovinom metalima, Rudolf Brenner (Rudolf Brenner).

Od početka godine je cena drveta skočila za oko 50 odsto, a bakra za čak 120 odsto. I cena čelika se prošle godine gotovo udvostručila, što se odražava na automobilsku industriju i na infrastrukturne projekte.

Centralno udruženje nemačkih zanatlija (ZDH) upozorava da se mnoge zanatlije nalaze u apsurdnoj situaciji da imaju pune knjige preuzetih poslova, a da moraju da otpuštaju zaposlene, jer imaju problema sa nabavkom građevinskog materijala i suočeni su sa velikim skokom cena.

Izvor: *Biznis.rs*, autor: Marko Miladinović

Pet godina nakon zabrane seče šuma u Albaniji

Zbog nelegalne seče pod šumama je manje od 10% ukupne teritorije Albanije, dok studija iz 1943. godine navodi da se tada 83% teritorije Albanije nalazilo pod šumama, objavljeno je još u januaru 2016. godine.

Da bi spasili šume, albanske vlasti su zabranile njihovu seču i izvoz neprerađenog drveta na 10 godina. Moratorijum koji je stupio na snagu početkom 2016. godine, trebao bi, kako su se tada nadali u toj zemlji, da bude dovoljan period za oporavak narušenog šumskog fonda.

Vlasti su se, odlučile na moratorijum na seču i izvoz nakon što su šume u Albaniji teško stradale u prethodnih 25 godina uglavnom zbog nelegalne seče, koja je, naža-

lost, često bila organizovana u saradnji s čuvarima šumskih područja. Prema istraživanju, koje je objavio BIRN, samo 2011. godine ilegalno je posećeno oko 1,3 miliona kubnih metara drveta, što je jednako površini od 5.000 hektara.

S druge strane, u istraživanju, koje je BIRN sproveo 2009. godine, korupcija i nekompetentnost navedeni su kao glavni razlozi nepreduzimanja akcija protiv nelegalne seče šuma.

Moratorijum na seču šuma, uveden pre pet godina, je važan korak za oporavak albanskih šuma. Ipak, to je samo jedan korak koji ne garantuje uspeh

ukoliko ga ne bude pratio adekvatan proces pošumljavanja u koji moraju biti uključeni svi građani, a ne samo predstavnici vlasti, a u mnogim slučajevima, objavljeno je, predstavnici vlasti i lokalnih zajednica nisu bili iskreni u navođenju brojeva sadnica drveća koje su posadili.

Dok traje zabrana seče šuma, albanska drvna industrija mora da se okrene uvozu kako bi obezbedila neophodnu sirovinu, a mi nismo uspeli pronaći bilo kakve podatke kako ide proces obnove albanskih šuma i u kom je stanju drvna industrija u toj zemlji.

Novosti iz kompanije JAF Srbija

Na pitanje koje su to novosti u kompaniji JAF Srbija i na šta je posebno ponosna **Malenija Pavlović**, generalna direktorka kompanije JAF Srbija kaže:

– Iako je 2020. godina bila potpuno nepredvidljiva mi smo uspeali da realizujemo mnogo toga. Proširili smo poslovanje na jugu Srbije, zaposlili smo nove kolege u timu prodaje i finansija. Naročito zahtevan trenutak je bio dolazak novog horizontalnog formatizera koji je stigao 20. marta iz Španije, preko Italije. Cela ta operacija istovara i postavljanje formatizera u prostoru proizvodnje iziskivala je angažovanje kрана, dezinfekciju kompletne opreme i poštovanje policijskog časa. – Uspeli smo i da renoviramo naš izložbeni prostor u Novoj Pazovi gde naši kupci mogu da se upoznaju sa našim asortimanom i dobiju savete od stručnih lica u vezi izrade nameštaja i opremanja svojih enterijera i eksterijera.

– Prošle godine smo počeli saradnju sa Austrijskim brendom KAINDL koji je 100 % Austrijski brend, a naši kupci i potencijalni partneri mogu se upoznati sa velikim brojem dekora univerzalne debljine 18 mm.

– JAF važi za društveno odgovornu kompaniju i uvek se trudimo da svojim poslovanjem i brigom o ljudima i životnoj sredini to i dokažemo. Bez obzira na izmenjeno poslovanje i nova pravila koja nam je postavila situacija sa pandemijom COVID-19 virusa odlučili smo da se uključimo u projekat Dualnog obrazovanja uz podršku Austrijskog trgovinskog odeljenja pri ambasadi Austrije – Advantage Austrija i Privredne komore Srbije. Nedostatak kadrova u našoj branši je primetan i veoma je važno uključivanje u edukaciju i stručno usavršavanje mladih ljudi – kaže naša sagovornica.

– Čovek ne može sam! To uvek napominjem i koliko god da ste dobar lider morate stvarati, motivisati i razvijati dobar tim. Mom timu sam govorila da se i fudbalska utakmica igra 90 minuta plus produžeci i eventualno penali i da nema posustajanja ni predaje. Ponosna sam na kompletan tim JAF Srbija, jer bez njihove posvećenosti, vere u pobjedu i istrajnosti, verovatno ne bi uspeli da više nego uspešno završimo 2020. godinu.

Nema kazni nema reda

Samo kažnjavanjem je moguće rešiti problem divljih deponija smeća

Ministarstvo zaštite životne sredine najavilo je da će raspisati konkurs za dodelu sredstava lokalnim samoupravama za rešavanje problema divljih deponija. Primer grada Novog Sada, iz čijeg se budžeta godišnje izdvaja oko 305.000 evra za uklanjanje ilegalnih smetlišta pokazuje, međutim, da se taj problem ne može rešiti samo saniranjem deponija, već, kako tvrde stručnjaci za ovu oblast, uklanjanjem uzroka zagađenja, odnosno - kažnjavanjem zagađivača.

Plastika, staklo, metal – otpad koji se u razvijenim zemljama godinama razdvaja, u Novom Sadu, kao i širom naše zemlje, godinama završava na istom mestu, i to tamo gde mu nije mesto.

Nedaleko od čuvene novosadske Najlon pijace, recimo, već godinama se stvara divlja deponija. S vremena na vreme gradske službe je uklone, međutim ona se po pravilu ponovo stvara na istom mestu.

Tako su gradske službe reagovala i prošle godine, nakon što su aktivisti Vojvođanske zelene inicijative o ovom smetlišu snimili emisiju, podsećaju

aktivisti ove asocijacije.

Svakodnevno po dve tri prijave građana dolaze o tome da se divlje deponije pojavljuju na lokacijama na kojima već nisu bile ili se toliko šire da ugrožavaju kvalitet života građana da im je prosto nepodnošljivo, naročito kad je leto, ljudi se uznemire zbog prisustva divljih deponija na raznim lokacijama

grada Novog Sada, upozoravaju građani. Problem ilegalnih smetlišta lako bi se rešio doslednom primenom zakonskog principa da je „zagađivač taj koji mora da plati“, tvrde iz udruženja Inženjeri zaštite životne sredine.

„Dok se sistemski ne reši prevencija nastanka divljih deponija mi možemo da nastavljamo da ih čistimo i one će opet nastajati, znači mora se uspostaviti sistem koji kažnjava onoga ko pravi divlju deponiju da on bude demotivisan da to radi. Tako da je ovo jednim delom i apel na sve lokalne samouprave, pa i na Novi Sad da pojačaju inspeksijsku kontrolu i da sprovedu sve ono što je potrebno da bi oni koji bacaju otpad na neadekvatna mesta bili kažnjeni za to, a ne da mi građani iz svog zajedničkog budžeta to plaćamo“, poručuju iz udruženja Inženjeri zaštite životne sredine.

Iz novosadskog budžeta godišnje se za tu svrhu izdvaja oko 36 miliona dinara – nešto više od 300.000 evra – opet nedovoljno da se grad očisti od ovakvih prizora, jer se problem divljih smetlišta očigledno ne rešava samo otklanjanjem posledica.

Divlje deponije su među gorućim problemima u Srbiji. Veliko je pitanje kako rešiti ove ekološke crne rupe, jer je očigledno da strategija vlade trenutno ne daje rešenje.

Slovenija planira najmanje 30% drveta u svakoj novoj javnoj zgradi

Slovenačka vlada do 2030. godine očekuje porast prihoda od prodaje u drvenoj industriji na respektabilnih 2,6 milijardi evra, a na popis strateških ulaganja uvrstila je i osnivanje sedam centara za preradu drveta vrednih 140 miliona evra. Dobre vesti stižu iz Slovenije jer država planira povećati preradu drveta na ukupan nivo od tri miliona kubnih metara godišnje do 2030. godine, što će takođe povećati prihode od prodaje u drvenoj industriji, a broj zaposlenih u ovoj industriji će se približiti broji od 15.000, prenosi ljubljansko *Delo*.

Takođe, planiraju postići važan strateški cilj od čak 30% udela drveta u svim novim gradnjama javnih zgrada. Ministarstvo privrede želi povećati prerađivačke kapacitete, podržati razvoj proizvoda s većom dodatnom vrednošću i promeniti propis o zelenoj javnoj nabavci. „Drvo se seče manje nego što bi to moglo biti u smislu prirodnog prirasta, ali ono što se poseče uglavnom se i izvozi iz Slovenije“, rekao je Darko Sajko, sekretar Uprave za drvo. „Cilj nam je kod kuće preraditi što više domaćeg drveta koje dolazi iz naših šuma“, dodaje Sajko.

Kampanja za zadržavanje drveta u Sloveniji poprima sve više pobornika, tako i Obrtničko-preduzetnička komora Slovenije poziva vlasti da spreče izvoz drveta u inostranstvo, odakle se zatim u Sloveniju uvoze gotovi proizvodi. „Drvo je strateška sirovina za Sloveniju i naša sirovina za budućnost. Razvojni potencijal drvne industrije izniman je kako u pogledu pozitivnih uticaja na okolinu i privredu, tako i u smislu osiguranja veće samoodrživosti. Naime, moramo se postupno preusmeriti sa principa svetske ekonomije na lokalnu, održivu i zelenu ekonomiju koja koristi tehnologije za uštedu energije i prirodne materijale koji troše energiju, a to je drvo“, rekao je ministar privrede Zdravko Počivalšek na nedavnom *online event*u pod nazivom „Trenutni izazovi u drvenoj industriji“ u organizaciji obrtničke komore Slovenije i Ministarstva privrede.

Prema ministrovim rečima, veća prerada drveta može postići velike pozitivne učinke na okolinu, što bi pridonelo sprovođenju Evropskog zelenog sporazuma i postizanju cilja smanjenja

Fotografija: Stefan Đorđević

Fotografija: Paul Andersen i Paul Preisner

Impresivne drvene konstrukcije na VENECIJANSKOM BIJENALU

Nakon prošlogodišnjeg odlaganja zbog pandemije koronavirusa, krajem maja održan je 17. Venecijanski bijenale arhitekture, koji je okupio više od stotinu učesnika iz 46 zemalja sveta, a tema je „Kako ćemo živeti zajedno?“.

Zanimljivo, najviše pažnje privukao je američki paviljon ispred kojeg je postavljena impresivna drvena konstrukcija na četiri sprata, delo američkih arhitekata Paula Andersena i Paula Preisnera. 12 metara visoka konstrukcija izrađena je od borovine, a cilj je bio naglasiti prednosti drveta kao održivog materijala.

Inače, ovogodišnji Bijenale osmislio je libansko-američki arhitekta Hashim Sarkis, dekan Fakulteta arhitekture i planiranja na prestižnom američkom univerzitetu MIT.

Kao što je uobičajeno, žiri će odabrati pobednike u raznim kategorijama, a svečana dodela nagrada zakazana je za 30. avgust. Srpski paviljon predstavlja se pod nazivom „Osmi kilometar“ koji u fokus stavlja grad Bor. Stanovnici Bora u svakodnevnom govoru iskazuju pojedinačna mesta grada kroz meru njihove udaljenosti od rudarskog površinskog kopa, koji računaju kao polaznu tačku, „nulti kilometar“ ili „smak sveta“. Sistem orijentacije stanovnika analogan je načinu planiranja i izgradnje samog grada kroz sedam gradskih kilometara. U ovom smislu, „osmi kilometar“ predstavlja kvalitativno novi sloj grada, predlažući pravce njegovog budućeg razvoja nezavisnog od rudarske industrije.

emisije efekta staklene bašte za 55 posto. „Ključ za realizaciju naših planova nalazi se u sedam centara za preradu drveta ukupne vrednosti 140 miliona evra, koje je vlada stavila na popis strateških ulaganja“, dodao je Počivalšek.

EOS o problemima na tržištu rezane građe

Evropsko udruženje pilana (EOS) oglasilo se o aktuelnoj situaciji na tržištu, odnosno nestašici sirovine koja stvara sve veće probleme celom sektoru. U saopštenju su istakli kako je zbog pandemije i privremenog zatvaranja proizvodnih pogona došlo do nestašica u lancima snabdevanja, a to se, zajedno sa slabom dostupnošću kontejnera, negativno odrazilo na promet robe.

„Dinamika potražnje i ponude tako je igrala ulogu u vanrednom rastu cena sirovina tokom poslednjih nekoliko meseci. Cena mnogih roba naglo je porasla, dosegnuvši u nekim slučajevima rekordne nivoe“, stoji u saopštenju. Dodali su i kako su se brojni ljudi, zbog lockdowna i činjenice da većinu vre-

mena moraju provoditi kod kuće, odlučili na obnovu i unapređenje svojih domova, što je izazvalo procvat „uradi sam“ sektora. Istovremeno, procvat je doživela i industrija ambalaže, a evropske pilane imale su velike izazove oko povećanja proizvodnje kako bi mogle zadovoljiti rastuću potražnju.

„Uprkos povećanju proizvodnje u 2020. godini, kao i u mnogim drugim industrijskim sektorima, snažna potražnja pogurala je cene rezane građe, posebno u Severnoj Americi. Međutim, u dugoročnijoj perspektivi, cena rezane građe porasla je manje od cene ostalih građevinskih materijala. Štaviše, čini se da je logistika veći problem za uravnoteženje ponude i potražnje“, istakli su iz EOS-a. „Industrija vrlo ozbiljno shvata zahteve evropskih tržišta i radi na rešenjima“, zaključuju.

Tempo krčenja šuma nezaustavljivo raste

Sjedinjene Američke Države, Norveška i Velika Britanija udružile su snage sa kompanijama među kojima su Amazon i Nestle kako bi pokrenule

projekat usmeren na zaštitu svetskih tropskih šuma. Na američkom samitu čelnika o klimi predstavljena je koalicija za smanjenje emisija ubrzavanjem finansiranja šuma (LEAF), javno – privatni projekat koji ima za cilj prikupiti najmanje milijardu dolara početnog finansiranja.

Naime, vlade i kompanije koje će učestvovati, plaćaće zemljama s tropskim i subtropskim šumama za smanjenje emisija CO₂, porez koji uliva nadu da će pomoći u smanjenju i na kraju zaustaviti krčenje šuma.

Podaci *Global Forest Watcha* o tempu krčenja šuma pokazuju porast od 12% u odnosu na prethodnu godinu, što iznosi više od 10 miliona hektara primarne tropske šume, otprilike veličine Švajcarske.

Zemlje koje žele učestvovati u programu moraće proveriti smanjenje emisija povezanih sa krčenjem šuma novim, rigoroznijim standardom, koje bi na nacionalnom nivou procenila nezavisna treća strana, navodi se u saopštenju koalicije. Kompanijama koje žele učestvovati u projektu biće dopušteno pridružiti se samo ako mogu pokazati predanost „dubokom dobrovoljnom

Prekomerni broj v.d. direktora ne služi državi nego partijskoj strukturi

Napredak u sprovođenju reformi velikih i neefikasnih državnih preduzeća i dalje je za Srbiju od ključne važnosti, kao i brzo rešavanje prekomernog oslanjanja na vršiocima dužnosti direktora u državnim preduzećima, zaključak je tima Međunarodnog monetarnog fonda nakon razgovora sa predstavnicima države Srbije o novom aranžmanu. Tim MMF zadužen za Srbiju tvrdi i da „nedavno usvojena strategija za državna preduzeća treba da pruži osnovu za reforme u cilju jačanja korporativnog upravljanja i za poboljšanje upravljanja ovim institucijama“.

Od 33 preduzeća koja obavljaju delatnost od opšteg interesa, što znači da se na njih odnosi Zakon o javnim preduzećima, u 20 kompanija rukovodioci su vršioci dužnosti direktora. Prema rečima prof. dr Milojka Arsića, sa beogradskog Ekonomskog fakulteta, način upravljanja javnim preduzećima u Srbiji u potpunosti je suprotan potrebnoj profesionalizaciji i korporatizaciji državnih firmi, o kojima se već skoro deceniju govori.

„Primerba i upozorenje Međunarodnog monetarnog fonda koje se odnosi na upravljanje javnim preduzećima sada je samo, posle izvesnog vremena, ponovljeno. U prethodnom periodu teme su bile više okrenute javnim finansijama i fiskalnoj konsolidaciji. Sada, kada su zaista tu napravljeni određeni rezultati, MMF se opet vraća na strukturna pitanja“, konstatuje prof. Arsić i podseća da se kada je početkom 2015. godine zaključen stendbaj aranžman sa Međunarodnim monetarnim fondom, taj program zasnivao na tri stuba: makroekonomska stabilizacija, privatizacija i reforma javnih preduzeća.

Prof. Arsić podseća da je, u međuvremenu, 2016. godine izmenjen i Zakon o javnim preduzećima, i tom prilikom su ponovo najavljivani konkursi za izbor najboljih profesionalaca koji bi došli na čelo velikih firmi u državnom vlasništvu.

„Očigledno je da je ovaj model postavljanja vršioca dužnosti direktora taj koji ne služi državi, već je u službi partijskim strukturama vladajućih stranaka. Ukoliko je direktor vršilac dužnosti, još postavljen sa kadrovske liste stranke, na njega je mnogo lakše ostvariti neformalni uticaj. Motiv za to je jasan. Javna preduzeća raspolazu ogromnim resursima i preko njih se oni mogu raspodeljivati preduzećima bliskim vladajućoj partiji, a i zapošljavati veliki broj ljudi, što opet služi partijskom zapošljavanju. Neko ko je izabran na konkursu bi možda rekao da neće to da radi, ali ovako je lako smenjiv“, zaključuje prof. Arsić.

Izvor: Biznis.rs

Naglasila je da je pozitivno poslovalo 62.200 privrednih društava, a gubitak zabeležilo 29.100 njih. Preduzetnici kojih je u Srbiji 112,1 hiljada u 2020. prosečno su zapošljavali po dva radnika, a na ukupnom nivou njihovi rezultati u potpunosti prate trendove poslovanja privrednih društava, istakla je ona.

Stamenković je ocenila da su finansijske institucije u 2020. očuvale stabilnost i na nivou svake od grupa ostvarile pozitivne rezultate. Postignute nivoe makroekonomske stabilnosti opisala je kroz podatke da je BDP u godini pandemije zabeležio pad od jedan odsto, industrijska proizvodnja je povećana za 0,4 procenta, stopa inflacija je ostala niska na 1,3 procenta, devizni kurs je ostao relativno stabilan, pa je vrednost dinara u odnosu na evro ostala nepromenjena, a u odnosu na dolar je povećana za 8,8 odsto.

Izvor: Biznis.rs

Prošle godine naplaćeno 18 milijardi dinara više PDV-a nego 2019.

Naplata domaćeg poreza na dodatu vrednost u 2020. godini iznosila je 372,5 milijardi dinara, a 2019. godine 354,4 milijarde dinara, izjavio je sredinom aprila ministar finansija Siniša Mali. „Za 18 milijardi dinara više smo naplatili PDV prošle godine u odnosu na 2019. godinu, u uslovima kada smo imali koronu, potpuno ili delimično zatvaranje i sve ostale poteškoće sa kojima smo se suočavali“, rekao je Mali u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Naveo je da je naplata poreza na dodatu vrednost direktni indikator koliko je zdrava ekonomija u smislu prometa, održanja stabilnosti ekonomskih aktivnosti. „To ne bismo imali da nije bilo pomoći države koja je data i građanima i privredi, i zato je besmisleno da se dovodi u pitanje opravdanost prvog, drugog i trećeg paketa pomoći na način na koji to radimo“, istakao je Mali.

Izvor: Politika

Nestašica i značajno poskupljenje cena sortimenata

Stručnjak i dugogodišnji kolumnista časopisa *Drvo&Namještaj*, Juraj Lončarić prokomentarisao je situaciju

smanjenju“ vlastitih emisija, u skladu sa naučno utemeljenim ciljevima i Pariškim sporazumom o klimi. Među ostalim kompanijama koje su se do sad prijavile za učestvovanje na projektu su *Airbnb*, *Boston Consulting Group*, *McKinsey*, *Salesforce*, *Bayer* i *Unilever*.

Neto rezultat privrednih društava veći za 20,7 odsto, povećane i zarade

Privredna društva su povećala broj zaposlenih za 43.592 radnika u 2020. godini i ostvarila pozitivan neto rezultat od 433,5 milijardi dinara, što je za 20,7 odsto više od rezultata u 2019. godini, a zabeležen je rast bruto zarada u proseku za 9,5 odsto, pokazuju podaci Agencije za privredne registre

(APR) iz Godišnjeg biltena finansijskih izveštaja.

Ružica Stamenković, regulator Registrara finansijskih izveštaja u Agenciji za privredne registre istakla je na konferenciji za novinare, da su rezultati postignuti uz blagovremenu pomoć države od 164,6 milijardi dinara, što je 1,4 procenta poslovnih prihoda privrednih društava. Ona je ocenila da je na rezultate uticalo i blago povećanje poslovnih aktivnosti privrednih društava i značajnih ušteda u delu rashoda, što je nastalo pod uticajem pandemije.

Istakla je da neto dobitak privrednih društava iznosi ukupno 711,6 milijardi i uvećan je za 10,7 posto u odnosu na 2019. godinu, dok je neto gubitak 278,1 milijardu dinara i manji je za dva odsto.

FieroMilan-Rho / 12-14th October 2022

33.BI-MU i Xylexpo – zajednička manifestacija

Kao rezultat partnerstva između BI-MU i sajma Xylexpo, a u organizaciji udruženja italijanskih proizvođača mašinskih alata, robotike i automatizacije - UciMu-Sistemi per produrre, i Udruženja italijanskih proizvođača mašina za obradu drveta - Acimall, održaće se novi, veliki izložbeni koncept od 12. do 15. oktobra 2022. godine u Fiera Milano-Rho.

U izazovnim vremenima bez presedana, posebno za izložbe ove vrste, ova dva događaja će ponuditi novi scenario gde će učesnici imati priliku da pronađu stručnost, rešenja i ideje za zajednički cilj: proizvodnju sa sve održivijim i efikasnijim metodama, u skladu sa principima Industrija 4.0.

Kao referentni događaji u odgovarajućim industrijama, 33.BI-MU (bijenale mašinskih alata, robotike i automatizacije, aditiva, digitalnih i pomoćnih tehnologija) i Xylexpo (bijenale drvne tehnologije i komplementarne industrije nameštaja) biće predstavljeni kao zasebni, ali komplementarni događaji. Samim tim, posetioci zainteresovani za oba događaja će maksimalno iskoristiti svoje putovanje u Milano.

Pored šire ponude, posetioci će imati pristup bogatom programu dodatnih događaja, detaljnim raspravama o tehničkim, tehnološkim i ekonomskim temama relevantnim za oba sektora, kroz prezentacije, seminare i konferencije. Posebna pažnja biće posvećena značajnim temama digitalnog i održivog, dva ključna koncepta za budući razvoj industrije i globalne ekonomije.

Organizatori smatraju da je spajanje ova dva događaja značajno kao novi koncept, pre svega zbog komplikovanije organizacije i zgusnutog rasporeda manifestacija izazvanog pandemijom i da će pomoći industrijama zastupljenim na obe izložbe da pokažu najbolje od svog sadržaja i potencijala.

ACIMALL, udruženje italijanskih proizvođača mašinskih alata za obradu drveta sa preko 150 kompanija članica - predstavlja industriju koja ostvaruje 2,5 milijardi evra prihoda, sa udelom od 75 odsto u izvozu.

UCIMU-SISTEMI PER PRODURRE, udruženje italijanskih proizvođača mašinskih alata, robota i automatizacije, predstavlja preko 70 procenata proizvodnje proizvedene u Italiji, što predstavlja približno 9 milijardi evra prihoda. Udeo izvoza je 56 odsto proizvodnje.

u italijanskoj ekonomiji, proizvodnji nameštaja i preradi drveta. Kazao je kako je nakon dugog razdoblja nezvesnosti određen termin održavanja kulturnog milanskog sajma nameštaja *Salone del Mobile*, i to od 05. do 10. septembra. Istovremeno, glavna tema u sektorskim krugovima je poskupljenje većine sirovina za prerađivačku industriju, a veliki problem je i to što je na tržištu proizvoda primarne prerade drveta potražnja nekih sortimenata veća od ponude. Zabrinutost situacijom u snabdevanju sirovinama javno je izrazio i predsednik Assolegna Angelo Marchetti.

Kompanija PERVANOV preuzela vinkovačku SPAČVU

Pervanovo, kompanija u vlasništvu Pervanovo Investa švedsko-hrvatskog preduzetnika Darka Pervana, preuzela je 98,6 posto deonica vinkovačke Spačve i na Zagrebačkoj berzi objavila ponudu za preuzimanje preostalih deonica, objavio je *Lider*. Najveći broj deonica Spačve Pervanovo je preuzeto od private equity fonda *Quaestus* Bori-slava Škegre, koji je dosad držao većinski udeo od 75,8 posto u Spačvi.

Pervanovo je i od Hrvatske poštanske banke kupilo dodatnih milion

deonica Spačve koje čine 18,9 posto temeljnog kapitala i od alternativnog investicijskog fonda MWM 1 još 206.681 deonicu Spačve što čini 3,9 posto temeljnog kapitala.

Najave o tome da bi Pervanovo moglo preuzeti Spačvu poznate su od ranije. Polovinom oktobra prošle godine Drvena industrija Spačva primila je dopis fonda *Quaestus Private Equity kapital II*, u kojem se navodi da je ovo zadnja godina učestvovanja fonda i da su preduzete radnje oko izlaska iz vlasništva i prodaje Spačvinih deonica.

Hrvatske šume ne poštuju kriterijume pri raspodeli sirovine, tvrde u kompaniji Požgaj

Požgaj Grupi u Velikom Bukovcu predstoji sveobuhvatno restrukturiranje kojim je u prvoj fazi do kraja aprila, bilo predviđeno gašenje primarne proizvodnje – pilana, sa otkazivanjem ugovora za oko 200 zaposlenih, prenošenju poslovnih nedeljnik *Lider*.

Hrvatske šume nisu sklopile godišnji ugovor o kupoprodaji trupaca za 2021. godinu sa članicama Grupe uz obrazloženje da ne poseduju potrebnu tehnologiju za prikazani razred

finalizacije proizvoda. Nakon uloženi prigrvora i višenedelnog nadzora, dogovor nije postignut te je tako Požgaj Grupa ostala bez čak 54.400 metara prostornih trupaca, na koje je minimalno računala na osnovu prošlogodišnjeg poslovanja.

Prema pisanju Lidera, u neočekivanoj situaciji Požgaj Grupa uspela je u vrlo kratkom roku napraviti potpuni zaokret u modelu nabavke te se okrenula nabavci drvne sirovine na slobodnom tržištu Hrvatske i zemalja regije, ali u obliku građe, elemenata i lamela.

Nikola Požgaj, direktor Požgaj Grupe, ipak i u ovoj situaciji vidi priliku za svoje firme. Smatra da će se i u Hrvat-

skoj neizbežno dogoditi liberalizacija tržišta drvne sirovine pod pritiscima iz EU, a tada će oni biti spremni za prilagođavanje. Kao predvodnik dela drvoprerađivača-finalista, prošle godine je otvoreno upozoravao na činjenicu da se hrvatska drvna industrija pretvara iz izvoznika finalnih proizvoda u izvoznika sirovina, a kao glavni uzrok tome vidi upravo to što Hrvatske šume ne poštuju propisane kriterijume pri raspodeli kvota, objavljeno je krajem marta.

www.evarazdin.hr

SAD planira povećanje carine na uvoz kanadskog drveta

Američko ministarstvo trgovine objavilo je da planira podići carine na kanadsku drvenu građu sa 8,99% na 18,32%. Predstavnici industrije i političari imaju različita mišljenja po tom pitanju: u saopštenju za medije kanadska ministarka malog preduzetništva, podsticaja izvoza i međunarodne trgovine, Mari Ng nazvala je američke carine na kanadske proizvode od mekog drveta „porezom za američki narod“.

Prema Suzan Jurković, predsednici Veća za trgovinu drvetom Britanske Kolumbije, podizanje carina naštetilo američkim potrošačima, koji su suočeni s tržištem na kojem ponuda ne može pratiti potražnju.

Jason Brochu, predsedavajući Američke drvne koalicije, s druge strane, pozdravlja opredeljenje Ministarstva trgovine za sprovođenje zakona o trgovini protiv „subvencionisanog i nepošteno trgovanog“ kanadskog uvoza drvne građe.

Budući da je ovo preliminarne tarifa, trenutne tarife će se primenjivati do objavljivanja konačnih stopa, što se očekuje u novembru.

Čak 30 posto ukupne rezane građe u Evropi potiče iz nordijskih zemalja

Uprkos tome što na njihovom području raste svega 1,6 posto svetskih šuma, nordijske zemlje proizvode čak 13 posto svetske drvne sječka, odgovorne su za 15 posto ukupnog izvoza rezane građe i 18 posto izvoza papira i papirnatih proizvoda.

Ako posmatramo samo Evropu, čak 30 posto ukupne rezane građe dolazi

iz nordijskih zemalja, pokazuje novi izveštaj koje je objavio Nordic Forest Research (SNS).

„Ovo je vrlo važan izveštaj. Važnost nordijskih šuma u Evropi i svetu sada možemo podržati konkretnim brojkama“, kazao je Jonas Ronberg, sekretar SNS-a.

Evropski trgovci hranom prete Brazilu bojkotom

Na desetine evropskih trgovaca hranom zapretili su Brazilu bojkotom poljoprivrednih proizvoda iz ove zemlje, ukoliko usvoji zakon o zemljišnoj reformi, za koji tvrde da bi ubrzao krčenje šuma u Amazoniji, prenosi AFP. Otvoreno pismo koje je u ime britanskih marketa Asda, Sainsbury's i Tesco, nemačkog Aldija i Lidlja, kao i švajcarskih trgovaca, brazilskom Nacionalnom kongresu uputio Retail Soy Group sadrži konkretne uslove koje brazilske vlasti moraju da ispune kako ne bi bile suočene sa bojkotom njihovih roba u Evropi. U novom pismu se navodi da je u proteklih godinu dana

u Brazilu bilo izuzetno mnogo krčenja šuma i požara, a da su izostali planovi za njihovo smanjenje i adekvatni budžeti za rešavanje ovog problema.

Krčenje šuma u Brazilu povećalo se za vreme predsednikovanja Jaira Bolsonaro, koji je redukovao sredstva za programe zaštite životne sredine, od kada je preuzeo funkciju 2019. godine i koji se zalaže da se zaštićena zemljišta otvore za rudarstvo i agrobiznis.

Krčenje šuma u brazilskoj Amazoniji povećalo se za 9,5 odsto, odnosno uništeno je područje veće od Jamajke.

Na američkom Samitu o klimi održanom u aprilu, Bolsonaro je ponovo istakao cilj Brazila da se zaustavi ilegalna seča šuma do 2030. godine. Na to su podsetili i evropski trgovci hranom, rekavši da „najnovije mere brazilskih vlasti nisu u saglasnosti sa retorikom njihovog predsednika na Samitu“.

U pismu je navedeno i da „ukoliko zakon bude usvojen, potpisnice neće imati drugog izbora nego da preispitaju korišćenje brazilskog lanca snabdevanja poljoprivrednim proizvodima“.

Impresivan primer gradnje drvetom Australijski univerzitet završio 100 miliona dolara vredan projekat

Univerzitet La Trobe, na severoistoku Melburna, završio je najveći projekat gradnje drvetom u Viktoriji. Reč je o studentskom smeštaju vrednom 100 miliona dolara, a izgrađen je od 4.500 kubika ekološki prihvatljivog unakrsnog lameliranog drveta (CLT). Zbog brzine izrade i isplativosti, CLT je u poslednjih nekoliko godina postao sve popularniji građevinski materijal u Australiji.

Takođe, dobar je izolator jer se odupire toploti, može se jednostavno rastaviti i ponovno koristiti za buduće projekte i, što je značajno, stvara znatno manje emisije gasova sa efektom staklene bašte. Dodajmo još i kako La Trobe nastoji postati prvi univerzitet s nultom emisijom CO₂ do 2029. godine.

Visoke marže i digitalno bankarstvo znatno povećale profit bankama

Nedavno su kod nas bankarske usluge znatno povećale, što, osim medijske pažnje, nije izazvalo veće reakcije. Kako banke kontrolišu naše tržište i kako se bogate, što je tipičan vid eksploatacije, pokazuje činjenica da su banke u Srbiji u proteklih deset godina smanjile broj zaposlenih za preko 6.000 ljudi i povećale profit više od 30 puta!

U odnosu na 2019. godinu u bankarskom sektoru Srbije, koji je dominantno stranog porekla, broj zaposlenih je, tokom 2020. godine, smanjen za 264, a u odnosu na 2011. u ovom sektoru danas radi čak 6.405 ljudi manje nego pre deset godina. U isto vreme, profit banaka (pre oporezivanja) je višestruko uvećan, sa 12 miliona evra u 2011. godini na čak 575,5 miliona evra u 2019. godini i na 391,5 miliona evra u 2020. godini.

Pre deset godina u Srbiji su poslovale 33 banke, a danas 26 od kojih je 7 u vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica, uključujući i Republiku Srbiju, dok je 19 u većinskom vlasništvu stranih lica iz 13 različitih država. Filijala je 2011. godine bilo 2.383 a 2020. godine 1.576 što je manje za 807 ili 34% a radno vreme je jednokratno, uglavnom do 16 ili 17 časova. Proces ukupnjavanja banaka u Srbiji je rezultat globalnih procesa u okviru bankarskih grupacija, tvrde u Narodnoj banci Srbije.

U poslednjih deset godina depoziti u bankama su skoro duplirani: 2011. godine su iznosili 14,5 miliona eura, a na kraju 2020. godine iznosili su oko 29 miliona evra. Inače, depoziti kao izvori finansiranja banaka nikada nisu bili primarni, pa ni danas sa kamatnom stopom koja teži nuli. Inače, naše stanovništvo retko razmatra investicione mogućnosti u vezi sa ulaganjem u akcije ili u investicione fondove.

Enormno veliki profit u bankarskom sektoru je rezultat visokih marži. Rastu profita banki je značajno doprineo i trend upravljanja troškovima, kako to oni tvrde, a to je rezultat digitalnog bankarstva. Sve veći broj ljudi ne ide na bankarske šaltere već svoja plaćanja obavljaju elektronski.

Profesor dr Zoran Grubišić, sa Beogradske bankarske akademije, tvrdi da je bankarsko tržište u Srbiji tipičan primer oligopolskog tržišta. Podsećamo OLIGOPOL je tržišna struktura, u kojoj na strani ponude ima nekoliko dominantnih preduzeća, u ovom slučaju banki, koje kontrolišu cene i ostale tržišne tokove, ostvarujući tako visoke profite.

S obzirom da stručnjaci tvrde da je **bankarsko tržište u Srbiji** tipičan primer oligopolskog tržišta, logično je, da je takav tip tržišta moguć u **oligarhijskom društvu**. Zato podsećamo da, prema definiciji, oligarhija doslovno znači "vladavinu manjine". To je oblik vladavine u kojoj se vlast nalazi u rukama manjeg dela stanovništva, koje svoj superiorni položaj najčešće crpi iz svog porekla, materijalnog bogatstva, vojne snage, bezobzirnosti i kriminala ili političkog uticaja. U praksi su ova svojstva obično međusobno isprepletena i sve se više koncentrišu kod sve manjeg broja ljudi. Analitičari društvenog života najčešće tvrde da su svi politički sistemi, bez obzira kako se nazivaju, po prirodi oligarhije.

Bili kako bilo, stoji činjenica da banke ostvaruju enormno veliki profit zahvaljujući organizaciji bankarskog sistema, visokim cenama bankarskih usluga kao i toleranciji takvog stanja i odnosa s vrha vlasti.

D. Blagojević

Podaci preuzeti sa: www.biznis.rs

Mojoj duši se žuri

Mario de Andrade

Računao sam svoje godine i otkrio da mi je ostalo manje vremena za život od onog kojeg sam proživio do sad.

Osećam se kao dete koje je dobilo kutiju slatkiša, prve je pojelo sa zadovoljstvom, ali kad je videlo da ih je ostalo još malo, počelo ih je jesti sa posebnom pažnjom i uživati u svakom zalogaju.

Nemam više vremena za beskonačne konferencije u kojima se govori o statutima, pravilima, procedurama i unutrašnjim odredbama, znajući da ništa od toga neće biti postignuto.

Nemam više vremena da podnosim apsurdne ljude koji, uprkos poodmaklim godinama, još nisu odrasli.

Nemam više vremena da se borim sa neostvarenim. Ne želim da budem na skupovima gde se ego naduvava.

Ne mogu trpeti manipulatore i oportuniste. Nerviraju me zavidni ljudi koji pokušavaju da diskredituju sposobne da bi osvojili njihove pozicije, talente i dostignuća.

Moje vreme je prekratko da bih raspravljao o naslovima. Želim sadržaj, supstancu. Mojoj duši se žuri. Nije ostalo još puno slatkiša u kutiji.

Želim da provedem život sa ljudima koje krase istinska čovečnost. Ljudima, koji umeju da se smeju vlastitim greškama. Ljudima koji razumeju svoje predodređenje i ne kriju se od svojih dužnosti. Onima koji brane ljudsko dostojanstvo i žele samo da budu na strani istine, pravde i pravednosti. To je ono što život čini vrednim življenja.

Želim da budem okružen ljudima koji znaju kako da dodirnu srce drugih ljudi. Ljudima koje su teški udarci u životu naučili da odrastu i sačuvaju nežne dodire duše.

Da, žuri mi se. Žuri mi se da živim tim intenzitetom koju samo zrelost može dati.

Ne želim uzalud da potrošim više ni jedan slatkiš koji mi je preostao. Siguran sam da su još slađi od onih koje sam već pojeo.

Moj cilj je doći do kraja u miru sa sobom, sa mojim bližnjima i mojom savešću.

Imamo dva života i onaj drugi počinje u trenutku kad shvatiš da je život samo jedan.

Mario de Andrade (Sao Paulo 1893–1945)

pesnik, pisac, esejista i muzikolog.

Jedan od osnivača brazilskog modernizma.

**Naš sagovornik opšti i endokrini hirurg, dr sci. med Rastko Živić,
asistent na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu**

PIŠE: MSc Milka Zelić

Na konferenciji održanoj 10. novembra 2012. godine povodom *Svetskog dana nauke za mir i razvoj*, jedan od zaključaka je glasio: „Savremena civilizacija dostigla je vrhunac dobrobiti za čovečanstvo, a nauka mora da omogući planetarnu povezanost i saradnju“. Samo osam godina kasnije, 10. novembra 2020. godine, planetom hara virus SARS-CoV-2 (Covid 19), uništavajući mnogobrojne ljudske živote...

U epidemiji smo razumeli čuvenu Aristotelovu poruku „Uvek radi samo najbolje što umeš. Možda u tome ne leži tvoja sreća, ali leži tvoja veličina“. Ovako rade i postupaju naši lekari, a treba posebno istaći da u pandemiji lekari rade ugrožavajući sopstvene živote. Među njima je i naš sagovornik, naš afirmisani hirurg, za pacijente koje je *operisao virtuozi u operacionoj sali*, vrstan stručnjak opšti i endokrini hirurg, dr sci. med **Rastko Živić**, asistent na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, načelnik četvrtog odeljenja Klinike za hirurgiju KBC Dr **Dragiša Mišović**.

– KBC Dr **Dragiša Mišović** je bio u COVID sistemu skoro sve vreme trajanja epidemije, uz dve zanemarljive pauze. U ovom dugom periodu epidemije hirurzi su radili rame uz rame sa specijalistima anesteziologije, pulmologije i infektologije, koji su podneli najveći teret u lečenju pacijenata obolelih od COVID-a19 i najveći broj ovih pacijenata uspešno izlečili. U toku COVID epidemije bilo je slučajeva da kod zaraženih pacijenata treba hirurški intervenisati, pa su hirurzi imali dve uloge u zbrinjavanju ovih pacijenata – ističe naš sagovornik asistent dr Rastko Živić. – Rad hirurga u rešavanju kompleksnih medicinskih problema je od izuzetnog značaja za pacijente sa brojnim dijagnozama, pa su redovni poslovi odlagani i skoro prekinuti, pa je stvorena i proširena lista čekanja.

Ova situacija je podjednako teška i za pacijente i za hirurge, upozorava dr Živić. Dobra vest je, da je **krajem maja ove godine** bolnica Dr **Dragiša Mišović**, organizovala **svakodnevni** hirurški rad, a naš sagovornik se nada da hiruški rad više neće biti prekinut i dodaje da svakodnevni posao opšteg hirurga podrazumeva i hitna hirurška dežurstva u kojima se zbrinjavaju pacijenti sa hitnim hirurškim oboljenjima kao što su upale slepog creva, žučne kese ili gušterače, kao i vezana creva, krvarenja iz digestivnog trakta i drugo.

Bolesti savremene ere

– Hitna hirurška dežurstva najčešće traju do 24 sata, te u zavisnosti od broja i težine oboljenja pacijenata koje zbrinjavamo u ovom periodu, dežurstva mogu biti iscrpljujuća, uz operacije koje mogu trajati i celu noć. Međutim, ovo je sastavni deo hirurškog života na koji smo navikli. I kod pacijenata sa hitnim hirurškim stanjima pokušavamo da, kada god je to moguće, primenimo laparoskopski metod operacije, zbog

HIRURGIJA

način života i u pandemiji

Ass dr Rastko Živić,
i dole sa prof. dr
Peterom Goreckim,
poznatim
nemačkim
hirurgom u Berlinu

brojnih prednosti koje ovakav metod pruža – kaže gospodin dr Rastko Živić.

Zbog načina života i zagađenosti životne sredine, pored starijih, sve je više mladih pacijenata kojima je neophodna operacija endokrinih organa, štitaste i paraštitastih žlezdi, nadbubrežnih žlezdi i endokrinih tumora gušterače. Stoga je svakodnevni rad hirurga u operacionoj sali imperativ za dobrobit pacijenata, ali i za lično usavršavanje za složen hiruški posao. Tokom poznijih hirurških godina hirurzi virtuozi, kao što je dr Rastko Živić posvećuju se mlađim kolegama i obrazuju ih za samostalan rad.

–Kao specijalista opšte i endokrine hirurgije, najveći deo mog hirurškog posla predstavljaju operacije endokrinih organa, štitaste i paraštitastih žlezdi, nadbubrežnih žlezdi i endokrinih tumora gušterače. Iako se ovom vrstom hirurgije intenzivno bave hirurzi već više od sto godina, uža specijalizacija iz endokrine hirurgije je relativno nova i u našoj državi se sprovodi u Centru za Endokrinu hirurgiju UKCS, a usavršavanje u ovom poslu traje tokom cele karijere - naglašava dr Živić.

Potreba za užom specijalizacijom u ovoj praksi se javila zbog sve većeg broja pacijenata sa ovim oboljenjima, kao i zbog specifičnih veština i znanja koja su potrebna u hirurškom lečenju ovih bolesnika. Zbog toga je osnovano i Društvo Endokrinih hirurga Srbije, čiji je sekretar naš sagovornik.

– Društvo na svake dve godine organizuje kongrese na kojima imamo mogućnost da prikazemo naša nova stručna i naučna dostignuća iz ove oblasti, a takođe i da razmenjuje-

mo iskustva i rešavamo dileme sa kolegama iz regiona - kaže dr Živić.

– Bolesti štitaste žlezde su među najčešćim oboljenjima endokrinih organa širom sveta. Vrlo često su klinički nevidljive i sa niskom smrtnošću, čak i kad su u pitanju maligne bolesti. Promene u štitastoj žlezdi su česte i sve češće dijagnostikovane zahvaljujući široj primeni vizualizacionih dijagnostičkih procedura, pre svega ultrazvučnog pregleda kojim se promene u štitastoj žlezdi otkrivaju kod više od polovine stanovnika podvrgnutih ovom pregledu. Većina promena u štitastoj žlezdi su, na sreću, benigne prirode. Naravno, nisu sve ove promene razlog za operaciju štitaste žlezde. Razlozi za operaciju ovog organa mogu biti mehaničke smetnje koje pravi uvećana štitasta žlezda (guša, struma) pritiskom na okolne organe u vratu, uzrokujući tako otežano gutanje, disanje ili promuklost. Sledeći razlozi za operaciju bi bili sumnja na malignitet u štitastoj žlezdi, kao i hipertireoza (pojačano lučenje hormona) koja je otporna na lečenje medikamentima. Intenzivni razvoj hirurgije štitaste žlezde traje i danas zahvaljujući tehničkim inovacijama, kojima se omogućava veća bezbednost pacijentima uz manju učestalost komplikacija, zatim pravovremeno prepoznavanje mogućih komplikacija, a samim tim i kraći boravak u bolnici. Međutim, i pored modernih naučnih i tehničkih dostignuća, hirurg je i dalje najvažniji faktor uspešnosti hirurgije štitaste žlezde. U našoj ustanovi sprovodimo hirurgiju štitaste žlezde prema konceptu jednodnevne hirurgije koja predstavlja moderan, bezbedan i efikasan pristup hirurškom lečenju sa brojnim prednostima kako za pacijenta tako i za njegovu rodbinu, bolničke ustanove i zdravstveni sistem uopšte. Kraćim bolničkim boravkom u zasebnim organizacionim jedinicama smanjuje se mogućnost dobijanja intrahospitalnih infekcija s obzirom na to da nema kontakata sa težim pacijentima. Ova-

kav pristup manje je stresan za pacijente, naročito ako su u pitanju najmlađe i najstarije starosne grupe pacijenata koje su u svakodnevnom životu umnogome zavisne od svojih najbližih, a i stepen zadovoljstva pacijenata nakon jednodnevne hirurgije je visok. Ovakvim organizacionim pristupom omogućava se preciznije zakazivanje i planiranje elektivnih hirurških procedura, uz maksimalno iskorišćavanje raspoloživih postelja, čime se postiže veći protok pacijenata uz skraćivanje listi čekanja i manje bolničke troškove. Hirurgija nadbubrežne žlezde na Klinici za hirurgiju KBC Dr Dragiša Mišović sprovodi se minimalno invazivnom metodom, odnosno laparoskopski, u čemu naša ustanova ima dugogodišnje iskustvo, što takođe podrazumeva značajno manju traumu za pacijenta, a samim tim i njegov brži oporavak. Od skora sprovodimo i laparoskopske operacije endokrinih tumora tela i repa pankreasa – kaže dr Rastko Živić.

Kolegijalnost oplemenjuje naš svakodnevni rad

– I pored stalnog usavršavanja i učenja, na koje su se hirurzi obavezali odabirom ove specijalizacije, postoje situacije u kojima nam je neophodna pomoć kolega koji poseduju neke specifične veštine. Citirao bih Hipokrata „Život je tako kratak, a zanat tako obiman za ovladavanje svih veština“. U skladu sa tim, postoji jedna osobina hirurga, na koju sam jako ponosan, a to je naš međusobni 'bratski' odnos koji podrazumeva da je svako od nas u svakom trenutku spreman dati podršku i pomoć kolegi, što stvara jednu dobronamernu atmosferu na hirurškim odeljenjima koja oplemenjuje naš svakodnevni rad. Iako ovakav pristup poslu zahteva i česta i dugotrajna odsustva od kuće i porodice, većina mojih kolega ima velike i skladne porodice kojima su u potpunosti posvećeni, jer su nas život, a i hirurgija, naučili prioritetima – kaže na kraju našeg razgovora dr sci. med Rastko Živić. ■

INČ STYLING D.O.O. PREDUZEĆE ZA PROIZVODNJU,
PROMET I USLUGE U OBLASTI GRADJEVINARSTVA

BEOGRAD, ŠLJIVARSKA 18 E-MAIL: INCHSTYLING@YAHOO.COM
TEL/FAX: 011/3945442 MOB: 063/210912 063/8196509

prodaja i ugradnja
parket
lajsne
pragovi

Takmičenje za *Evropsko drvo godine* koje je prvi put održano 2011. godine, za cilj ima isticanje značaja starog drveća koje je deo evropske prirodne kulturne baštine i koje od ljudi zaslužuje posebnu negu i zaštitu.

Za razliku od drugih takmičenja, Evropsko drvo godine ne ocenjuje lepotu, veličinu ili starost, već priču koje drvo nosi i njegovu vezu sa ljudima koji ga okružuju. U ovogodišnjem glasanju za pobjednika 2021. godine učestvovalo je preko 600.000 ljudi iz svih delova Evrope, a glasanje je završeno 28. februara. *Milenijumska crnika iz Lecine* ponela je ovogodišnju titulu Evropskog stabla godine.

Evropsko

PRVO MESTO – Milenijumska crnika iz Lecine, VRSTA: HRAST CRNIKA (QUERCUS ILEX L.), STAROST: 1.000 GODINA, REGIJA: HUESKA, ARAGONIJA, ŠPANIJA

Veštičje drvo – još danas kruže legende o vremenu kada su veštičice obitavale u planinama Guare, slaveći i plešući oko hrasta crnike. Hiljadu godina kasnije upravo zahvaljujući toj kohabitaciji sa ljudima ova crnika još uvek stoji u selu sa svega 13 stanovnika na severu Aragonije. Meštani se tu i dalje okupljaju prilikom raznih svečanosti. Neobično je da je to stablo, koje se nalazi tako blizu kuća i toliko je staro, ipak preživelo.

DRUGO MESTO – Platan iz Kuringe, VRSTA: AZIJSKI PLATAN (PLATANUS ORIENTALIS L.), STAROST: 1.000 GODINA, REGIJA: SANT'ELIA - KALABRIJA – ITALIJA

Platan iz Kuringe nalazi se na vrlo neuobičajenom mestu: na uzvišici iznad rečice sa pogledom koji puca na Tirensko more. S ovog prestola s ljubavlju nadgleda obližnju šumu poput zaštitnika. Prema predaji zasadili su je bazilijanci koji su stigli u Kalabriju pre više od hiljadu godina i sagradili isposnicu sv. Ilije, ali njeno deblo bi moglo biti čak i starije. Deblo je potpuno šuplje i ima otvor na visini od tri metra. Ako se popnete u njega, činiće vam se da se nalazite u neverovatnoj drvenoj pećini. Zahvaljujući svom ogromnom opsegu to je najveći platan u Italiji.

TREĆE MESTO – Drevni azijski platan, VRSTA: AZIJSKI PLATAN (PLATANUS ORIENTALIS L.), STAROST: 284 GODINE, REGIJA: DERBENT, REPUBLIKA DAGESTAN, RUSIJA

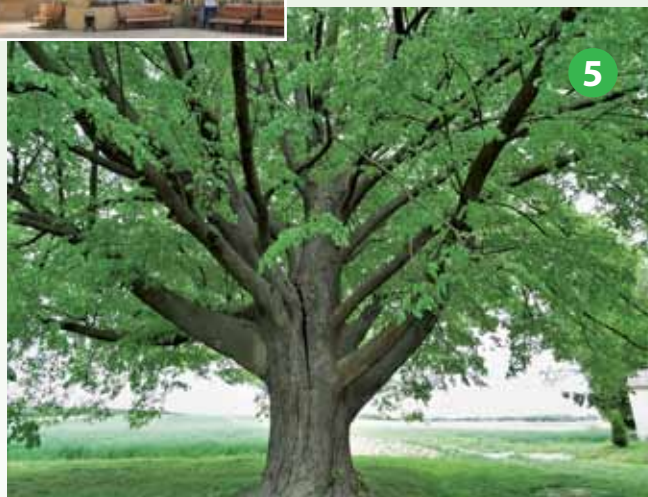
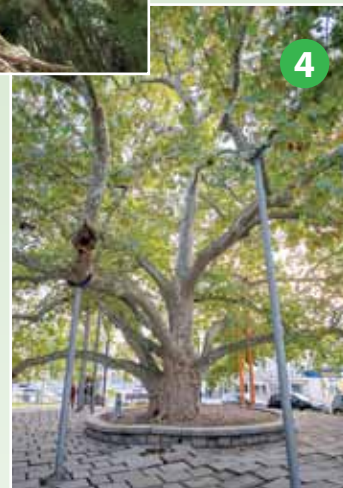
Drevni azijski platan svedok je istorije i čuvar džamije. Drevni Istok pun je tajni i legendi. Prema jednoj od njih veliki orijentalni vojskovođa Nader-šah brižno je pazio na mladice azijskih platana koja su krasila dvorove Jumine džamije u drevnom Derbentu. I pisac Aleksandar Bestužev-Marlinski napisao je neke od svojih knjiga pod tim fascinatnim gorostasom. Danas ovo drevno stablo nadvisuje središnji deo džamije i simbol je moći, ali i mesto koje privlači brojne meštane i posetioce Dagestana. Opevano je u brojnim legendama i pesmama i ovekovečeno na slikama.

ČETVRTO MESTO – Platan Pedra IV, zvanog Rosio, VRSTA: LONDONSKI ILI JAVOROLISNI PLATAN (PLATANUS X HISPANICA MILL.), STAROST: 182 GODINE, REGIJA: PORTALEGRE, PORTUGAL

Londonski platan voljenog Rosija - Ovaj platan, zasađen još 1838. godine najveći je na Iberijskom poluostrvu. Impozantan je već zbog svoje veličine: deblo ima opseg od 7 metara, a krošnja promer od 37 metara. Ona je zaštitni znak mesta Portalegre. Tu su se održavali sastanci, tu su osnovani klubovi, udruženja i duvački orkestri. Ovaj platan i danas privlači obožavatelje, slušajući usamljene ispovesti i nadahnjujući umetnike.

PETO MESTO – Lipa Sv. Ivana Nepomuka, VRSTA: MALOLISNA LIPA (TILIA CORDATA MILLER), STAROST: 150-170 GODINA, REGIJA: DULCZA WIELKA, POLJSKA

Prema drevnom poljskom običaju lipa se sadila po rođenju kćerke. Tako je niknula i ova lipa ili je to možda ipak bila zasluga ptica? Stablo se nalazi na rubu sela, nedaleko od oranica. Kako mu ništa nije stajalo na putu, grane su mu izrasle u širinu (25 metara). Lipa je postala seoska dobrotvorka, za ljude koji bi se sklonili u njen hlad nakon teškog rada u polju, ili putnika na volovskim zapregama, koji

drvo 2021. godine

6

bi prenočili pod njom, pa i pčela koje skupljaju njen nektar. Dobila je ime po obližnjem svetištu Sv. Ivana Nepomuka. Njena lepota je neverovatna i nadahnjuje nas da se divimo snazi prirode. Nijedna druga lipa nije poput ove!

ŠESTO MESTO – Drevno majčino stablo, VRSTA: VELELISNA LIPA (TILIA PLATYPHYLLOS SCOP.), STAROST: 345 GODINA, REGIJA: ETTEN-LEUR, HOLANDIJA

Majčino stablo, simbol okupljanja i susreta na sajamskom trgu u mestu Eten-Leur deo je života lokalne zajednice već 345 godina. Svoj upečatljiv izgled može zahvaliti svojoj izdržljivosti, ali i velikoj brižnosti meštana tokom brojnih epoha. Ova lipa bila je tihi svedok 1001. priče, osećaja i događaja. Pod njenim dugim granama su se mnogi mirili, ili bi nikle nove ljubavi. Ova lipa je nadahnula čak i čuvenog slikara Vinsenta van Goga. Ljudi svih dobi vole ovaj zeleni biser.

7

SEDMO MESTO – Jabuka nedaleko od Lidmana VRSTA: DOMAĆA JABUKA (MALUS DOMESTICA VAR.), STAROST: 70 GODINA, REGIJA: MACHOV – ČEŠKA REPUBLIKA

Stablo jabuke u vrtu pivnice u Lidmanu u naselju Machovska Lhota svedok je mnogih životnih priča. Leti daje hlad, a na jesen plodove i to ne samo meštanima, već i posetiocima koje privlači lepota planinskog lanca Stolowe i prirode nedaleko od češko-poljske granice. Ovo stablo je svedočilo početku mnogih ljubavnih priča, prvim susretima, venčanjima, svečanostima, ali i tužnim događajima. Za ruralno stanovništvo u Češkoj voćke su deo tradicije jer mnogi imaju

stabla jabuka u svom vrtu, a voće nakon berbe koriste u pripremi štrudle od jabuke, soka od jabuke ili jabukovače. Međutim, jabuka iz okoline Lidmana uistinu je i evropsko stablo jer je ova Blenheimka reneta uzgojena u rodnom mestu Vinstona Čerčila.

9

8

OSMO MESTO – Judino drvo na brežuljku crkve u Miljkutu, VRSTA: JUDINO DRVO (CERCIS SILIQUASTRUM L.), STAROST: 250 GODINA, REGIJA: MILJKUT, ŽUPANIJA BÁCS-KISKUN, MAĐARSKA

Stablo na brežuljku severno od crkve zasadili su franjevci iz Subotice 1750. kada je započela i gradnja crkve. Pravo je čudo da je ta mediteranska vrsta tamo preživela tako dugo. Kad procveta u proleće svi mu se dive, a postalo je i zaštitni znak mesta. Mnogobrojne sadnice rastu u vrtovima stanovnika koji su rodом iz Miljkuta, povezujući tako ne samo prošlost i sadašnjost, već i mesto sa svojim bivšim stanovnicima širom sveta.

DEVETO MESTO – Zaštitnica, VRSTA: CRNA TOPOLA (POPULUS NIGRA L.), STAROST: 200-300 GODINA, REGIJA: BOULT-SUIPPE, FRANCUSKA

Ova ogromna crna topola je jedna od poslednjih starih topola i duša ovog sela, a njeno zlatno lišće krasi njegov grb. Legenda kaže da je inkarnacija Nimfe, kćeri sunca koja je tu govala za svojom mrtvim bratom pored reke. Topola je služila kao osmatračnica tokom prvog svetskog rata kada su vojnici sa njene visoke krošnje posmatrali kretanje neprijatelja.

10

DESETO MESTO – Najstarija Medulinka - Čokoladno stablo naših uspomena, VRSTA: LADONJA / KOŠČELA (CELTIS AUSTRALIS L.), STAROST: 115 GODINA, REGIJA: MEDULIN, ISTARSKA ŽUPANIJA, HRVATSKA

Godine brzo prolaze, kaže nam. Na trgu je oduvijek živo. Sa tržnicom, plesom i više-decenijskim običajima spaljivanja princa karnevala i ritualne prvomajske krađe kada mladići hrabrost i ljubav djevojkama iskazuju krađom cveća, automobila ili čamaca meštana koji ih nalaze pod stablom na trgu. Danas uživa u dobrom filmu ili predstavi, njiše se na letnom koncertu, zapeva za Božić. Tada se posebno dotera, druži sa meštanima i gostima. Najviše se veseli dečjoj igri i smehu, magične čokoladne bobice podariće im i ubuduće. Priča nam najstarija Medulinka, Ladonja na našoj placu. ■

Redakcija časopisa *DRVOTEHNIKA* se godinama raspituje o uslovima nominacije nekog od naših stabala u takmičenju za *Evropsko drvo godine*. Imali smo nameru da nominujemo platan kod Konaka kneza Miloša. Organizator nam je odgovorio da će nam poslati propozicije za učešće u ovoj zanimljivoj akciji. Do sada nismo dobili nikakvu informaciju.

Zemlji preti rizik od efekta staklene bašte

Možda vam zvuči kao naslov niskobudžetnog naučno-fantastičnog filma, ali „Staklena bašta Zemlja” je smrtno ozbiljan koncept za naučnike koji se bave globalnom klimom.

Čak i ako države ispune obećanja i smanje proizvodnju ugljen-dioksida, zagrevanje preti da postane nepovratan proces, kažu stručnjaci.

Do toga bi moglo da dođe ukoliko globalna temperatura poraste za dva stepena Celzijusa, pokazuje novo istraživanje.

Međunarodni tim klimatologa je u naučnom časopisu *Proceedings of the National Academy of Sciences* objavio rad u kojem se navodi da bi za nekoliko decenija prirodne sile koje nas štite mogle da se okrenu protiv nas.

Zemaljske šume, okeani i tlo godišnje upijaju oko 4,5 milijardi tona ugljenika koji bi inače završio u atmosferi i doprineo otopljanju.

Međutim, kako se Zemlja greje, ova „skladišta” mogla bi da postanu izvori ugljenika i time značajno ubrzaju klimatske promene.

Bez obzira da li je reč o amazonskoj prašumi ili zemljomrzici u severnom pojasu koja trenutno zadržava milione tona gasova koji izazivaju otopljanje, kako se približavamo granici od dva stepena u odnosu na predindustrijsko doba, rastu šanse da naši prirodni saveznici počnu da ispuštaju više ugljenika nego što ih primaju.

Vlade širom sveta su se 2015. obavezale da će obuzdati rast temperature sa ciljem da ga održavaju na 1,5 stepeni. Međutim, autori istraživanja su došli do zaključka da ni to neće biti dovoljno da se scenario staklene bašte spreči.

„Poenta je da kad dostignemo prag od dva stepena stizemo do tačke kad će planeta Zemlja preuzeti kontrolni mehanizam”, kaže za BBC profesor Johan Rokstrem, jedan od autora istraživanja.

„Kontrola je trenutno u našim rukama, ali ako pređemo dva stepena sistem će se okrenuti protiv nas”.

Globalna temperatura je trenutno oko jedan stepen viša nego u predin-

dustrijsko doba i povećava se za oko 0,17 stepeni godišnje.

Naučnici su ispitali 10 prirodnih sistema i procese povratne sprege koji ih održavaju.

Ovi sistemi uključuju šume, arktičke lednike i hidrate metana na morskome dnu i omogućavaju ljudskom rodu da izbegne najgore posledice rasta količine ugljenika i otopljanja.

Ako se jedan od ovih sistema preokrene i počne da upumpava velike količine ugljen dioksida u atmosferu, strahuje se da će ostali pasti kao domine.

Šta sadrži scenario staklene bašte?

U dve reči - ništa dobro.

Prema istraživanju, ulaskom u doba staklene bašte, globalna temperatura će dostići najviši nivo u poslednjih 1,2 miliona godina.

Klima će se verovatno stabilizovati na četiri do pet stepeni više u odnosu na predindustrijski nivo. Zbog otapanja ledenog omotača, nivo mora će porasti između 10 i 60 metara.

To u suštini znači da će neki delovi Zemlje postati nenastanjivi.

Posledice će biti „masivne, ponekad nagle i bez sumnje destruktivne”, kažu autori.

Jedina dobra vest, ako se tako može nazvati, jeste da će najgore posledice nastupiti tek za 100-200 godina. Loša vest je da, kad proces jednom počne, nećemo moći da učinimo baš ništa da ga zaustavimo.

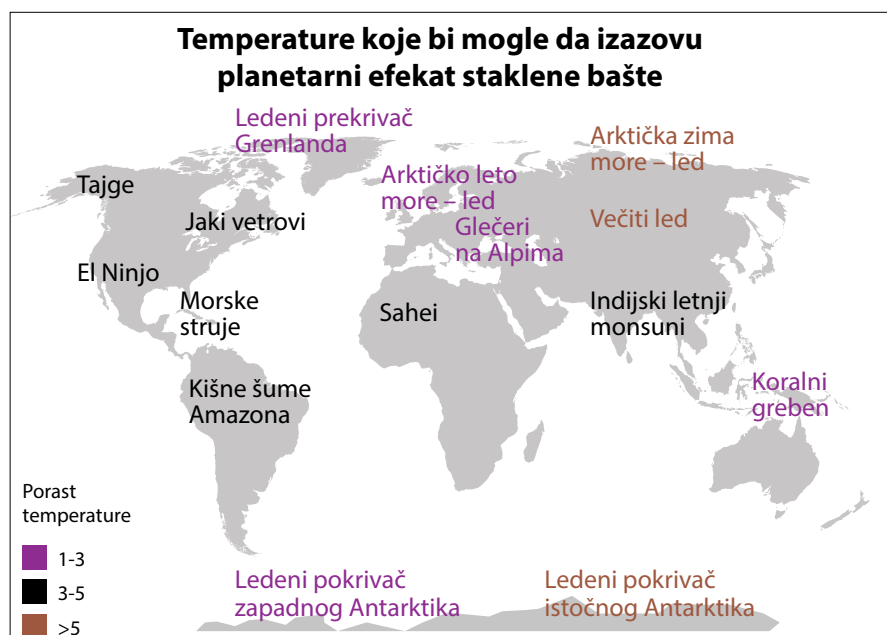
Da li je toplotni talas u Britaniji i Evropi dokaz efekta staklene bašte?

Autori istraživanja kažu da meteorološki fenomeni koje uočavamo širom sveta ne mogu direktno da se povežu sa rizikom od dostizanja praga od dva stepena.

Oni, međutim, ukazuju da je planeta možda osetljivija na otopljanje nego što se mislilo.

„Ovi ekstremni fenomeni samo treba da nas podsete da moramo da budemo još oprezniji”, kaže Rokstrem.

„Ako se ovo dešava pri zagrevanju od jednog stepena, to nas navodi na zaključak da ne bi trebalo da se iznenadimo da promena može da dođe brže nego što smo očekivali”.

Za nekoliko decenija prirodne sile koje nas štite mogu da se okrenu protiv nas

Na nekoliko stepeni od globalne staklene bašte

Zar nismo sve ovo znali i ranije?

Autori istraživanja nas upozoravaju da smo potcenili snagu i osetljivost prirodnih sistema.

Verovalo se da će klimatske promene postati ozbiljan problem ako globalna temperatura do kraja veka poraste za 3-4 stepena.

Istraživanje, međutim, pokazuje da iznad dva stepena postoji ozbiljan rizik da se prirodni sistemi, koji trenutno hlađe planetu, pretvore u gigantske izvore ugljenika koji će nes uputiti na „put bez povratka“ ka svetu koji je za 4-5 stepeni topliji nego pre industrijske revolucije.

Ima li bar neka dobra vest?

Za divno čudo - ima!

Scenarij staklene bašte se može izbeći, ali to zahteva fundamentalnu promenu našeg odnosa prema planeti.

„Klimatske i druge globalne promene nam pokazuju da mi ljudi utičemo na zemaljske sisteme na globalnom nivou. To znači da kao globalno društvo možemo preko upravljanja tim sistemima da utičemo na buduće klimatske uslove“.

„Ovo istraživanje nam otkriva neke poluge koje možemo da iskoristimo“, kaže naučnica Kejtrin Ričardson sa Univerziteta u Kopenhagenu.

Dakle, ne samo što bismo **do polovine veka morali da prestanemo da trošimo fosilna goriva, nego moramo da se bacimo na pošumljavanje i zaštitu šuma, da smislimo kako da blokiramo sunčeve zrake i napravimo mašine koje će isisavati ugljenik iz vazduha.**

Naučnici poručuju da moramo da promenimo sistem vrednosti i ponašanje tako da svako od nas postane čuvar Zemlje.

Šta kažu drugi naučnici?

Neki kažu da su zaključci istraživanja „ekstremni“. Mnogi drugi kažu da su osnovani.

„Prema ovom istraživanju, ljudsko delovanje je dovelo do toga da smo propustili poslednju šansu da pustimo Zemlju da se ohladi sama od sebe“, kaže doktor Fil Vilijamson sa britanskog Univerziteta Istočna Anglija.

„Svi ti efekti bi mogli da dodaju otpljavanju, koje smo direktno izazvali, još pola stepena do kraja veka, čime bismo prešli prag od dva stepena i tačku od koje počinju nepovratne promene, odnosno transformacija Zemlje u staklenu baštu“.

Drugi su skeptični prema stavu naučnika da će čovečanstvo shvatiti koliko je problem ozbiljan.

„Na osnovu svega što znamo o istoriji čovečanstva, ova nada deluje naivno“, kaže profesor Kris Rapli sa Univerzitetskog koledža u Londonu.

„U vreme opšteg rasta desnog populizma, koji je povezan sa odbacivanjem stavova koje zastupa takozvana kosmopolitska elita, što konkretno uključuje i negiranje klimatskih promena, verovatnoća da će čovečanstvo preduzeti mere da se planeta dovede do prihvatljivog stanja je sigurno bliska nuli“. ■

Vazduh u Beogradu ubija!

Vazduh je smeša gasova bez ukusa, mirisa i boje, koja nas okružuje i daje nam mogućnost da dišemo i živimo na ovoj planeti. Kao takav, vazduh nema mogućnost da nešto čini ili ne čini. Kada je vazduh zagađen, tome je doprineo onaj ko je zagađivao i onaj ko nije sprečavao zagađenje. Otuda je konstatacija da vazduh ubija, bez pitanja ko je za to odgovoran, besmislena.

A vazduh u Beogradu zaista ubija. Prema istraživanjima Svetske zdravstvene organizacije (SZO) i Instituta za javno zdravlje „Milan Jovanović Batut“ (Batut), u 2016. godini u Srbiji je 6600 ljudi prerano umrlo od zagađenja vazduha. Od toga, samo od izloženosti zagađenju česticama PM2.5. u Beogradu godišnje prerano umre 1796 ljudi. Ne računajući druge izvore zagađenja!

U narednih deset godina, ukoliko zagađenje vazduha ostane na ovom nivou, SZO i Batut procenjuju očekivanih 75.000 izgubljenih života samo u Beogradu.

U prethodnih pet godina (2015–2019), kada je i aktuelni Plan kvaliteta vazduha za grad Beograd usvojen i (ne)primenjivan, grad Beograd je konstantno bio u trećoj kategoriji kvaliteta vazduha, odnosno vazduh u Beogradu je bio „prekomerno zagađen jer su prekoračene granične vrednosti za jednu ili više zagađujućih materija“.

Beograd je okružen termoelekttranama, najvećim zagađivačima u Evropi. U 2018. i 2019. godini, iz termoelektrana u vlasništvu Elektroprivrede Srbije (EPS) emitovano je oko šest puta više sumpor dioksida nego što je dozvoljeno. Iskazano u tonama sumpor dioksida, EPS-ove termoelektrane su godišnje emitovale oko 300.000 tona, a dozvoljeno je ne više od 54.000 tona godišnje.

Prema istraživanju Alijanse za zdravlje i životnu sredinu (Health and Environment Alliance – HEAL), zagađenje koje potiče iz termoelektrana „Nikola Tesla“ i Kostolac dovodi do 1940 preranih smrti u Evropi i na Zapadnom Balkanu i stvara godišnje troškove u zdravstvenom sistemu od oko četiri milijarde evra. O tome se u Srbiji javno ne govori.

Vazduh ne ubija, vazduh je samo vazduh. Ubija neodgovornost.

Mirko Popović

NIŠ - MEDIJANA
NATKRIVANJE ARHEOLOŠKOG
NALAZIŠTA
RASPON 72M BEZ OSLOKACA

PIRAMIDA DOO
PALANKA 78

SREMSKA MITROVICA

T. 022 639 205

F. 022 611 081

E. sm.piramida@neobee.net

WEB. www.piramidasm.rs

ESTIA, 11080 Zemun, Batajnički drum 6n
tel/fax: 011/316 42 51, 316 16 29, 219 76 32
estia.beograd@gmail.com, office@estia.co.rs
www.estia.co.rs

PROIZVODIMO I MONTIRAMO

- nameštaj za opremanje stambenih objekata: kuhinje, spavaće sobe, dečije sobe, kupatila, sobna vrata
- sve vrste kancelarijskog nameštaja
- opremanje apoteka i laboratorija
- opremanje svih drugih poslovnih i javnih objekata
- izrada frontova za nameštaj i uslužno lakiranje drveta
- projektovanje svih vrsta nameštaja, kao i konsultacije u realizaciji željenih formi i izgleda

simpo

Nameštaj sa dušom

www.simpors

prerada drveta

MOCA d.o.o.

37222 Jablanica - Kruševac
037/ 658 222; 658 223; 658 224
e-mail: dragan.moca@gmail.com
www.moca.rs

Sand
tel: +381 15 470 470
fax: +381 63 470 480
e-mail: office@sand.rs
www.sand.rs

MicroTri

MicroTri d.o.o. :: Karadžićeva 65 :: 11000 Beograd
Tel 011/2628-286; 2621-689 :: Fax 011/2632-297
Email: timber@microtri.rs :: www.microtri.rs

KANTEX

**PROIZVODAČ KANT TRAKE
ZA NAMEŠTAJ**

11000 Beograd
Mirijevski bulevar 18b
(Građevinski centar MERKUR)
Tel: +381 11 2994 779
+381 11 2992 753
Tel/fax: +381 11 2992 762
Email: poruke@kantex.eu
www.kantex.ro

**RADOVIĆ
ENTERIJER**

www.radovic-enterijer.com
Vojvoda St. 11210 Beograd - Gata
Tel: +381 31 724 141
Tel/fax: +381 31 724 140
e-mail: radovic-enterijer.com
TOPLINA PUNOG DRVETA

agroflora

Kozarska Dubica

PREDUZEĆE ZA PRERADU DRVETA

tel: +387 52 428 530 fax: +387 52 430 884
+387 52 428 531 mob: +387 65 525 089

agroflorakd@yahoo.com
www.agroflora.com

AT

blum

Joze Šćurle 13g
11080 Zemun
telefon: 011/7129 072
011/7129 354
011/7129 467
www.intergaga.co.rs
e-mail: intergaga.belgrade@gmail.com

Zastupnik turske firme za
boje i lakove GENC KATALAR KIMYA

Kayalar

KOLAREVIĆ

- masivne lamelirane ploče
- nameštaj od punog drveta
- CLT – unakrsno lamelirano drvo

KOLAREVIĆ, Industrijska zona b, b. Čičevac
tel +381 37 805 202 +381 37 805 203
www.kolarevic.rs info@kolarevic.co.rs

KUBIS TRGOVINA DRVETOM

Nake Spasić 10a
11000 Beograd
tel: 011 4087 680
mob: 065 212 2522

kubis@kubisdoo.rs
kubis@eunet.rs
www.kubisdoo.rs

MAŠINE I ALATI ZA OBRADU DRVETA

HEZO
MAŠINE

tel. +387 53 287 161 ■ +387 65 745 711

zoran@hezomasine.com
www.hezomasine.com

DIZAJN INOVATIVNOST KVALITET

KRAGUJEVAC, Milentija Popovića 8

tel: +381 (0) 34/ 300 895

BEOGRAD

Vojislava Ilića 85, LOKAL 1

tel: +381 (0) 63/ 627 213

e-mail: office@blazeks.rs

www.blazeks.rs

ALFATERM

Specijalizovano
preduzeće za
termotehničke
uređaje i postrojenja
površinske zaštite

Njegoševa 6
32103 Čačak,
radojica@alfaterm.rs
Tel: +381 32 320 645
Mob: +381 63 604 067
+381 64 40 40 750
Fax: +381 32 226 222
www.alfaterm.rs
www.graco.rs

Drvene kuće - Forest House

00 381 63 445 981 • 00 381 63 445 814
jovan.drvoopro@gmail.com • forest.co.rs

MARIĆ
PROIZVODI OD DRVETA

www.maricccacak.co.rs

info@maricccacak.co.rs

www.woodmooddesign.rs

Čačak/Loznica bb. Beograd/Takovska 49a
+381 32 5373 588 +381 11 32 92 718

**RASADNIK
OMORIKA**
Beograd - Sremčica

Proizvodnja ukrasnog bilja,
četinara, lišćara i žbunja

office@rasadnikomorikabg.com 063/825-1838

Ovlašćeni
zastupnik

KLEIBERIT
LEPKOVI

DEPROM

Prodaja lepkova i vezivnih sredstava

Rača KG 34 210

deprom@ptt.rs, www.deprom.rs
t/f 034 752 202, 063 88 53 453

- Rezanje i obrada drveta
- Prevoz robe u
drumskom saobraćaju

JARE PROM d.o.o.

Lipnički Šor, Loznica,
Radomira Despotovića 10

015 810 075 065 439 72 62 jareprom64@gmail.com

KLASIČAN PARKET, BRODSKI POD I LAMINAT
ugradnja po sistemu „ključ u ruke“

Porodična tradicija za Vaš siguran korak

NESTA
PARKETI

Bel Potok, Kružni put 20
tel/fax: 011/ 3943 255, mob: 063/334-735
nesta_doo@yahoo.com, nesta.laminati@yahoo.com
www.nestaparketi.co.rs

MAJOR
ENTERIJER

MAJOR ENTERIJER DOO,
Bulevar mladih 2,
11250 Železnik
Tel/fax: 011/2580 266
major.enterijer@major.rs,
prodaja@major.rs
www.major.rs

Opremanje
enterijera,
poslovnih
prostora,
ugostiteljskih
i privatnih
objekata

biznis klub

SB **čimo**
EXPORT - IMPORT

**Robna kuća nameštaja
AMBIJENT CENTAR**

Baluga - Preljina - Čačak
032 381 457 063 616 120
sbacimo@sezampro.rs

• Mašine i alati za preradu drveta
• Ventilacija i transport piljevine

FILOS Čačak - Prijedor, info@filos.rs
Telefon: 032/883-020; 032/883-580
http://www.filos.rs

DRVO ekologija
tehnika prerađiva
biznis

Crown Forest

PELET BUKOVA REZANA GRAĐA

www.crownforest.rs

+381 32 5482 071
+381 32 5482 070
32250 Prilike, Ivanjica, Brčko
info@crownforest.rs
www.crownforest.rs

Banija-Pal

Drvarska 2, Temerin
00 381 64 193 55 67
banija-pal@eunet.rs

Paleta

Patosi

Gajbice

promet • proizvodnja • kooperacija • usluge

TRGOPROMET

Ivanjica

32250 IVANJICA - V. Marinkovića 29
Tel. 032/ 660-195 - 660-196

PREDSTAVNIŠTVO I SKLADIŠTE BEOGRAD
Partizanska 205 (Dobanovska petlja) • tel. 011/84-08-611

ALBERO

15232 Varna - Šabac
Jovan Milidragović

+381 15 284 369
+381 63 83 222 09
podovialbero@gmail.com

• duga i kratka
okrajčena
rezana građa
• elementi 50x50 i
38x50 mm dužine
do 1.000 mm
• četvrtače
• friza

prerada drveta i proizvodnja parketa

Canimpex

Beograd, Jurija Gagarina 20z

Tel/fax: 011 3443 647, E-mail: info@can-impex.com
www.can-impex.com

bio-therm
proizvodnja peleta
Bio-Therm d.o.o. Radaljevo b.b. 32252 Prilike
mob: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

proizvodnja rezane građe

maia wood

Radaljevo b.b. 32252 Prilike Ivanjica

tel: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

PROIZVODNJA PARKETA

JAVORAC

BOGIŠE - BRUS

Put uspeha vodi do nas!

e-mail: javoracparket@gmail.com

tel. 037 839 022, 037 839 066

fax. 037 839 265

PARKETI
Tomović
Sincel 1952
S.Z.T.R. PARKETI TOMOVIĆ
32212 Prislonica-Čačak
tel. +381 32 5485 000, 5485 001, 5485 002
parket@eunet.rs | www.parketitomovic.com

Drvoprodukt Kocić

- kvalitet na prvom mestu -

Strojkovce - Leskovac

tel: 016/ 795 555 - 063/ 411 293

www.drvoiproduktkocić.com

e-mail: drvoproduktkocić@gmail.com

PROIZVODNJA KREVETA OD MASIVNOG DRVETA

PROIZVODI & PRODAJE:

- hrastov masivni pod
- hrastov klasični parket
- hrastovu građu
- briket i drvo za ogrev

GRAKOM SN

Batajnički put bb - Zemun, Beograd

011.7756.914 - 011.7756.915

e-mail: grakom_sn@mts.rs - www.grakomsn.com

špik iverica
fantongroup
ekološki
pelet
V. Marinkovića 139, Ivanjica
+381 32 86 11 66
d.minjovic@iverica.rs | www.iverica.rs

MINTERO d.o.o. Ivanjica

Nikola Nešković +381 65 3888 388

+381 32 640 206,

www.mintero.rs office@mintero.rs

• proizvodnja svih vrsta

rezane građe

• sušenje i parenje rezane građe

• proizvodnja montažnih

objekata

Najkvalitetnije
bukovo drvo
za industriju
nameštaja

BorStil

PROIZVODNJA

GRAĐEVINSKE STOLARIJE

—VRATA I PROZORA—

Durmitorska bb, Leskovac

063 845 4956 Ljubomir Đorđević

063 114 5484 Ivica Đorđević

borstil@yahoo.com

FABRIKA

BATA

NAMEŠTAJA

- tapacirani nameštaj
- dušeci u svim dimenzijama
- žičana jezgra
- rezanje sundera po meri
- proizvodnja rezane građe

Strojkovce - Vučje - Leskovac

016-794 507

www.namestajbata.com

office@namestajbata.com

PROIZVODNJA I PRODAJA TRACNIH TESTERA I USLUŽNO OŠTRENJE

PETERVARI

24430 ADA, Obilićeva 20

tel. 024 85 20 66

fax: 024 85 12 92

mob. 063 776 47 17

www.petervari.rs

AGACIJA

Pločasti Materijali

Nameštaj Po Meri

Okov Za Nameštaj

*Više od 20 godina sa vama
SVE ZA VAŠ ENTERIJER*

RAVNI BUĽIM KOVILJ
USLUGE U ŠUMARSTVU
063 507 903, 021 2989 398

Шербетовац

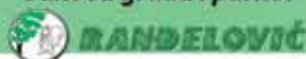
Бабине - ПРИЈЕПОЉЕ

Мобилни:

Телефон:
033/73 195

063/77 50 923
064/15 10 800

**bukove masivne ploče
bukove četvrtače,
bukova građa i parket**

Strojkovce, 16203 Vučje, Leskovac
tel. +381 (16) 794 407 - fax. +381 (16) 794 406
e-mail: info@randjelovic.co.rs - www.randjelovic.co.rs

Ante Mijić
Bročice bb, NOVSKA, HRVATSKA
tel: + 385 (44) 691 951
fax: + 385 (44) 691 955
mob. +385 (98) 262 094
quercus@quercus-am.hr - www.quercus-am.hr

ELEKTRONIK • NIŠ
18000 Niš, Borislava Nikolića Serbože 12
Tel/fax: +381 18/211212, 217468, 217469
Cell/Viber/Skype/WhatsApp: +381 63/647073
e-mail: office@nigos.rs
www.nigosussure.rs, www.nigos.rs

HAN PIJESAK

REZANA GRAĐA

tel: + 387 (0) 57/557-356
mob. + 387 (0) 65/581-214

Kordun grupa doo
Beograd
Marsala Tolbuhina 4
011/65 64 129

kordunalati@mts.rs - www.kordun.hr

- alati za obradu drveta (kružne, tračne i gaterske testere, glodala, burgije, ručni alat)
- mašine za obradu drveta i oštrilice
- servis i oštrenje testera i grafičkih noževa

www.nivan-komerc.co.rs
nivankomerc@gmail.com

proizvodnja bukovih elemenata

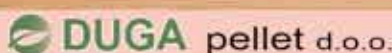
Strojkovce - 16203 Vučje - Leskovac
Tel. +381 16 794 445
Tel/fax. +381 16 794 446

48 godina
sa vama

STRUGARA UROŠ d.o.o.

Ulica Žikina 41, Radinac, Smederevo
telefon: 026/701-156, faks: 026/701-471
e-mail: strugarauros@sohosistem.net

- DRVENI PELET
- REZANA GRAĐA
- LEPLJENI ELEMENTI

71350 Sokolac, Bjelosavljevići bb, BiH
tel/fax: 00 387 57 448 432
e-mail: duga.sokolac@gmail.com

J.u.A. FRISCHEIS
J.u.A. Frischeis doo
Industrijska zona „Berbernica“ bb
22300 Nova Pazova
tel. 022/32 81 25, fax. 022/32 81 26
frischeis@frischeis.rs

www.frischeis.rs

TOP TECH WOODWORKING d.o.o.
Kneza Miloša 25 - 11000 Beograd - Republika Srbija
tel. +381 11 3065 614 - fax. +381 11 3065 616
e-mail: office@toptech.rs
BIESSE S.p.A.
Via della Meccanica, 16 - 61122 Pesaro - Italy
tel. +39 0721 439100
e-mail: biesse.marketing@biesse.com
www.biesse.com

BJELAKOVIĆ
HAN PIJESAK

SVE VRSTE REZANE GRAĐE
Suva stolarska daska - Elementi za stolariju
Brodski pod - Lamperija - Drveni briket
Tel: +387 (0)57/550-200, 550-201
Mob: +387 (0)57/550-200

Milana Šarca 10,
71350 Sokolac
RS, Bosna i Hercegovina

**specijalizovana proizvodnja
drvene ambalaže - drvenih sanduka
za pakovanje naoružanja i municije**

tel: +387 57 230 230, 225 290 fax: +387 57 230 111
info@investgradnja.ba - www.investgradnja.ba

SISTEMI OTPRAŠIVANJA I LAKIRANJA

KIMEL-FILTRI

Siget 18 b, 10000 Zagreb, RH
tel: +385 1 6554 023, 385 1 6553 349
info@kimel-filtri.hr
www.kimel-filtri.hr

lajsne • pragovi • drvena galanterija
Tošin Bunar 110, Novi Beograd
011 319 02 77

BORŽUNO
SOKOLAC

- rezana građa • lepljeni elementi (friza, ploče, troslojnice)
- brodski pod • lamperija

tel: 00 387 57 401-272; mob: 00 387 65 529-809
e-mail: borzuno1@yahoo.com

VRHUNSKI LEPKOVI RENOMIRANOG
NEMAČKOG PROIZVOĐAČA

marketing • distribution • support
Velvet

Velvet doo - Vrbnička 1b - BEOGRAD
tel/fax: +381 11 351 43 93 - 358 31 35 - 305 68 29
e-mail: office@velvet.co.rs

INČ STYLING d.o.o.
Beograd
Šljivarska 18

Tel. Fax.: +381 11 3945442
Mob: +381 63 210912
Mob: +381 63 8196509
Email: inchstyling@yahoo.com

interholz
export-import d.o.o.

- izvoz rezane građe i elemenata
- furniri, egzote, troslojnice
- konsalting - FSC
- otkup trupaca

tel: +381 11 3322 460 - tel/fax: +381 11 3322 182
cell: +381 63 204 305
e-mail: rajko@interholz.rs - www.interholz.rs

TERMO DRVO

ORAGO TERMO-T

HRTKOVI 22427, Krajska 14
Tel/fax 022 455 848, 455 810

Ljepota prirode u Vašem domu!
Klana 264, 51217 Klana, Hrvatska
tel. +385 51 808 206 - fax. +385 51 808 150
www.diklana.hr

Vesna Spahn
Zastupnik za Srbiju i Crnu Goru

WEINIG
MW GROUP SCG DOO
Čupićeva 3/1 - 37000 Kruševac
Tel/fax: +381 37 445 070, 445 071, 445 075, 445 077
Mob: 063 622 906
e-mail: mwgroupscg@mts.rs
www.mwgroup.rs

LAMAR FLOORING
SALON PARKETA U BEOGRADU
Autokomanda, Bulevar oslobođenja 18c
tel: 011 2647 590, 3690 247

ekskluzivni troslojni parketi

Kompanija **SAMATINI** ima kompletnu savremenu opremu i zaokruženu proizvodnju za izradu 100.000 do 120.000 m² troslojnih ekskluzivnih parketa godišnje. Proizvodnja od prerade trupaca pa do izrade troslojnih parketa se obavlja na najsavremenijim mašinama koje omogućavaju veoma visoku preciznost izrade.

Troslojne parkete proizvodimo od kvalitetnog hrasta, bukve, jasena, graba, bagrema, javora, trešnje, oraha, vengea i tikovine. Takođe proizvodimo **industrijski pod** i **termotretirani parket** pri čemu svi proizvodi poseduju odgovarajući sertifikat.

Kompanija SAMATINI takođe proizvodi **stepeništa**, **vrata** i **nameštaj** od punog drveta.

Završna obrada se radi najkvalitetnijim uljima u preko četrdeset boja.

Nudimo saradnju projektnim biroima, arhitektama i parketopolagačima, za vrhunsko opremanje ekskluzivnih prostora troslojnim LAMAR parketima od svih vrsta drveta.

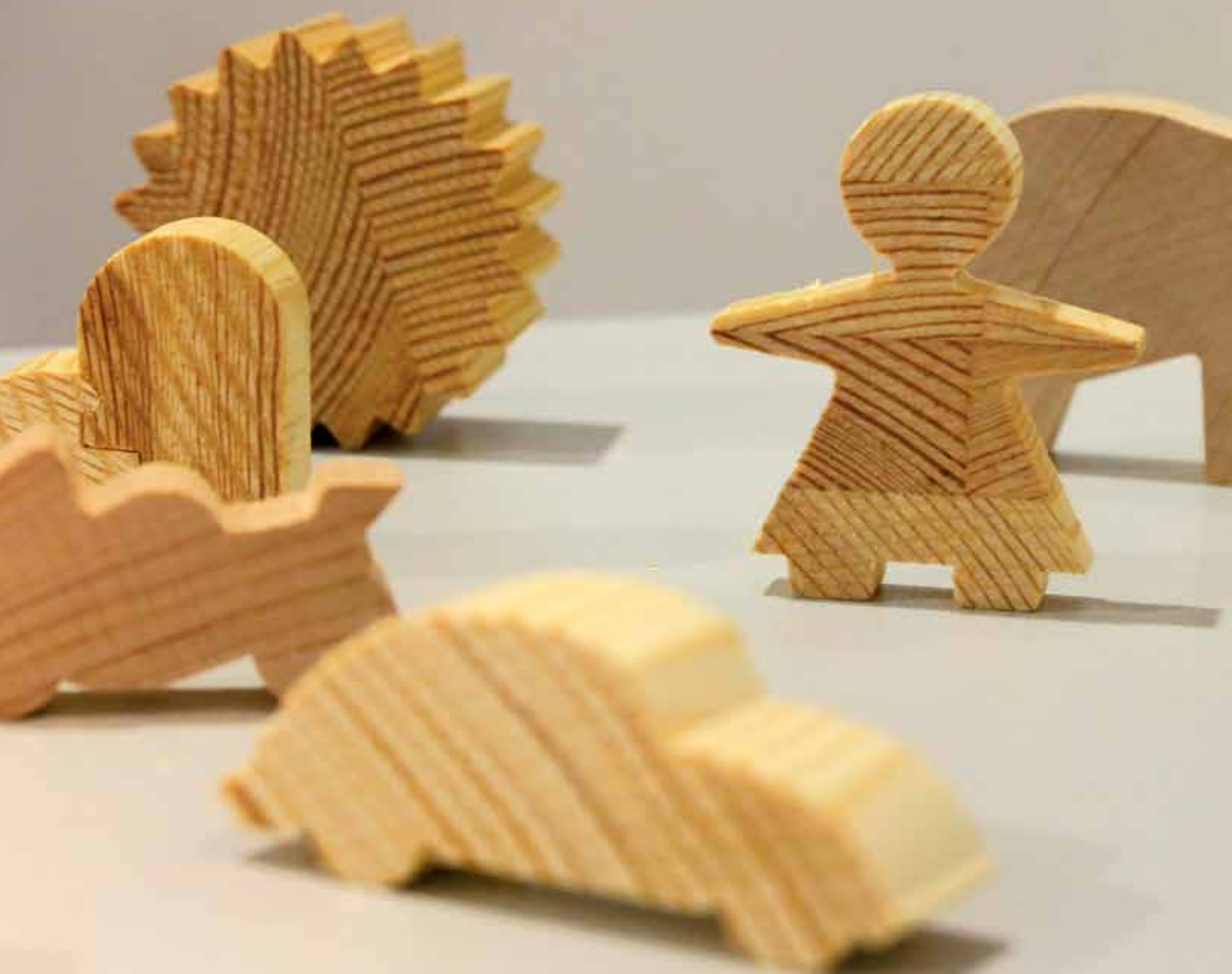

Samatini d.o.o.
proizvodnja **LAMAR** parketa

SAMATINI - Fabrika LAMAR parketa
Milići - Bosna i Hercegovina
tel: +387 (0) 56 745 500, tel/fax: +387 (0) 56 741 101
e-mail: samatinidoo@gmail.com, www.lamar-parket.com

58.

Međunarodni sajam mašina i alata za drvnu industriju

**Beogradski
Sajam
Nameštaja
Sada**

9-13. Nov. 2021.

**BEOGRADSKI
SAJAM**

GRADNJA

UNITEAM: SVE ŠTO VAM JE POTREBNO

Biesse Uniteam nudi rešenja za sve kontrukcijske zahteve u izradi montažnih ili standardno projektovanih objekata uz preciznost, pouzdanost i optimalne rezultate mašinske obrade.

Uniteam CK

Uniteam CLT 400

TOP TECH
WOODWORKING

Ovlašćeni predstavnik Biesse S.p.A. za tržišta
Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine
11000 Beograd · Kneza Miloša 25
tel. +381 11 3065 614
www.toptech.rs · info@toptech.rs

 BIESSE

ARTech

Okov za prozore
100% Made in Italy

SISTEMI OKOVA ZA VRATA I PROZORE

www.agb.it

ARTech je novi AGB sistem okova za okretno nagibne prozore.

ARTech je projektovan po principu modularne logike koja omogućava multifunkcionalnost elemenata, dok proces ugradnje okova dobija na fleksibilnosti, sa daleko manjim zalihama okova na lageru.

ARTech, u skladu sa njegovim imenom, ističe dizajnerska i inovativna tehnička rešenja.

ARTech je plod kreativnosti i iskustva, italijanske proizvodne firme sa učešćem od 100%.

